

เรื่องเล่าจากใจ

Siraj Palliative Care Day 2018
Theme : Palliative Care – Because I Matter
วันที่ 24 -26 ตุลาคม 2561
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ศูนย์บริรักษ์ ศิริราช
Siriraj Palliative Care Center

เรื่องเล่าจากใจ

เรื่องเล่าจากใจ

ที่ปรึกษา : รศ.นพ.วิศิษฐ์ วามวาณิชย์

บรรณาธิการอำนวยการ : อาจารย์ น.พ.ชรินทร์ ลิ้มวงศ์

พญ.ประถมาภรณ์ จันทร์ทอง

นพ.ศุภการ เตชะสอนันต์

นพ.ภิญโญ ศรีวีระชัย

นพ.ชัยรัฐ ศรีภิรมย์

บรรณาธิการ : พว. สาลินี สมานะวณิชย์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : พว. ราตรี ฉิมฉลอง

ISBN: 978-616-443-226-0

พิมพ์ครั้งที่ 1 : ตุลาคม 2561

จำนวนพิมพ์ : 800 เล่ม

ออกแบบปก : บริษัทต้นไทร ครีเอชั่น จำกัด

จัดพิมพ์โดย : คณะกรรมการดำเนินการ Palliative Care

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล และศูนย์บริรักษ์ ศิริราช

พิมพ์ที่ : บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด

โทรศัพท์ 0-2881-9890

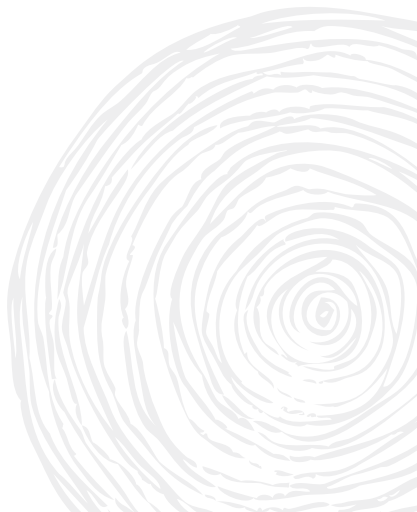

คำนิยม

เรื่องทุกเรื่องที่คุณเขียนทุกท่านได้บรรจงรังสรรค์จากประสบการณ์ชีวิตที่ได้เกี่ยวข้องในการดูแลพยาบาลผู้ป่วยระยะสุดท้ายที่ได้ถูกบรรจุลงในหนังสือล้วนมีคุณค่า เช่นเดียวกับชีวิตทุกชีวิตที่ถูกกล่าวถึงซึ่งมีศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เรื่องราวจากใจที่ถูกถ่ายทอดเป็นเรื่องแสดงให้เห็นความหมายของชีวิตและความสัมพันธ์ทางจิตวิญญาณที่มนุษย์พึงมีให้กันซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่กำลังประสบสถานการณ์เดียวกันและบุคลากรทางการแพทย์ที่ให้การดูแลรักษาผู้ป่วยเหล่านี้ ขอชื่นชมและขอบคุณผู้มีส่วนร่วมทุกท่านที่ร่วมกันทำสิ่งดีๆ เช่นนี้ให้เกิดขึ้นในสังคม

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์วิศิษฎ์ วามวาณิชช์
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศิริราช

คำนิยม

ความเจ็บป่วยและการตายเป็นเรื่องธรรมดาของโลก กระนั้นเมื่อคนใกล้ชิดเข้าสู่เหตุการณ์ดังกล่าว น้อยคนจะวางใจนิ่งเป็นกลางได้ เราทุกคนย่อพยายามที่สุดเพื่อบุคคลอันเป็นที่รัก แม้จะรู้ว่าเวลาเหลือไม่มาก ทุกคนอยากที่จะปราศจากความทุกข์ ความทรมาน ความเจ็บปวด ความไม่แน่นอน และการไร้ความสามารถในการควบคุมชีวิต ทักษะในการเผชิญหน้ากับสิ่งเหล่านี้ไม่มีสอนในโรงเรียน มีเขียนในตำราก็ไม่มากมายนักและมีความแตกต่างแปรผันจากบริบทหนึ่งไปอีกบริบทหนึ่งสูงมาก เป็นองค์ความรู้ที่สะสมจากประสบการณ์ ถ่ายทอดมาเป็นศาสตร์ร่วมกับศิลปะการปรับใช้ของแต่ละบุคคล แต่เป็นสาระความรู้ด้านที่สำคัญยิ่ง

หนังสือ เรื่องเล่าจากใจ เป็นสารนิพนธ์ที่รวบรวมบทความที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ในการดูแลผู้ป่วยและครอบครัว เมื่อโรคทางร่างกายมีอาการซับซ้อนหายขาดและบุคคลที่เป็นที่รักของผู้นิพนธ์ต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็จากมุมมองผู้ป่วยเอง ของบุตรหลาน ญาติใกล้ชิด ผู้ดูแล หรือบุคลากรทางการแพทย์ที่ร่วมดูแลผู้ป่วย โดยมีเป้าหมายที่จะสะท้อนความจริงด้านต่างๆ ของความเจ็บป่วย โดยเฉพาะในวาระสุดท้าย และศาสตร์ในการช่วยให้เขาเหล่านั้นเผชิญหน้ากับความกลัว ความกังวล ความเศร้าเสียใจที่กำลังจะเกิดหรือเกิดขึ้นแล้วก็ตาม รวมทั้งเปิดโลกทัศน์ของผู้อ่านให้เห็นทั้งด้านบวกและด้านลบของการดูแลผู้ป่วยกลุ่มนี้ มีทั้งด้านที่ผิดหวัง และด้านที่ประทับใจ ควบกันไป โดยเน้นการเล่าประสบการณ์จริงที่เห็นด้วยตา สัมผัสด้วยใจ รู้ลึก

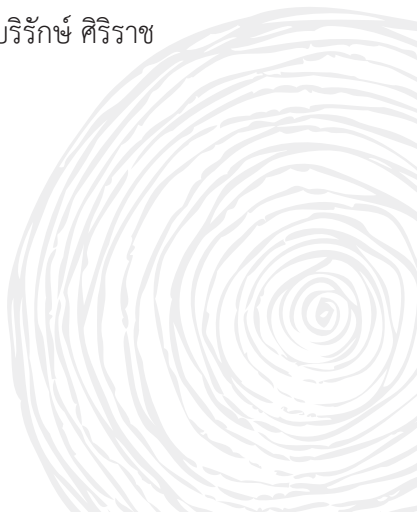

ด้วยอารมณ์ของผู้เล่า ด้วยหวังว่าเรื่องเล่าเหล่านี้จะได้เป็นแรงบันดาลใจ เป็นเครื่องเตือนใจ และเป็นบทเรียนที่จะให้อ่านสงสัยแก่ผู้อ่านและผู้อื่นที่อาจต้องเผชิญสถานการณ์เดียวกัน

หากแม้ข้อความเพียงไม่กี่ประโยค เรื่องที่มีเนื้อหาสั้นๆ ความคิดเพียงเล็กน้อย หรือความเห็นส่วนตัวที่อาจจะดูผิวเผิน จะได้ส่งผลเปลี่ยนแปลงแนวคิด แนวทาง และแนวปฏิบัติของการดูแลผู้ป่วยที่มีโรคเรื้อรัง โดยเฉพาะในระยะท้าย เพื่อนำไปสู่ระเบียบ ระบบ ทีมงาน โครงสร้างสนับสนุน ที่ดีขึ้นอีกได้ ก็คงจะยังประโยชน์สมควรความตั้งใจของผู้นิพนธ์ที่มีอุตสาหกรรมเวลาอันมีค่าได้เล่าเรื่องจากใจ มาแต่ทุกท่าน ขอขอบพระคุณผู้นิพนธ์และผู้รวบรวมจัดทำหนังสือเรื่องเล่าจากใจ เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

อาจารย์ นายแพทย์ชนินทร์ ลิ้มวงศ์

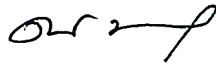
ประธานศูนย์บริรักษ์ ศิริราช

คำนิยม

ความรู้ที่ได้จากตำรานั้นอาจไม่ลึกซึ้งเท่ากับความรู้ที่ได้จากเรื่องเล่าของผู้ที่มีประสบการณ์ตรง เรื่องเล่าสามารถสร้างพลัง ความสวยงามของถ้อยคำ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกอยากมีส่วนร่วม อยากอ่านต่อ เรื่องเล่าจะปลูกฝังเข้าไปในความคิด ความจำได้อย่างชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจในบริบทการดูแลผู้ป่วย Palliative Care หนังสือ “เรื่องเล่าจากใจ” เล่มนี้เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งตงามและมีคุณค่าของมนุษย์ที่พึงปฏิบัติต่อกันด้วยความรัก และก่อให้เกิดความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ การได้อ่านเรื่องราวดีๆ จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจ เสริมสร้างกำลังใจเกิดเป็นแรงผลักดันให้เกิดการกระทำความดีต่อกันอย่างไม่สิ้นสุด

นางดารณี พิพัฒน์กุลชัย

หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศิริราช

สารบัญ

ความคิดที่เปลี่ยนไป	9
ผมรู้จักแต่การเลือกป้อน	13
พ่อหนูอยู่ไหน	19
กลับบ้าน	25
ความฝันของเด็กหนุ่ม	31
ความลับ ความรัก	35
ครูครั้งสุดท้าย	41
ดอกไม้จันทร์	47
พร 3 ประการหลังม่านเหล็ก	53
เพราะผู้ป่วยคือ “ครู” ของเรา	59
ไม่ผิดหรอกที่เลือกกตัญญูแบบนี้	65
ลึก..สุดใจ	71
วาระสุดท้าย	77
สัญญาณसानฝัน	81
หัวใจคนชายขอบ	87
ลมหายใจ สุดท้ายของพ่อ	91
น้อยน้อย Palliative care	95
พลังแห่งความรัก	99
โกศสื่อสาร	103

ความคิดที่เปลี่ยนไป

สุธิมา พิษะพัฒน์

สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์

โรงพยาบาลศิริราช

คุณเคยคิดหรือไม่ว่าทางที่คุณเลือกเดินมันคือความฝันของคุณจริงๆ ใช่ว่า...ตัวฉันเองที่เคยมีคำถามเหล่านี้ “แพทย์แผนไทยประยุกต์” งานที่ใครหลายคนเรียกว่า “หมอนวด” และแม้บุคลากรในสายงานเราต่างก็ได้อธิบายถึงภาระงาน และทักษะที่เราได้เรียนรู้มาว่ามันไม่ใช่แบบนั้น แต่มันก็ยังมีคำถามเกิดขึ้นมากมายในใจฉันพร้อมๆ กับแรงต่อต้านในวิชาชีพที่ตนเองได้ศึกษาเล่าเรียนมาจนจบหลักสูตรปริญญาตรี จนวันหนึ่งที่ฉันได้เข้ามาทำงานร่วมกับศูนย์บริการเพื่อดูแลผู้ป่วย Palliative ...

ผู้ป่วยเพศชาย อายุ 46 ปี เป็นมะเร็งที่โตระยะแพร่กระจาย วันแรกที่เข้าไปประเมินอาการ พบผู้ป่วยนอนติดเตียง สอบถามได้ความว่ามีอาการปวดบริเวณบ่าและสะบักมาก ไม่สามารถสนทนาโต้ตอบเป็นประโยคได้ ทำได้เพียงการพยักหน้าและส่งเสียงจากในลำคอเป็นคำสั้นๆ ที่ฟังค่อนข้างยาก

ในการเข้าไปทำหัตถการครั้งแรก ระหว่างที่ฉันกำลังนวดคลายบริเวณบ่าให้คนไข้และได้สอบถามถึงอาการปวด แม้สิ่งที่ได้รับเป็นการพยักหน้าเพียงเล็กน้อย แต่สิ่งที่ปรากฏกลับเป็นสีหน้าที่ยิ้มแย้มอย่างเห็นได้ชัด

ขณะที่ฉันเดินไปหยิบลูกประคบที่หนึ่งด้วยหม้อหุงข้าวไฟฟ้า แม่ของคนไข้ก็เดินเข้ามาหลบมุมที่ข้างห้องน้ำ พร้อมจับแขนฉันเบาๆ “ช่วยลูกแม่ด้วยนะ แม่ไม่รู้จะทำยังไงแล้ว ถือว่าทำได้ทำบุญนะ ช่วยแม่หน่อยนะหนูนะ ...” ตาที่แดงล่ำพร้อมกับน้ำตาที่ไหลลงมาอาบแก้มทั้ง 2 ข้าง ขณะนั้นฉันยอมรับว่าทำตัวไม่ถูก ทั้งสงสาร ทั้งสับสนจนไม่รู้ว่าต้องทำอะไร ฉันได้แต่ยืนนิ่งๆ แบบนั้นอยู่นานเท่าไรไม่รู้ แต่เมื่อตั้งสติได้จึงวางลูกประคบในมือลงแล้วเปลี่ยนไปกุมมือคุณแม่ที่จับแขนฉันอยู่ “คุณแม่ไม่ต้องห่วงนะคะ หนูจะดูแล

ลูกของคุณแม่ให้ดีที่สุด” วินาทีนั้นเองที่รอยยิ้มบางๆ ได้เกิดขึ้นบนใบหน้าของผู้เป็นแม่ แวตาทที่มีความหวังและดีใจได้เกิดขึ้น นั่นยิ่งทำให้ฉันจับมือคุณแม่แรงขึ้นอีกนิดเพื่อเป็นสัญญาณว่า “เราจะสู้และดูแลลูกของคุณแม่ไปด้วยกัน”

คำพูดเพียงไม่กี่ประโยคที่ทำให้ฉันมีพลังในใจ กำแพงที่มีต่อวิชาชีพของตัวเองที่ฉันสร้างขึ้นถูกทำลายลงไปจนไม่เหลือ วันนี้ฉันรู้แล้ว ฉันไม่ได้ทำหน้าที่แค่ “หมอนวด” เพื่อรักษาความเจ็บป่วยทางกายของคนไข้เท่านั้น แต่ฉันยังได้ดูแลและรักษาอาการทางใจให้กับคนไข้และญาติไปพร้อมๆ กัน

“หอม...หอมจังเลย” เมื่อฉันนำลูกประคบมาประคบที่ตัวคนไข้ คำพูดสั้นๆ ก็ถูกเปล่งออกมาจากลำคอจนฟังเกือบไม่เป็นคำ รอยยิ้มบนใบหน้าของคนไข้ได้ปรากฏขึ้นอีกครั้ง ฉันชวนคนไข้พูดคุยในเรื่องราวต่างๆ มากมาย แม้จะเป็นฝ่ายเดียวที่พูดยาวไปหลายประโยค และคนไข้จะตอบกลับมาแค่หนึ่งพยางค์หรือเป็นการพยักหน้าเพียงเล็กน้อย แต่มันก็เป็นการสนทนาที่สนุกและมีความสุขเหลือเกิน

เวลา 2 ชั่วโมงผ่านไปอย่างรวดเร็ว “เดี๋ยวพรงุ่นี้เจอกันใหม่นะคะ วันนี้เป็นอย่างไรบ้าง สบายตัวขึ้นไหม” คนไข้พยักหน้ารับแล้วยิ้มบางๆ ให้กับฉันเสมือนจะบอกว่า “เจอกันพรงุ่นี้นะ” ก่อนออกจากห้องฉันไม่ลืมที่จะเดินเข้าไปจับมือคุณแม่ของคนไข้อีกครั้ง “เหนื่อยหน่อยนะคะ แต่เราจะช่วยดูแลลูกชายคุณแม่ไปด้วยกันค่ะ”

ตลอด 2 วันที่ฉันได้มาดูแลผู้ป่วยรายนี้มันอบอวลไปด้วยความสุขเหมือนเดิม สัมพันธภาพกับคนแปลกหน้าได้เกิดขึ้นอย่างสวยงาม ฉันได้

พูดคุยกับคุณแม่ของผู้ป่วยมากขึ้น ได้รับรู้เรื่องราวต่างๆ ทั้งความรัก ความผูกพัน ความภูมิใจที่มีต่อลูกชายคนนี้ หรือแม้แต่รูปของลูกที่คุณแม่เปิดให้ฉันดูเกือบทุกวัน มันเป็นช่วงเวลาที่ฉันมีแต่รอยยิ้มและน้ำจตาจำนวนมากจริงๆ

แต่เรื่องราวที่เกิดขึ้นก็ไม่ได้สวยงามตลอดไป เช้าวันจันทร์ที่ฉันตั้งใจจะขึ้นไปดูแลผู้ป่วยรายนี้เหมือนเคย แต่กลับได้รับข่าวว่าผู้ป่วยเสียชีวิตลงเมื่อ 05.00 น. ใจหายเหมือนกันนะกับการจากไปในครั้งนี้ แต่สิ่งที่ฉันทำได้อีกก็แค่หลับตาลงและภาวนาให้คนไข้จากไปอย่างสงบสุข ขอให้ผู้เป็นแม่มีจิตใจที่เข้มแข็งพร้อมดำเนินชีวิตได้ต่อไป แม้ว่าจะเป็นเพียงช่วงเวลาสั้นๆ ที่ได้รู้จักได้ดูแล แต่ฉันก็ทำมันอย่างเต็มที่ ฉันดูแลคนไข้ด้วยมือของฉัน มือที่ใครๆ ต่างพากันเรียกว่า “หมอนวด” แต่ตอนนี้คำพูดเหล่านั้นมันไม่ได้มีผลกับใจฉันอีกต่อไป เพราะสิ่งที่ฉันทำและผลที่ฉันเห็นมันปรากฏชัดแล้ว ... “ฉันทำได้มากกว่านั้น”

พมรู้จัก แต่การเลือกบุญ

บุศรินทร์ เผด็จทุกข์

งานพยาบาลหอผู้ป่วยหนัก

โรงพยาบาลมะเร็งลพบุรี

ประตูดอซีชูเปิดออก ภาพที่ผมเห็น คือ ผู้หญิงที่ร่างกายเต็มไปด้วย
สายระโยงระยาง มีท่อยาวออกมาจากปากต่อเข้ากับเครื่องมือข้างเตียง
ลมหายใจแรงหอบไปพร้อมๆ กับเครื่อง มีสายโผล่ออกมาจากจมูกข้างขวา
เห็นขวดน้ำเกลือแขวนต่อให้ ทั้งที่คอ และที่แขน 2 ข้าง มองที่ข้างเตียง
เห็นถุงแขวนอยู่ มีน้ำสีเหลือง ต่อกออกมาจากใต้ผ้าถุง แขน 2 ข้าง ถูกผ้ามัด
ติดกับขอบเตียง ผมเหลือบมองเห็นใบหน้าที่ยืดโรย ดวงตาที่พยายามจะ
เปิดออกแต่ทำได้ด้วยความยากลำบาก มีเหงื่อออกตามไรผม จนเห็นได้ถึง
ความชื้นของผมอย่างชัดเจน มีเสียงลากเครื่องมือ เสียงกตๆ เครื่องมือ
ต๊ตๆ ต๊าดๆ เมื่อเดินเข้ามาใกล้เตียงรับรู้ได้ถึงกลิ่นน้ำยาที่โชยคลุ้ง ผมสัมผัส
มือเธอเบาๆ มีแรงบีบน้อยๆ ตอบกลับมา ผมรู้สึกจุกแน่นขึ้นมาในอก ผมจะ
ทำอย่างไรดี

ผู้หญิงคนนี้นอนอยู่บนเตียงคนนี้ คือ ภรรยาของผม เธอป่วยด้วย
โรคมะเร็งปอดระยะสุดท้าย มารักษาด้วยการทำคีโม ผมย้อนเวลากลับไป
ในวันที่มาโรงพยาบาลครั้งนี้ ผมอุ้มภรรยาผมขึ้นรถ ด้วยสภาพที่อ่อนเพลีย
เต็มที หน้าซีด หายใจเหนื่อย แขนตกลงข้างลำตัว ไม่มีแรงยกขึ้น พอมาถึง
ได้พบหมอแผนกเคมีบำบัด “การให้ยาเคมีบำบัด เป็นวิธีการรักษาเดียว
ที่สามารถให้ผู้ป่วยได้ในขณะนี้ แต่การให้ยาครั้งนี้มีความเสี่ยง อาจจะดี
หรืออาจจะทรุดลง” ผมฟังแล้ว รู้สึกหัวใจชุ่มชื้นอย่างบอกไม่ถูก ในใจคิด
แต่ว่า ..ฟ้าโปรดเราแล้ว เรามีหวัง...ให้เลยครับคุณหมอ

หลังทำคีโม 4 วัน ฟ้าโปรดผมจริงๆ ครับ ภรรยาผมลูกนั้น ช่วยเหลือ
ตนเองได้บนเตียง อาการเหนื่อยหอบทุเลาลง กินข้าวได้มากขึ้น ในทุกๆ เช้า

ผมพาเธอมานั่งดูบรรยากาศที่ระเบียงหน้าตึก ผมจับมือเธอ ขอบคุณโชคชะตา
ที่ไม่พรากเธอจากผมไป

แต่แล้ว ผมลืมนึกไปว่าฟ้าที่สวยงาม อาจตามมาด้วยพายุใหญ่ ผ่านไป
10 วัน ผลการเจาะเลือดของเธอไม่ดีเลย หมอบอกว่า เม็ดเลือดแดง เม็ดเลือดขาว
เกล็ดเลือดต่ำมาก เธอเริ่มมีอาการหายใจเหนื่อยหอบอย่างมาก นอนราบ
ไม่ได้ กระสับกระส่าย เหงื่อเม็ดโตเกาะที่โผผม จนชุ่มมือและเท้าเย็นซีด
เธอเริ่มซึมลง หมอถามว่า คนไข้อาการไม่ดี ญาติจะเติมที่ไหม หรือญาติ
จะปล่อยให้ไปอย่างสงบ ผมหุ้อ้อ ตาลาย สมอมนิน คิดอะไรไม่ออก คำว่า
เติมที่กับปล่อย น้ำตาผมไหลออกมาอย่างไม่อายใคร ภาพความทรงจำระหว่าง
ผมกับเขาลอยเข้ามาในความคิด ผมจับมือเธอ...สู่นะ เราจะสู้ไปด้วยกัน
การรักษาแบบเต็มศักยภาพได้เกิดขึ้นแล้ว

1 สัปดาห์ผ่านไป อาการเธอทรงๆ ทรุด หมอบอกว่า ร่างกาย
ผู้ป่วยติดเชื้อในกระแสเลือด เนื้อปอดได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรง ทำให้
การแลกเปลี่ยนก๊าซไม่ดี ระดับออกซิเจนในร่างกายต่ำผิดปกติมาก
แต่หมอบอกผมว่า “การให้ยาเคมีบำบัด อาจจะช่วยให้อาการ
ดีขึ้น” ผมถามว่า “ได้สักกี่เปอร์เซ็นต์” หมอบอกผมว่า “50 : 50”
ผมยืนนิ่งที่ข้างเตียงเธอ เอามือจับแขนข้างซ้ายที่บวมแดงของเธอ ผมมอง
เข้าไปที่ดวงตาของเธอ ถ้าผมไม่คิดไปเอง ผมเห็นสายตาที่คลอด้วยน้ำใสๆ
วิงวอนผม และถ้าผมไม่คิดไปเอง เธอบีบมือตอบผม เหมือนเป็นสัญญาณว่า
คุณให้โอกาสฉันนะ

ผมตัดสินใจ “ให้ครบคุณหมอ” ตลอดระยะเวลาในไอซียู กับการรักษา

ด้วยยาเคมีบำบัด 3 ครั้ง ด้วยสภาพร่างกายที่ทรงๆ ทрудๆ ด้วยปัญหาการติดเชื้อ สภาพปอดอย่าแยะ ผมพยายามไปค้นหาข้อมูล ก็ทำให้เข้าใจว่าเธอสู้จริงๆ แต่แล้วอาการของเธอเริ่มทรุดลงๆ ในวันหลังๆ ผมเห็นว่าเธอล้มตาได้เองและพยายามสื่อสารด้วยแวตว่า ต้องการให้ผมทำอะไรสักอย่างให้เธอ

และแล้วผมก็ได้รับคำตอบ เข้าวันที่ 22 ของการนอนรักษาในไอซียู หมอถามผมว่า “คงไม่ไหวแล้วนะ ญาติจะเอาอย่างไร” ผมไม่ทันได้ตอบ แต่คนที่ตอบแทนผม คือ เธอ ภาพที่ผมเห็นคือ ผู้หญิงที่หน้าตาอิดโรย เห็นโครงหน้าชัดเจน หายใจผ่านท่อ หอบเหนื่อย เสียงครีตคราดตลอดเวลา ร่างกายบวมเหงื่อออกเม็ดโตตามไรผม ดวงตาที่เริ่มจะมีวันใสๆ ปกคลุมเหม่อลอย มีหน่วยน้ำตาคลอ ผมเงยหน้าขึ้นมองจอหัวเตียง ผมเห็นตัวเลขต่างๆ สีแดงกระพริบเต็มหน้าจอไปหมด เธอพยายามยกมือทั้ง 2 ข้างขึ้นมาประกบกัน พร้อมกับน้ำตาที่ไหลออกจากหางตาทั้งสองข้าง ผมร้องไห้โฮ ทрудกองอยู่ตรงนั้น “ปล่อยเค้าไปเถอะครับ เค้าทรมานมากพอแล้ว”

ในบ่ายวันนั้นเอง ผมได้รับโทรศัพท์จากแผนกไอซียู แจ้งว่า คนไข้อาการไม่ดี ให้รีบมาด่วน ผมเดินมาที่ข้างเตียงเธอ กระซิบบอกที่ข้างหู “ผมขอโทษที่ไม่สามารถตัดใจปล่อยคุณไปตั้งแต่แรก คุณเลยต้องทรมานเพราะผมนี้คุณรู้ไหม ผมติดแอร์ให้คุณในห้อง 4 ตัวเลยนะ ต่อไปถ้าคุณกลับบ้านคุณก็จะไม่บ่นว่าร้อนอีกแล้ว” นี่เป็นคำพูดกล่าวลาของผม และในอีกไม่กี่นาทีต่อมา ผมก็ได้ยินเสียง ตีตๆๆๆๆๆ ผมเงยหน้าขึ้นมอง คลื่นหัวใจ เป็นศูนย์ “ผมรู้ว่าคุณเหนื่อยเกินไป พักผ่อนให้สบายนะ ผมรักคุณเสมอ”

ระยะเวลา 22 วัน ในไอซึยู ผมได้ยินเรื่องราวมากมาย รักษาแบบเต็มที่ รักษาแบบประคับประคอง รักษาตามอาการ ให้จากไปอย่างสงบ ให้ทรมานน้อยที่สุด และคำสุดท้ายที่ผมได้ยิน “คุณได้ทำเต็มที่กับภรรยาคุณแล้ว ในวันที่เค้าได้เสียชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ผมไม่รู้หรอกครับ ว่าสิ่งที่ผมเลือกให้ภรรยาผม มันคืออะไร เพราะว่าไปแล้วตลอดระยะเวลาที่ภรรยาผมมีอาการวิกฤต สิ่งที่คุณหมอคุณพยาบาลพยายามพูดกับผม ผมขอใช้คำว่า ท่านพยายามพูด ท่านพยายามอธิบายให้ผมฟัง แต่สำหรับผม เสียงนั้นเป็นแค่ลมพัดผ่าน ท่านทราบไหมครับ ชีวิตพอหม้ายลูกติดอย่างผม ได้มาอยู่กับภรรยาคนนี้ ภรรยาผมเป็นโสด เขาเลือกผมทั้งๆที่เขามีโอกาสเลือกคนอื่น ตลอดระยะเวลา 10 ปี ที่เราร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา ไม่มีสักครั้งที่เขาทำให้ผมเสียใจ เขาดูแลผม และลูกผมเป็นอย่างดี ลูกๆ ผมรักเค้ามาก จะว่าไปลูกๆ ผมติดเขามากกว่าผมเสียอีก

ก่อนหน้านี้ไม่นาน ผมได้ก้าวเข้าสู่ความหมายของคำว่า ความไม่มีโรค เป็นลาภอันประเสริฐ ภรรยาผมป่วย เป็นอัมพฤกษ์ ช่วยเหลือตัวเองได้น้อย ต้องได้รับการฟื้นฟูสภาพร่างกาย ซึ่งโดยฐานะแล้ว ผมสามารถจ้างคนมาดูแลได้โดยไม่ลำบากอะไร แต่ผมเลือกที่จะดูแลภรรยาด้วยตัวของผมเอง ผมดูแลกิจวัตรประจำวันให้ภรรยาผมทุกอย่าง ผมอุ้มภรรยาผมขึ้นลงบ้านทุกวัน เพื่อให้เขาได้สูดอากาศดีๆ ได้นั่งมองวิวสวยๆ รอวันที่เขาจะสามารถเดินลงมาจากห้องพร้อมกับผม แล้วมานั่งจิบกาแฟตอนเช้าที่ศาลาริมรั้ว นั่งมองปลาในบ่อ สูดกลิ่นหอมอ่อนๆ ของดอกโคม เหมือนในวันที่ผ่านมา ดังนั้นผมจะให้โอกาสทุกอย่างกับภรรยาผม เพื่อความรักของเรา และตอบแทนเธอ

ที่เธอมาเติมเต็มชีวิตผม

ผมเคยบอกคุณพยาบาลว่า “ผมเป็นช่างรับเหมาก่อสร้าง ผมรู้จักแต่การเลือกปูนให้เหมาะกับชนิดของงาน ผมไม่รู้จักศาสตร์ทางการแพทย์ ผมไม่รู้จักหลักการรักษาใดๆ ผมไม่รู้ว่าสิ่งเหล่านั้นจะช่วยเยียวยากันลึกในใจผมกับภรรยาผมได้อย่างไร และผมก็ไม่เข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่คุณหมอคุณพยาบาลพยายามอธิบายให้ผมฟัง แต่สิ่งเดียวที่ผมเข้าใจคือ ผมรักเขา และผมได้ใช้ความรักทั้งหมดที่ผมมีเพื่อเขา และผมก็เชื่อว่าถ้าผมคือคนที่ต้องนอนแทนเขาในเวลานี้ เขาก็จะตัดสินใจแบบผมเช่นกัน”

พ่อทูนวยู่โคโน

เกตุแก้ว นิลยาน

คณะกรรมการการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง
โรงพยาบาลราชพิพัฒน์ สำนักการแพทย์

“พี่คะ หมอขอส่งปรึกษา Palliative หน่อยค่ะ” เสียงปลายสายคือ หมอเด็ก ฉันทวางโทรศัพท์ลงพร้อมความหนักใจเริ่มเข้ามาเกาะกุมหัวใจแทน นี่เป็นคนไข้เด็กคนแรกของฉันที่ต้องคุยเรื่องวาระสุดท้ายของชีวิต

เด็กหนุ่มวัยแรกรุ่ง ช่วงอายุเริ่มต้นที่ควรจะมีแต่ความสุข สนุกสนาน แต่ภาพที่เห็นเบื้องหน้ากลับเป็นเด็กรูปร่างบอบบางและเล็กมากเมื่อเทียบกับอายุ ขยับร่างกายเองไม่ได้ หายใจหอบลึก มันช่างแตกต่างจากภาพในความคิด ของฉันเสียจริงๆ

“ฉันรับได้ ฉันรู้ ยังไงหลานฉันต้องจากไป มันใจหาย ดูแลกันมา 12 ปีแล้ว” คุณยายตอบฉันด้วยเสียงอันสั้นเครือ สัมผัสได้ถึงสายใยความรัก ความผูกพัน ความเจ็บเข้าครอบคลุมความรู้สึก อีกครั้งที่ประโยคสนทนาเล็กๆ ได้เริ่มต้นขึ้นพร้อมดวงตาที่แดงก่ำ “แต่ฉันไม่เคยคิดเลยว่าตอนที่เขาใกล้ จะจากไปจริงๆ มันทรมาณขนาดนี้ ฉันคิดว่าน่าจะเหมือนคนกลับไปเฉยๆ ฉันสงสารหลาน” ภาพที่เห็นเป็นเช่นนั้นจริงๆ ฉันกลับไปเคาน์เตอร์พยาบาล เพื่อปรึกษาแพทย์เรื่องการให้ยาบรรเทาอาการเหนื่อย สีหน้าที่เรียบเฉยแต่แฝงไปด้วยความกังวลใจปรากฏขึ้นบนใบหน้าของแพทย์เจ้าของไข้ “หมอไม่เคยให้เหมือนกันพี่ เดี่ยวลองปรึกษาพี่ๆ ดูก่อน” ว่าแล้วเสียงกดโทรศัพท์ พร้อมการเริ่มต้นสนทนากับแพทย์โรงพยาบาลอื่นเริ่มต้นขึ้น ฉันกลับมาที่เตียง อีกครั้งแล้วแจ้งว่าหมอกำลังปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในการให้ยาบรรเทาอาการเหนื่อย ญาติพยักหน้ารับเข้าใจ

“คนที่ผู้ป่วยรัก มาครบแล้วใช่ไหม” ฉันทถามกลุ่มญาติของผู้ป่วย “ใช่” แม่เด็กตอบด้วยเสียงเบาๆ พลางเล่าต่อ “น้องพิการตั้งแต่ออยู่ในท้อง ฉันรู้

แต่ฉันเอาเด็กไว้ หมอเคยบอกว่าน่าจะอยู่ได้ประมาณ 6 ปี แต่เขาอยู่มาได้ถึง 12 ปี ตอนนี่เริ่มทำใจยอมรับได้มากแล้ว พวกเราคุยกันแล้วไม่อยากเห็นน้องเจ็บ เราจึงเลือกที่จะไม่ใส่ท่อ”

“ฉันบอกเขาเอง เกิดมาแล้วก็เลี้ยงไป อย่าเอาออกเลย มันบาป เขาเป็นเด็กเลี้ยงง่ายนะ” รอยยิ้มจางๆ ปรากฏขึ้นบนใบหน้าที่เปื้อนคราบน้ำตาลของหญิงชรา การสนทนาดำเนินสักพัก ฉันพยายามค้นหาสิ่งที่คุณผู้ช่วยยึดเหนี่ยว “น้อง มีสิ่งที่เขารักไหมคะ” “ไม่มีหรอก เขาเล่นของเล่นไม่ได้ กล้ามเนื้อเขาไม่มีแรง เขาชอบให้คนมาคุยด้วย เขาจะยิ้ม ส่งเสียงออกมา” นั่นคือคำตอบที่ฉันได้รับ ฉันมองไปรอบๆ ช่วงขณะเหมือนมีบางอย่างที่หายไป พ่อของน้องอยู่ที่ไหน

“คุณพ่อของน้องยังมาไม่ถึงหรอกคะ” แม่เด็กมองหน้าฉัน แล้วถอนหายใจเบาๆ “เลิกกันนานแล้ว ไม่ได้เจอกันเป็น 10 ปี ติดต่อเขาไม่ได้หรอก” แม่ของเด็กตอบคำถาม พลางเบือนหน้าหนีราวกับเก็บซ่อนอะไรบางอย่างไว้ “เวลาของน้องเหลือไม่มาก น้องอาจรอคอยใครบางคนอยู่ก็ได้” หลังฉันพูดขึ้น ทุกคนต่างมองหน้ากันเหมือนครุ่นคิดบางสิ่งที่อยู่ในใจ “ฉันเป็นเพื่อนกับพ่อเด็กในเฟซบุ๊กจะลองส่งข่าวไป” นางสาวบอก “ไม่ต้องบอกเขาหรอก เขาไม่ได้รักลูก” รอยร้าวบางอย่างในกรอบครีวปรากฏชัดเจนขึ้น “หลังจากเลิกกัน ฉันเคยส่งรูปลูกไปให้เขา เขาส่งรูปกลับมา บอกว่าไม่อยากมีลูกพิการ ตั้งแต่นั้นฉันก็เลยไม่ติดต่อเขาอีก ช่วงมันเถอะ ลูกมีแค่แม่ก็พอ”

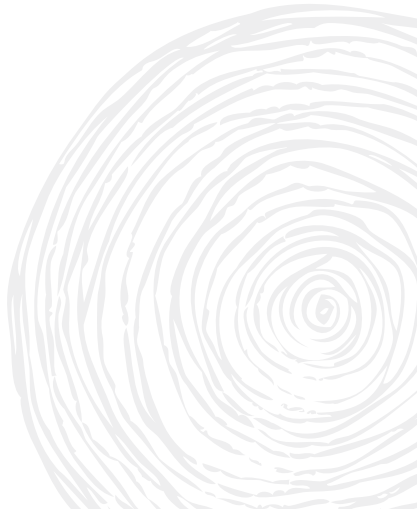
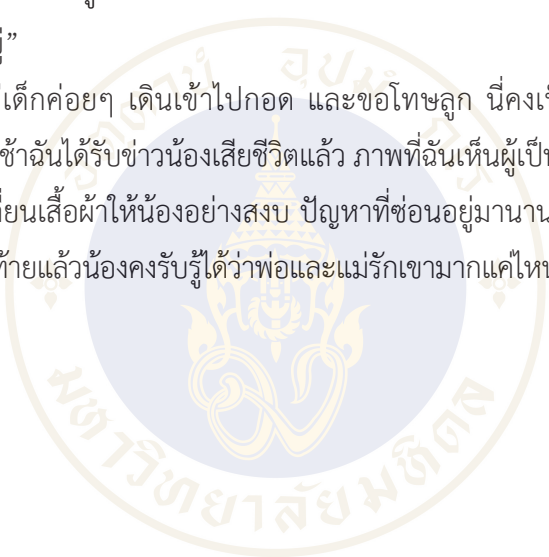
“น่าแปลก ถ้าเขาไม่ชอบรูป จะฉีกทิ้งก็ได้ ไม่น่าจะเสียเวลาส่งรูปกลับมาอะไรที่ทำให้เขาไม่ทำลายรูป” คำพูดของฉันคงทำให้เธอฉงนคิด “จะเป็นไรไหม

“ไม่จริง ผมยังเก็บรูปลูกไว้เลย แต่ไม่รู้ว่าส่งมาให้กี่ครั้งผมย้ายที่ทำงานบ่อย” น้ำเสียงที่ฉันได้ยิน สีหน้าที่ฉันได้เห็น แน่นอนฉันเชื่อว่าเขารักลูกไม่น้อยไปกว่าใคร “พ่อรักลูกเสมอ พ่อไม่เคยลืมลูกเลย ลูกจะอยู่ในใจของพ่อเสมอ”

“ฉันรู้สึกผิด ฉันโกหกลูกว่าพ่อเขาตายแล้ว ฉันเห็นลูกร้องไห้ทุกครั้งเมื่อฉันพูดเรื่องนี้” แม่เด็กพูดด้วยเสียงที่สั่นพร้อมน้ำตาที่ไหลออกมา “คุณอยากขอโทษลูกไหม” นักจิตวิทยา ถามแม่เด็ก “สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ติดค้างในใจคุณอยู่”

แม่เด็กค่อยๆ เดินเข้าไปกอด และขอโทษลูก นี่คงเป็นกอดลาครั้งสุดท้าย รุ่งเช้าฉันได้รับข่าวน้องเสียชีวิตแล้ว ภาพที่ฉันเห็นผู้เป็นพ่อแม่ช่วยกันเช็ดตัว เปลี่ยนเสื้อผ้าให้น้องอย่างสงบ ปัญหาที่ซ่อนอยู่มานานได้ถูกคลี่คลายลงแล้ว สุดท้ายแล้วน้องคงรับรู้ได้ว่าพ่อและแม่รักเขามากแค่ไหน กลับให้สบายนะคนดี

กลับบ้าน

วารุณี ศิริแก้ว

งานการพยาบาลอายุรศาสตร์และจิตเวชศาสตร์
โรงพยาบาลศิริราช

04.30 น. เสียงโทรศัพท์ดังขึ้นอย่างน่าประหลาดใจ เสียงในสายคือพี่สาวลูกพี่ลูกน้องของฉัน พี่โทรมาบอกว่าป้าเป็นลมหมดสติ ตอนนี้อยู่ห้องฉุกเฉินโรงพยาบาลศิริราช ขณะนั้นคิดในใจว่าคงเป็นลมธรรมดาเพราะปกติป้าก็ดูแข็งแรงดี ครั้งนี้เดินทางมากรุงเทพฯ เพื่อมาเยี่ยมลูกสาว ขอนอนต่ออีกสักพักเพราะจะไปทำงานเวรเช้าอยู่แล้ว จะแวะเข้าไปดูก่อนขึ้นเขร อีกแค่ประมาณ 15 นาที เบอร์โทรเดิมโทรเข้ามาแต่ปลายสายเป็นเสียงของพี่ชายบอกว่าป้าเหมือนจะอาการไม่ดี มีทีมแพทย์ และพยาบาลจำนวนมากเข้าช่วยเหลือ แต่ญาติไม่ทราบว่าอาการเป็นอย่างไร ได้ยินเช่นนั้นจากการคาดการณ์อาการป้าคงหนักแน่ ฉันรีบมุ่งตรงมาที่โรงพยาบาลทันที

สิ่งที่ฉันเห็น คือป้า ต้องใส่ท่อและใช้เครื่องช่วยหายใจ พี่บอกว่าคุณหมออยากคุยด้วยเรื่องอาการของป้า พี่อยากให้อาญาที่อยู่พร้อมหน้ากันจะได้ช่วยกันตัดสินใจ เมื่อพร้อมก็เข้าพบหมอ หมอได้บอกอาการของป้าอย่างละเอียด ป้ามาด้วยอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรงหมดสติ หัวใจหยุดเต้นและได้รับการปั๊มหัวใจ ใส่ท่อช่วยหายใจและส่งทำ CT Brain ผล CT พบเส้นเลือดในสมองแตกในจุดสำคัญ เลือดออกในสมองค่อนข้างมาก และกดทับสมองหลายจุด หมออธิบายต่อว่าหากผ่าตัดมีความเสี่ยงมากที่จะเสียชีวิตขณะผ่าตัด และหากผ่าตัดสำเร็จ ผลที่เกิดได้ดีที่สุดคือเจ้าหญิงนิทรา จึงมีสองทางให้อาญาเลือกคือการผ่าตัดหรือการรักษาแบบประคับประคอง แน่นอนเมื่อได้ฟังดังนั้นญาติทุกคนเกิดอาการช็อกไปตามๆ กัน มันเป็นเรื่องที่เหมือนง่ายคำตอบที่ให้เลือกรักก็มีแค่สองทาง แต่มันไม่ง่ายเลยกับชีวิตคนหนึ่งคน คำตอบที่ดีที่สุดที่ให้หมอได้ ณ ขณะนั้นคือขอเวลาตัดสินใจ มันดูรวดเร็ว เร็วจนเกินที่ญาติทุกคนจะตั้งรับ

ป่าเป็น case Hypertension with dyslipidemia รับประทานยาอย่างสม่ำเสมอ หากมองภายนอกก็ดูแข็งแรงดี ดีมากกว่าคนในวัยเดียวกันด้วยซ้ำ ความเห็นของญาติจึงแบ่งเป็นสองทางทั้งผ่าตัดและไม่ผ่าตัดใช้การรักษาแบบประคับประคอง ข้าพเจ้าเองทั้งในฐานะหลานและพยาบาลสิ่งที่ทำได้ที่ดีที่สุดคือการให้ข้อมูลการรักษาทางเลือกทั้งสองทาง อีกทั้งยังต้องดูแลจิตใจทั้งของตัวเองและญาติๆ เพราะตอนนี้ทุกคนทั้งตกใจ เสียใจ ญาติทุกคนต่างคิดวนๆ ซ้ำๆ แบบไหนที่จะเป็นทางที่ดีที่สุดสำหรับป่า หากผ่าตัดแล้วป่าต้องกลายเป็นเจ้าหญิงนิทราป่าจะทุกข์ทรมานกว่านี้หรือไม่ หรือจะไม่ผ่าตัดเพื่อยุติความทุกข์ทรมาน คำตอบนี้ไม่ง่ายเลยในสภาวะการณ์เช่นตอนนี้ ไม่มีใครอยากเสียป่าไป แต่แน่นอนไม่มีใครอยากให้ป่าทรมาน หากยื้อไว้ความทุกข์ทรมานของป่า จะเพิ่มทวีคูณขึ้นหรือไม่ สุดท้ายญาติส่วนใหญ่ก็เสนอความคิดที่อยากให้ป่าเลือกการรักษาแบบประคับประคอง แต่การตัดสินใจที่สำคัญที่สุดมาจากปากพี่สาว ลูกสาวคนเดียวของป่า พี่เลือกที่จะไม่ผ่าตัดป่าและดูแลรักษาแบบประคับประคอง แน่ใจนมนเป็นคำตอบที่เจ็บปวดสำหรับจิตใจของพี่ แต่ด้วยไม่อยากจะเห็นป่าทรมานไปมากกว่านี้ มันน่าจะเป็นทางที่ดีที่สุด เมื่อเลือกที่จะไม่เข้ารับการผ่าตัด การรักษาแบบประคับประคองจึงเริ่มขึ้น การดูแลให้ป่าได้รับความสุขสบายในทุกด้านทั้งกาย ใจ อารมณ์และจิตวิญญาณในวาระสุดท้ายคือจุดมุ่งหมายที่สำคัญ วันที่สองของการรักษา ความดันโลหิตที่เริ่มต่ำลง ชีพจรที่เริ่มเต้นช้าลง เริ่มไม่มีการตอบสนองต่อความเจ็บปวด อาการเริ่มดูแย่ง ลูกและหลานๆ สลับเปลี่ยนเวรมาเฝ้าป่าไม่เคยทอดทิ้ง ทุกคนทำทุกทางที่คิดว่าทำให้ป่าสบายใจที่สุด ให้วาระสุดท้ายของท่านได้มีความหมายที่สุด โทศัพทให้

ทุกคนที่อยู่นครศรีธรรมราชได้คุยกับป่า ให้ป่าได้คุยกับทุกคนที่ป่ารักป่าห่วง ถึงแม้ร่างกายจะไม่ตอบสนองใดๆ แต่ปฏิกิริยาที่ป่าตอบกลับมาคือชีพจรจาก เดิมประมาณ 35-40 ครั้งต่อนาที จะเพิ่มเป็น 40-50 ครั้งต่อนาทีทันที ทำให้รู้ว่าป่ารับรู้ได้ในสิ่งที่ทุกคนทำให้ มันเหมือนจะเป็นเรื่องบังเอิญแต่เมื่อพิสูจน์ ทุกครั้งก็ทำให้เห็นว่าเป็นเช่นนั้นจริงๆ เดิมทีป่าเองเป็นคนไม่ชอบฟังเสียง สวดมนต์ เมื่อญาติเปิดเสียงสวดมนต์ให้ฟัง ครั้งนี้ก็เช่นเดิมชีพจรก็เพิ่มขึ้น ต้องพูดอธิบายอยู่พักใหญ่ถึงจะยอมฟังเสียงสวดมนต์ ฟังคำพระเทศนา

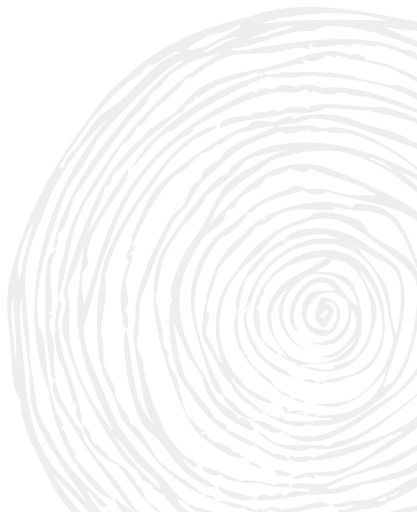
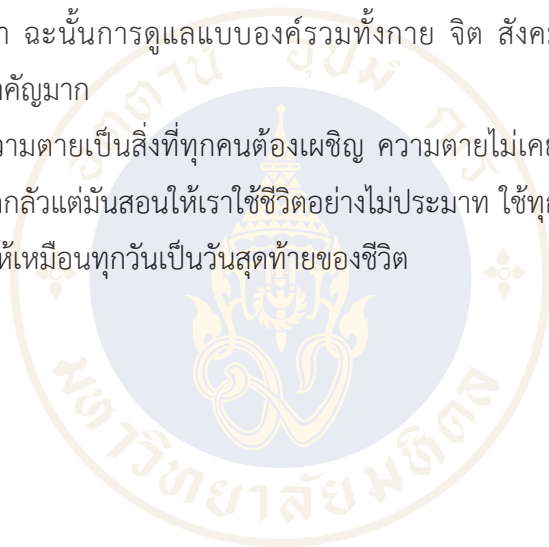
จนวันที่ 5 ของการรักษา สิ่งที่ได้รับรู้ได้คือป่ามีความอดทนมาก อยู่ด้วยความดันโลหิตที่ต่ำมากๆ หัวใจก็เต้นเพียง 33-35 ครั้งต่อนาที อดทนจนทีมแพทย์ที่รักษายังประหลาดใจ สุดท้ายทีมแพทย์ผู้รักษาลงความเห็นว่า ย้ายป่ากลับต่างจังหวัดได้เนื่องจากอาการทางสมองที่คงที่แล้ว แต่การเคลื่อนย้ายครั้งนี้อาจทำให้ป่าเสียชีวิตได้ ทางญาติได้ปรึกษากันอีกครั้ง ทุกคนลงความเห็นให้ย้ายป่ากลับนครศรีธรรมราช กลับไปบ้านที่ป่าอยู่มาทั้งชีวิต กลับไปหาคนที่ป่ารักที่คอยอยู่ที่นั่น เราเคลื่อนย้ายป่าทั้งท่อช่วยหายใจ ย้ายไปกับริดจุกเงินของทางโรงพยาบาล ข้าพเจ้าได้นั่งเคียงข้างไปกับป่าในรถจุกเงิน ไม่มีใครรู้ว่าความปรารถนาสุดท้ายของป่าคืออะไร แต่ทุกคนทำทุกทางที่คิดว่าดีที่สุดสำหรับป่า ข้าพเจ้าได้นั่งเคียงข้างไปกับป่าในรถจุกเงิน “กลับบ้านกันนะป่า” คำพูดที่ข้าพเจ้าพูดกับป่าตลอดระยะทางเกือบ 900 กิโลเมตร จากกรุงเทพฯ ถึงนครศรีธรรมราช บอกเล่าภาพของข้างทางให้ป่าฟัง สิ่งที่ได้รับรู้ได้คือความอดทนของป่า อดทนจนมาถึงบ้าน ลมหายใจสุดท้ายของป่าก็ได้หมดลง นำแปลกสิ่งที่เห็นพร้อมลมหายใจสุดท้ายคือรอยยิ้มของป่า หรือเพราะป่าอยาก

กลับบ้าน หรือนี่คือความปรารถนา ก่อนตายที่ป้าอยากทำ นี่คงเป็นสิ่งที่สุดท้าย
ที่หลานคนนี้จะทำให้ป้าได้

ประสบการณ์ในครั้งนี้สอนให้ข้าพเจ้ารู้จักการดูแลแบบประคับประคอง
ทั้งในบทบาทของญาติและบุคลากรทางการแพทย์เอง ข้อมูลที่ได้รับจากทีม
ที่ให้การรักษาและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญมากในขั้นตอนการตัดสินใจว่าจะ
รักษาแบบประคับประคองหรือไม่ และถึงแม้ร่างกายจะไม่รับรู้แต่จิตใจรับรู้ได้
ตลอดเวลา ฉะนั้นการดูแลแบบองค์รวมทั้งกาย จิต สังคม จิตวิญญาณ
เป็นสิ่งที่สำคัญมาก

ความตายเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องเผชิญ ความตายไม่เคยสอนให้เราอยู่
อย่างหวาดกลัวแต่มันสอนให้เราใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท ใช้ทุกลมหายใจให้มี
คุณค่าทำให้เหมือนทุกวันเป็นวันสุดท้ายของชีวิต

ความฝันของเด็กหนุ่ม

มนีลักษณ์ อุ่นเพชร

โรงพยาบาลมะเร็งลพบุรี

เด็กหนุ่มอายุ 29 ปีผู้กำลังสร้างครอบครัว สร้างอนาคต เขาฝันไว้ว่าจะมีชีวิตที่ดี จึงได้เดินทางจากบ้านเพื่อแสวงหาความสำเร็จด้วยตัวเอง หวังจะสามารถดูแลตัวเองและครอบครัวได้ เขาเป็นคนดี ไม่เคยเกเร เป็นที่รักของภรรยา เมื่อวันเวลาผ่านไป เขาต้องการที่จะกลับบ้านเกิดเพื่อดูแลบุพการีผู้ให้กำเนิด แต่ชีวิตกลับเปลี่ยนผัน เขาต้องมาผจญกับโรคมะเร็งที่คุกคามชีวิต โรคร้ายได้กระจายไปสมองและกระดูก ความหวังที่เขาต้องการเป็นผู้ดูแลแม่ นั้นไม่มีอีกแล้ว กลับเป็นแม่ที่ต้องมาดูแลเขาแทน เด็กหนุ่มที่เคยร่าเริงสดใส ตั้งใจทำงานกลับต้องนอนบนเตียง ตาทั้ง 2 ข้างมืดมน ไม่รับรู้วันเวลา ใช้เวลานั่งนอนบนเตียง ท่าทางอ่อนแรง

วันที่ข้าพเจ้าได้รับเด็กหนุ่มไว้ในความดูแล เขาพูดว่า “ก่อนหน้านี้ยังมองเห็น แต่ทำไมตอนนี้ผมมองอะไรไม่เห็นเลย มันเป็นเพราะอะไรครับ” เขาดูท่าทางกระวนกระวาย มือไขว่คว้าไปมา ข้าพเจ้าสัมผัสแขนของเขาเบาๆ เป็นการให้กำลังใจ และเป็นบทเริ่มต้นการสนทนาพูดคุยกัน ประเมินการรับรู้เกี่ยวกับความเจ็บป่วยอีกครั้ง และสอบถามถึงสิ่งที่ต้องการทำหากเขามองเห็น เขาได้พูดว่า “มันทำอะไรไม่สะดวก ไม่รับรู้อะไรเลย ไม่รู้ว่าตอนนี้กี่โมง” ข้าพเจ้าบอกกับเขาว่า “ตอนนี้ทุ่มครึ่งแล้ว พักผ่อนก่อนนะ พรุ่งนี้ค่อยมาคุยกัน” เขาจึงพูดขึ้นว่า “แล้วผมจะรู้ได้ยังไงว่าเช้าเมื่อไร” ข้าพเจ้าตอบว่าเตียงพยาบาลจะบอกเวลาให้ และแนะนำแฟนเขาให้บอกเวลา ให้บอกเขาทุกครั้งที่ต้องทำอะไรให้ หรือจะไปไหน เช้าวันต่อมาขณะเขาลุกนั่งก็ได้ยินญาติบอกเวลาให้เขาทราบ เขาก็พยักหน้ารับทราบ

เมื่อเวลาผ่านไป ข้าพเจ้าเห็นเขาได้แต่ครุ่นคิด และสอบถามว่าเมื่อไร

หมอจะให้ยาเคมีบำบัด เพราะเขาคิดว่าหากได้รับการรักษาจะทำให้อาการดีขึ้น เขาอาจจะกลับมามองเห็นอีกครั้ง และแล้วเมื่อแพทย์แผนกเคมีบำบัดมาถึง ได้พูดคุยเกี่ยวกับการวางแผนการรักษา แพทย์บอกว่าถ้าหากเขายังได้รับยาปฏิชีวนะ และยาแก้ปวดในระดับที่มากขนาดนี้ ก็คงไม่สามารถให้ยาเคมีบำบัดได้ เพราะร่างกายยังไม่พร้อม อาจเกิดอันตรายมากกว่าผลดี เขารับฟังแต่ท่าทางสีหน้ายังไม่เข้าใจ หลังจากแพทย์กลับไปข้าพเจ้าจึงได้อธิบายซ้ำอีกครั้งในเรื่องที่แพทย์ได้บอกกับเขา เขาจึงได้ตั้งมั่นว่าจะไม่ร้องขอ ยาแก้ปวดอีก ต้องอดทน ข้าพเจ้าเฝ้ามองด้วยความสงสารและเห็นใจ และคอยให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือในกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ แต่แล้วหลังจากที่ข้าพเจ้าได้หยุดไป กลับมาเข้าเวรอีกครั้งได้รับทราบว่าเขาต้องย้ายโรงพยาบาลอย่างฉุกเฉิน ด้วยอาการติดเชื้อในสมอง ในใจได้แต่ภาวนาว่าขออย่าให้เขาทุกข์ทรมานเลย

ด้วยวัยเพียง 29 ปี ความคาดหวังอยากหายจากอาการเจ็บป่วยต่างๆ หากแต่ด้วยโรคและการรักษาทำให้เขาอ่อนเพลีย หลับเป็นส่วนใหญ่ มันเป็นเรื่องที่พูดยาก ที่จะเปลี่ยนความคิด ความหวังให้เขายอมรับ และสามารถเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ นั่นคงเป็นสิ่งที่เราต้องพัฒนาตนเอง ฝึกฝนประสบการณ์ ความรู้ต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยประคับประคองเหล่านั้นมีความสุขใจ ไม่ทุกข์ทรมาน ภายกับสิ่งที่เขาต้องเผชิญต่อไป

ความลับ ความรัก

กฤติชาติ กำจรปรีชา

ภาควิชาอายุรกรรม

โรงพยาบาลตำรวจ

“คุณหมอรักษาความลับได้ไหมครับ กรุณาอย่าบอกคุณพ่อและคุณแม่
ของผม เรื่องที่คุณพ่อเป็นมะเร็งนะครับ ทั้งสองท่านอายุมากแล้ว ท่านคง
รับไม่ไหว ขอขอบคุณครับ” สิ้นเสียงสุดท้ายที่ผมได้สนทนาแถลงคำวินิจฉัย
เพื่อรับฟังความรู้สึกและร่วมกันวางแผนการรักษาช่วงเวลานั้น ผมทำได้เพียง
พยักหน้าและตอบอย่างเข้าใจว่า “ผมจะพยายามนะครับ เว้นแต่หากคุณพ่อ
ถามคำวินิจฉัย ผมจะค่อยๆอธิบายอย่างที่เราได้คุยกันครับ” ในไม่ช้าลูกชาย
ก็กลับออกไปนอกห้องตรวจเพื่อพาคุณพ่อและคุณแม่เข้ามาพบผม เราได้มี
โอกาสพูดคุยกัน ถามไถ่อาการทั่วไป ตลอดจนจนสารทุกข์สุกดิบต่างๆ ไม่น่าเชื่อเลย
คุณลุงตอบคำถามได้อย่างฉะฉาน ไม่มีอาการเหมือนคนที่ป่วยด้วยโรคร้าย
ประการใด และเราได้ตกลงวิธีการรักษาร่วมกัน ผมได้เขียนคำสั่งการรักษา
เพื่อรับคุณลุงเข้ามานอนในโรงพยาบาล บรรยากาศในตอนนั้นดูเหมือนเป็น
เรื่องธรรมดา ดูเรียบง่ายปกติเสียนี้กระไร แต่ในใจของผมมันเต็มไปด้วย
ความอึดอัดเสียเหลือเกิน

เช้าในวันถัดมา ขณะที่ผมกำลังเดินไปเยี่ยมคุณลุง บังเอิญได้พบกับ
ภรรยาของคุณลุง ที่เพิ่งเดินออกจากห้องพักของคุณลุง เราจึงได้หยุดทักทายกัน
ยังไม่ทันสิ้นเสียงสวัสดี คุณป้าขอเวลาสักครู่เพื่อขอพูดคุยกับผมเป็นการ
ส่วนตัว ซึ่งผมพร้อมและยินดีรับฟังอยู่แล้ว “คุณหมอคะ คุณลุงเป็นโรค
อะไรคะ ป้าอยากรู้จริงๆ” คำถามที่ผมไม่ปรารถนาจะได้ยิน ไม่ใช่เพราะไม่รู้
คำตอบ แต่ไม่รู้จะแบ่งรับแบ่งสู้อย่างไรให้เหมาะสม มันไม่ใช่เรื่องแปลก
ที่คุณป้าจะถามผมเช่นนั้น เพราะคุณลุงคือคนสำคัญในชีวิตของคุณป้า
ในแววดตาและใบหน้าที่เต็มไปด้วยความกังวลและความอ่อนล้าของคุณป้า

ยากที่มนุษย์ปุถุชนอย่างเราๆ จะเพิกเฉยไปได้

เรานั่งคุยกันในห้องตามลำพัง ผมเปิดโอกาสให้คุณป้าได้ระบายความรู้สึก ความกังวลที่มี และรับฟังอย่างตั้งใจ อย่างน้อยๆ การที่คุณป้าได้ระบายออกมา ก็อาจจะบรรเทาความทุกข์นี้ได้ไม่มากก็น้อย แม้ว่าเราสนิทกันไม่นานนัก แต่ผมรับรู้ถึงความรัก ความเอื้ออาทร ความเสียสละ ความอดทนของทั้งคุณป้าและลูกชายที่มีต่อคุณลุง ความอึดอัดที่คุณป้าได้แบกไว้บนบ่านั้น ไม่ได้น้อยไปกว่าผมเลย ผมตัดสินใจบอกคุณป้าไปตามตรง “ผลขึ้นเนื้อไม่ค่อยดี มีความจำเป็นต้องรักษาด้วยยาเคมีบำบัด ผมจะพยายามเต็มที่ครับ” และจากคำพูดค้ำนี้เอง คุณป้าตอบกลับมาทันทีว่า “ป้าก็คิดแล้วว่า คุณลุงน่าจะเป็นมะเร็ง มะเร็งกับคนแก่เป็นเรื่องธรรมดา ป้าเข้าใจค่ะคุณหมอ” ผมทำได้เพียงสบสายตาคู่คุณป้าเพื่อให้กำลังใจ และสัญญาว่าเราจะช่วยกันดูแลคุณลุงให้ดีที่สุด ถึงแม้ว่าการรักษานี้จะไม่สามารถทำให้โรคหายขาดได้ แต่มันจะช่วยทำให้อาการของคุณลุงดีขึ้น สามารถกลับบ้านใช้เวลาอยู่กับคนที่คุณลุงรัก อยู่กับคนที่รักคุณลุง อยู่กับครอบครัวที่อบอุ่น เก็บเกี่ยวช่วงเวลาสุดท้าย รักษาไว้เพื่อเป็นความทรงจำที่ดี และไม่ว่าผลจะออกมาอย่างไร ถ้าวินาทีที่เราได้มอบสิ่งที่ดีที่สุดให้กับคุณลุง

ในตอนนั้นผมรู้สึกโล่งอกขึ้นมาทันที ที่ได้มีโอกาสแจ้งคำวินิจฉัยโดยอ้อมกับคุณป้า อย่างน้อยผมก็รักษาคำพูดที่ให้ไว้กับลูกชายของคุณลุง แต่ทันใดนั้นเองคุณป้าได้เอ่ยปากขอร้องผมอยู่เรื่องหนึ่ง “คุณหมอย่าบอกเรื่องนี้ให้คุณลุงและลูกชายป้านะคะ ป้าขอร้อง” ผมได้แต่เพียงจับมือและพูดว่า “ผมจะพยายามนะครับ” วันนั้นผมได้มาเยี่ยมคุณลุง เราพูดคุยกันตาม

ปกติ ไม่มีอะไรมากไปกว่าบทสนทนาประหนึ่งลู่กับหลานคุยกัน คุณพยาบาล ได้ให้การรักษามาที่เราได้วางแผนร่วมกันไว้ และเฝ้าระวังภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ทุกขณะ ทั้งที่เกิดจากตัวโรคและจากการรักษา

ไม่เหนื่อความคาดหวังวันนั้นก็มาถึง คุณลุงมีไข้ กินข้าวได้น้อยลง อ่อนเพลีย ช่วยเหลือตนเองได้น้อยลง อาการของคุณลุงดูทรุดลงกว่าทุกวัน ผลการตรวจพบว่าคุณลุงติดเชื้อในกระแสเลือด แม้แต่ในวันนั้นเอง คุณลุงก็ยิ่งพยายามทำตัวเหมือนปกติ แม้มีความเจ็บป่วยทางกาย แต่ภายในใจของคุณลุงนั้น ความเจ็บป่วยนี้ไม่อาจทำลายพลังใจที่มีอยู่เต็มเปี่ยม และในวันนั้นเอง เป็นวันที่ผมมีโอกาสอยู่เพียงลำพังกับคุณลุง คำถามที่คุณลุงไม่เคยถามก็ได้เอ่ยออกจากปาก “คุณหมอครับ ผมเป็นมะเร็งไข่มะเร็งไหมครับ ตอบผมตรงๆ เลยครับ ผมรับได้” แม้วามันจะเป็นคำถามประโยคสั้นๆ แต่ด้วยคำถามนี้เองมันทำให้ผมต้องรวบรวมสติทั้งหมด คิดไตร่ตรองให้รอบคอบว่าควรจะตอบอย่างไร เพื่อให้เหมาะสมกับสถานะการณ์ที่เราทั้งสองคนกำลังเผชิญอยู่ โรคที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ป่วย โรคที่แม้แต่หมอที่มีความเชี่ยวชาญในการรักษา ก็ไม่อาจเข้าใจในความรู้สึกของผู้ป่วยได้ทั้งหมด สิ่งที่ทำได้ดีที่สุดคงเป็นเพียงนั่งรับฟังความคิด มุมมองในตัวโรคที่คุณลุงกำลังเผชิญ เราสนทนากันครู่ใหญ่ และในไม่ช้าคุณลุงก็บอกตัวเองอย่างมั่นใจว่าแคงเป็นมะเร็งอย่างแน่นอน และคำขอร้องสุดท้ายที่คุณลุงได้ขอผมก็คือ “คุณหมอครับ อย่าบอกเรื่องนี้ให้ป้าและลูกชายเค้ารู้ได้ไหมครับ” ผมตอบเพียงสั้นๆ ว่า “ครับคุณลุง ผมจะพยายามครับ”

ความลับที่ไม่ลับ กลับกลายเป็นเรื่องราวความรักที่น่าประทับใจ ไม่นานนัก ทั้งสามท่านต่างได้รับรู้ความจริงที่ต่างฝ่ายต่างปกปิด มันควรเป็น

ช่วงเวลาแห่งความเศร้าโศกเสียใจ แต่ตรงกันข้าม มันกลับกลายเป็นช่วงเวลาแห่งความสุขอย่างน่าอัศจรรย์ ผมเห็นรอยยิ้มของทั้งสามท่านอย่างที่ไม่เคยสัมผัสมาก่อน เห็นภาพสะท้อนช่วงเวลาในอดีตที่ทั้งสามได้ใช้ชีวิตร่วมกันมา เห็นแววตาแห่งความเอื้ออาทร โรคร้ายเป็นเพียงสิ่งเล็กน้อยที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ทั้งสามท่านได้เติมเต็มจิตวิญญาณให้แก่กันและกัน บรรยากาศแห่งความสุขที่แม้แต่ผมเองก็ไม่อยากให้มันผ่านไป ความปรารถนาต่างๆ ของคุณลุงและครอบครัวได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างสวยงาม จวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

มันคงจะจริงอย่างที่โบราณท่านสอน “ความลับ ไม่มีในโลก” ผมมีความเชื่ออย่างแน่วแน่ว่าผู้ป่วยย่อมรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังขารตนเองมากที่สุด และไม่มีแพทย์ท่านใดสามารถปิดบังความลับนี้ได้ เหตุการณ์ในวันนั้นมันทำให้ผมได้เรียนรู้และเข้าใจความหมายของคำว่า “การจากไปอย่างงดงาม” มันไม่ใช่เรื่องที่เป็นไปไม่ได้ หากเพียงเราเปิดใจรับฟัง เคารพและใส่ใจในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ บ่อยครั้งที่เรามีอาการรักษาโรคทางกายให้หายขาดได้ แต่เราสามารถรักษาศักดิ์ศรีและจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ให้คงอยู่ ส่งเสริมและสนับสนุนความปรารถนาสุดท้ายของคนไข้และครอบครัวเพื่อบรรลุความหมายอันลึกซึ้งของชีวิต มันมีค่าไม่ด้อยไปกว่าการรักษาโรคให้หายขาด การบริหารบรรเทาจึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ป่วยและครอบครัวสามารถก้าวผ่านช่วงเวลาที่สำคัญนี้ไปได้อย่างสมบูรณ์เพียงเท่านั้น แต่มันยังจรจโรจจิตใจของเราให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เข้าใจธรรมชาติของชีวิต เข้าถึงจิตใจของผู้อื่น และเชื่อแน่ว่าเมื่อวันนั้นของเรามาถึง เราทั้งหลายก็คงปรารถนาวาระสุดท้ายแห่งความสุขเฉกเช่นเดียวกับคุณลุงเป็นแน่แท้

ครุศรีสุดท้าย

ผกากรอง สุวรรณชัย
งานพยาบาลปฐมภูมิ
โรงพยาบาลศิริราช

“พยาบาลเข้าใจความรู้สึกของญาติตอนนี้ค่ะ” ประโยคที่ฉันทึ่งซ้ำๆ ในฐานะพยาบาลเยี่ยมบ้านผู้ป่วย ซึ่งได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งปอดระยะสุดท้าย วันนี้ก็เช่นเดียวกัน ฉันกำลังนั่งคุยกับลูกชายบ๊าสวรรณี ตลอดการพูดคุยสังเกตเห็นว่าลูกชายของบ๊าส มีสีหน้าเศร้า น้ำตาคลอ แล้วตอบกลับมา “ขอบคุณคุณพยาบาล แต่ถ้าใครไม่เป็นผมคงไม่มีวันเข้าใจความรู้สึก ผมก็อยากทำทุกอย่าง อย่างเต็มที่” ในตอนนั้นฉันได้รับฟังเขา แต่กลับมาคิดทบทวนว่า ทำใญ่ญาติถึงคิดว่าเราไม่เข้าใจเขา เรามีประสบการณ์ในการดูแลคนไข้ระยะสุดท้ายที่บ้านมาหลายปี จบหลักสูตรการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายรวมทั้งหลักสูตรเฉพาะทางด้านอื่นๆ มีความเข้าใจผู้ป่วย และญาติเป็นอย่างดี ซึ่งคิดว่าความรู้ที่มีนั้นเพียงพอในการดูแลพวกเขา

วันนี้ฉันทำหน้าที่พยาบาลเยี่ยมบ้านเหมือนดังเช่นทุกวัน ขณะกำลังทำแผลผู้ป่วยนอนติดเตียง เสียงโทรศัพท์ของฉันทงขึ้น ฉันวางมือจากผู้ป่วยรับโทรศัพท์ “สวัสดีครับ ผมเป็นแพทย์เจ้าของไข้คุณพ่อคุณ คุณเป็นพยาบาลไข้ไหมครับ งั้นขอพูดตรงๆ นะครับ คุณพ่อของคุณเป็นมะเร็งปอดระยะสุดท้าย ไม่สามารถให้ยาเคมีบำบัดได้ เนื่องจากลูกกลมามากจนอาจจะเป็นผลเสียต่อผู้ป่วย แต่หมอยังไม่ได้คุยกับผู้ป่วยนะครับ” ฉันได้แต่ฟัง หลังจากวางโทรศัพท์ไป ตกใจและครุ่นคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ฟัง แต่มือก็ยังคงให้การดูแลผู้ป่วยต่อไปตามหน้าที่

หลังจากวันนั้นจากอาชีพพยาบาลได้เปลี่ยนหน้าที่ เป็นลูกที่ต้องดูแลพ่อซึ่งเป็นคนไข้ระยะสุดท้าย ในครอบครัวของเราตกอยู่ในสถานการณ์ที่ตึงเครียดที่สุด ฉันวางแผนการทำ Palliative care กับพ่อพร้อมๆ กับ

คนในครอบครัว ฉันรับรู้ได้ถึงแรงกดดัน และความคาดหวังจากทุกคน ในครอบครัว ความลำบากใจที่สุดที่ต้องพูดกับพ่อว่า “โรคที่พ่อเป็นไม่สามารถรักษาให้หายได้” ฉันใช้วิชาที่ร่ำเรียนมารวบรวมความกล้า และพูดกับพ่อ พ่อพูดขึ้นมาว่า “พ่อรู้แม่หมอไม่ได้บอก แต่ดูจากลักษณะท่าทาง สีหน้าหมอพ่อก็เข้าใจ อย่างกังวล พ่อเข้าใจว่ามันไม่หาย”

ทุกคนในบ้านรับรู้เรื่องโรคที่เป็นว่าไม่สามารถรักษาหายได้ พ่อเลือกที่จะไม่รักษาแผนปัจจุบัน แต่ใช้วิธีการกินยาต้มสมุนไพร ตลอด 1 เดือน ฉันได้จัดเตรียมอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่คิดว่าดีที่สุดสำหรับพ่อ เช่น รถเข็น Home oxygen เป็นต้น และอธิบายให้ทุกคนในครอบครัวดูแลให้พ่อ สุขสบายมากที่สุด สิ่งที่ยากมากคือการทำ Advance care plan การใช้คำพูดเมื่อต้องบอกกับพ่อว่า “วันนี้อาการพ่ออาจจะเหนื่อยมากขึ้น ถ้าถึงตอนนั้นอยากให้คุณหมอช่วยอย่างไรคะ” พ่อบอกว่า “ไม่อยากเจาะคอ ไม่ใส่ท่อ และไม่ต้องปั๊มหัวใจ” พ่อพูดด้วยน้ำเสียงเรียบเฉย นอกจากพ่อแล้วการที่ต้องบอกกับแม่ เป็นสิ่งที่ยากยิ่งกว่า แม่มีสีหน้าเครียด แต่บอกว่าเข้าใจ

หลังจากวันนั้นฉันได้กลับมาทำงานอีกครั้ง ขณะที่กำลังจะส่งเวรผู้ป่วยในตอนเช้า เสียงโทรศัพท์ดังขึ้น เป็นเสียงของแม่ บอกกับฉันว่าพ่อไม่ไหว ให้รีบกลับด่วน แม่พาพ่อไปโรงพยาบาล หมอบอกว่าอาการไม่ดี เข้าสู่ช่วงเวลาสุดท้าย แม่จะทำตามความประสงค์สุดท้ายของพ่อ ฉันได้แต่บอกแม่ว่าแม่ทำดีที่สุดแล้ว ขอให้แม่เอาโทรศัพท์วางไว้ข้างหูพ่อ บอกกับพ่อว่า “พ่อพักผ่อนนะหลับให้สบาย อย่าห่วงอะไร” ฉันรู้สึกอ่อนแอที่สุด รวบรวมแรงที่มีอยู่น้อยนิดเดินทางกลับบ้าน ก้าวเข้าสู่ประตูหน้าห้องผู้ป่วย เสียงโทรศัพท์ซึ่งเป็นเสียง

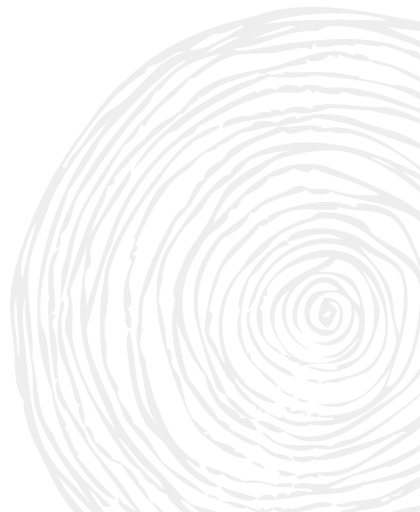
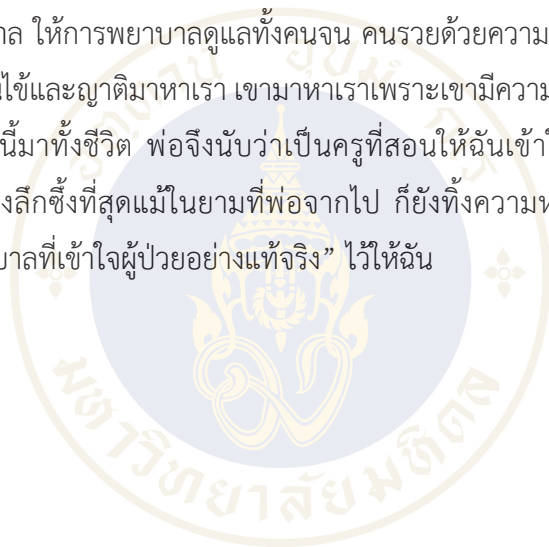
ที่ฉันรู้สึกเกลียดมากในช่วงเวลานี้ได้ตั้งขึ้น “คุณพ่อของคุณเสียชีวิตลงแล้วอย่างสงบ” ฉันเปิดประตูเข้าไป ก็มาราบปลายเท้า กอดและหอมแก้มพ่อ บอกกับพ่อข้างหัวว่า “พักผ่อนนะพ่อ หนูรักพ่อ” บรรยากาศในห้องเต็มไปด้วยความโศกเศร้าทั้งที่ไม่มีใครร้องไห้ เราได้ดำเนินการตามพิธีกรรมทางศาสนา ในตอนนั้นฉันคิดว่าการดูแล Palliative care เสร็จสิ้นลงแล้วอย่างสมบูรณ์ ฉันกลับมาทำหน้าที่พยาบาลต่อไป

1 สัปดาห์ผ่านไป เสียงโทรศัพท์คู่กายดังขึ้น เป็นเสียงพี่ชายของตัวเอง “ช่วงนี้แม่นอนตลอดร่างกายซูบผอม น้ำหนักลดลงมาก” ฉันรับรู้ได้ทันที ในตอนนั้น การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก แรงสะท้อนส่งผลถึงคนที่ยังมีชีวิตอยู่ การดูแล Palliative care ไม่ได้หมายถึงการดูแลเพียงแค่ผู้ป่วยแต่คือการดูแลแบบองค์รวม และไม่ละเลยคนใกล้ชิดที่ยังคงมีชีวิตอยู่ เพื่อให้สามารถเผชิญกับความจริงได้ ฉันจึงรีบกลับไปดูแลแม่จนท่านดีขึ้น

“พยาบาลเข้าใจความรู้สึกของผู้ป่วยและญาตินะคะ” ประโยคเดิมที่เคยพูด แต่ความรู้สึกที่แตกต่าง ป้าสุวรรณิใบหน้าผ่องคลายขึ้น เอื้อมมือไปจับลูกชาย “ลูกเห็นไหม พ่อคุณพยาบาลก็เป็นโรคแบบแม่ ไม่ใช่มีแค่แม่คนเดียวที่ป่วย ลูกอย่ากังวล แม่ทำใจได้แล้ว คนเราทุกคนเกิดมาแล้วต้องตาย” ป้าบีบมือลูกชายเบาๆ และยิ้มให้ “แม่ภูมิใจนะ ลูกทำหน้าที่ได้ดีที่สุด ขอขอบคุณพยาบาลที่คอยอยู่ข้างๆ การรับรู้เรื่องโรค อาจจะเป็นข้อดีที่ทำให้ป้าสามารถเลือกการรักษา มีเวลาเตรียมตัวก่อนการจากไป” ลูกชายของป้าสีหน้าผ่องคลายขึ้น ฉันลาป้าสุวรรณิ วันนั้นรู้สึกอึดอัดใจ ในการดูแลผู้ป่วย Palliative care แม้ว่าเราไม่สามารถทำให้ผู้ป่วยหายจากโรคที่เป็นได้

แต่การให้การพยาบาลที่เปี่ยมไปด้วยความจริงใจ สุดความสามารถ “ดูแลผู้ป่วยประดุจคนในครอบครัว” หลายครั้งที่เราทำงานตามหน้าที่ คิดว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุด แต่การได้เรียนรู้ว่าการไม่ละเลยความรู้สึกของผู้ป่วยและผู้ดูแลผู้ป่วยต่างหาก คืออาวุธที่สำคัญที่สุดที่เราควรจะมีในชีวิตของพยาบาล ดังที่พ่อของฉันซึ่งเป็นหมออนามัย เคยบอกไว้ว่า “ภูมิใจในตัวลูกสาวที่สุด ที่ได้ทำงานพยาบาล ขอให้ดูแลผู้ป่วยให้ดีที่สุด อย่าลืมความตั้งใจในวันแรกที่อยากเป็นพยาบาล ให้การพยาบาลดูแลทุกคนจน คนรวยด้วยความเท่าเทียม จำไว้เสมอว่าคนไข้และญาติมาหาเรา เขามาหาเราเพราะเขามีความทุกข์” พ่อดูแลผู้ป่วยเช่นนี้มาทั้งชีวิต พ่อจึงนับว่าเป็นครูที่สอนให้ฉันเข้าใจใน Palliative care อย่างลึกซึ้งที่สุดแม้ในยามที่พ่อจากไป ก็ยังทิ้งความหมายของคำว่า “การพยาบาลที่เข้าใจผู้ป่วยอย่างแท้จริง” ไว้ให้ฉัน

ดอกไม้จันทร์

ชุษณา ชำยมาน

หน่วยโลหิตวิทยาและมะเร็งเด็ก

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

“คุณหมอ พลอยเค้าอยากไปวางดอกไม้จันทน์ วันที่ 26 นี้มากเลยคะ”

คุณย่าของพลอยบอกฉัน ท่ามกลางบรรยากาศอีกทีที่กวนวายในห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาลใหญ่ ฉันหันหน้าไปมองเตียงที่อยู่ มุมห้อง เด็กสาววัยรุ่นคนหนึ่งนอนอยู่บนเตียงนั้น ด้วยท่าทางอ่อนเพลียและหอบเหนื่อย

น้องพลอย เด็กหญิงวัย 14 ปี เริ่มรักษามะเร็งเม็ดเลือดขาวชนิด AML ที่โรงพยาบาลของฉัน ได้ราวๆ 1 ปีแล้ว เนื่องจากโรคที่เธอเป็น มีความเสี่ยงสูง ยาเคมีบำบัดที่ใช้รักษาจึงมีฤทธิ์รุนแรง พลอยต้องทุกข์ทรมานกับผลข้างเคียงและการติดเชื้อแทรกซ้อน บางครั้งต้องนอนโรงพยาบาลนาน เกือบเดือนเลยทีเดียว ฐานะทางบ้านของพลอยก็ไม่ดีนัก พลอยอาศัยอยู่กับปู่ย่าซึ่งทำงานก่อสร้าง และต้องดูแลรับผิดชอบน้องอีกหลายคนในครอบครัว ถึงจะลำบาก แต่ปู่กับย่าก็ยังพยายามอย่างมาก ที่จะพาพลอยมารับยาเคมีบำบัดจนครบตามกำหนด

หลังจากจบการรักษา พลอยได้กลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเพียงไม่กี่เดือน เราก็มาพบกันอีกครั้ง ที่แผนกผู้ป่วยนอก วันนั้นพลอยมากับคุณย่า หน้าตาสดใส ทักทายถามสารทุกข์สุกดิบ เพราะไม่ได้เจอกันนานหลายเดือน ฉันยิ้มทักแต่ในใจเจ็บปวดไม่น้อยที่วันนี้ต้องมาแจ้งข่าวร้ายแก่เธอ “พลอย วันนี้หมอ มีเรื่องสำคัญจะบอก ผลเลือดที่ตรวจไปไม่ดีขึ้น มีเม็ดเลือดขาวสูงและมีเซลล์ตัวอ่อน ออกมาเยอะ หมอคิดว่าตัวโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาวเดิมกลับมาเป็นใหม่เสียแล้ว” พลอยหน้าเปลี่ยนสี บ่งบอกความเสียใจ ด้วยโรคที่เธอทุ่มเทแรงกายแรงใจในการรักษากลับมาอีก ในขณะที่คุณย่าที่นั่งข้างๆ เริ่มตาแดงๆ และสะอื้นถามฉัน “มียารักษาได้บ้างไหมคุณหมอ” ฉันบอกคุณย่าและพลอยว่า

ยาเคมีบำบัดที่ใช้รักษาให้โรคมะเร็งขาดในตอนนี้ไม่มีแล้ว การให้ยาเคมีจึงไม่เกิดประโยชน์และจะมีผลข้างเคียงจากยา พลอยจึงบอกกับฉันว่า “หนูไม่เอา ยาเคมีแล้ว ไม่อยากต้องมานอนโรงพยาบาลอีก” ฉันเห็นใจและรับฟัง การตัดสินใจของพลอย ปรึกษากับคุณย่า และเริ่มแผนการรักษาแบบ ประคับประคอง โดยให้ยาเพื่อบรรเทาอาการที่อาจเกิดขึ้น เราใช้เวลาพูดคุย เพื่อค้นหามุมมอง สิ่งที่มีคุณค่าและความหมายในใจพลอย รวมถึงสิ่งที่พลอย อยากทำในช่วงเวลาที่เหลืออยู่ ย่าบอกว่า พลอยอยากไปเยี่ยมโรงเรียน และ อยากไปทำบุญที่วัดต่างจังหวัดให้สบายใจ นอกจากนี้พลอยยังอยากขายของ ทางอินเทอร์เน็ต ฉันถามว่าทำไมถึงอยากขาย พลอยบอกว่าเธออยากหาเงิน ได้เอง อยากตอบแทนย่าบ้าง ฉันจึงชมพลอยให้ย่าฟัง สุดท้ายก็ได้ให้เงินทุนไป จำนวนหนึ่งเป็นค่าเดินทางไปต่างจังหวัด บอกให้รีบเดินทางไปโดยเร็วที่สุด เพราะวันเวลาที่เหลืออยู่ของพลอยมันไม่แน่นอนอีกแล้ว

ในวันหยุดสุดสัปดาห์นั้น พลอยได้ไปถวายสังฆทานที่วัดหลวงปู่ทวด จังหวัดอยุธยา กับครอบครัว สมกับที่ตั้งใจไว้ เธอส่งรูปมาให้ฉันดู ใบหน้า ในรูปดูมีความสุข ฉันโล่งใจ อย่างน้อยความฝันหนึ่งอย่างก็ได้ทำจนสำเร็จ อย่างไรก็ตาม ตัวโรคของพลอยไม่ได้ให้เวลาเรามากนัก ไม่กี่วันหลังจากนั้น ย่าของพลอยก็โทรมาหาฉัน พลอยมีไข้สูง ปวดตามตัวและหายใจไม่อิ่ม กำลังจะมาโรงพยาบาล ฉันเร่งรถออกจากบ้านเพื่อไปประเมินอาการของเธอ ฉันแจ้งกับคุณย่าว่า เม็ดเลือดขาวที่สูงมาก ทำให้อาการของโรคดำเนินไปอย่างรวดเร็ว แค่ไม่กี่วัน จากเด็กที่ไม่มีอาการใดๆ ก็ทรุดลงในเวลาสั้นๆ เวลาของ พลอยเหลืออีกไม่นานแล้ว ในวันนั้น พลอยยังคงร้องขอ ไม่อยากนอน

โรงพยาบาล ฉันจึงจ่ายยา คุณอาการทั้งหมดเป็นแบบกินและติดตามปรับยาที่บ้าน คุณย่าบอกกับฉันว่า ถ้าเป็นไปได้ อยากให้เขาอยู่บ้านและจากไปอย่างสงบ แต่ถ้ามีอาการที่เขาทนไม่ไหวก็คงต้องมาโรงพยาบาล ก่อนจากกันในวันนั้น ฉันถามคุณย่าว่า พลอยยังมีความปรารถนาอะไร ให้ฉันช่วยได้อีกไหม คุณย่าจึงบอกฉันว่า พลอยอยากจะไปวางดอกไม้จันทน์ให้ในหลวงในวันที่ 26 นี้มาก ฉันฟังแล้วก็อึ้งไป เพราะมันอีกตั้ง 5 วัน ฉันไม่แน่ใจว่าพลอยจะมีเวลาอยู่ถึงวันนั้นไหม และสภาพร่างกายพลอยจะไปได้หรือไม่ ฉันได้แต่บอกกับพวกเขาว่า ฉันจะดูแลคุณอาการให้ดีที่สุด และจะพยายามทำสุดความสามารถให้พลอยได้ไป ระหว่างนั้นก็โทรไปถามอาการทุกวัน หลังได้ยากินกลับไปพลอยก็ดูดีขึ้น ไม่ปวดและเริ่มกินได้ ฉันจึงเริ่มวางใจ

จนถึงวันที่ 24 ตุลาคม ราวๆ สองทุ่ม จู่ๆ ก็มีโทรศัพท์จากโรงพยาบาล ชุมชนใกล้บ้านพลอย โทรมาหาฉัน บอกว่าอาการของเด็กไม่ดี มีหอบเหนื่อยมาก ตัวเขียว ทางโรงพยาบาลได้ใส่ท่อช่วยหายใจไป จากนั้นไม่นานคนไข้ก็หัวใจหยุดเต้น ญาติยังทำใจไม่ได้ จึงขอให้หมอช่วยปั๊มหัวใจ 10 นาที ก่อนเสียชีวิต ในคืนนั้นหลังจากได้ทราบข่าว ฉันนอนไม่หลับ ด้วยความเป็นกังวลและรู้สึกผิด ฉันวางแผนอะไรพลาดไปหรือ ถึงทำให้พลอยต้องจากไปพร้อมกับเครื่องมือทางการแพทย์มากมายขนาดนั้น โทรศัพท์หาคุณย่าก็ติดต่อไม่ได้ ไม่รู้จะเป็นอย่างไรบ้าง ฉันอยากเสกให้ตัวเองไปอยู่ตรงนั้นเหลือเกินในเวลา

ฉันได้แต่รอและโทรศัพท์ไปอีกครั้งในวันรุ่งขึ้น คุณย่ารับสาย เล่าเรื่องราวให้ฉันฟังด้วยเสียงสอ้อ “น้องพลอยเค้าไปดีแล้ว คุณหมอ ชอบคุณมาก

อย่ารู้ว่าหมอช่วยดูแลน้องพลอยอย่างดี เมื่อวาน เค้าทรมานแค่แป๊บเดียว ก็ไปแล้ว หมอที่นั่นเค้าก็ทำเต็มที่เพื่อช่วยพลอย ยาไม่มีอะไรติดค้างใจอีก แต่มันก็ยังใจหาย ทุกอย่างเกิดขึ้นเร็วมาก ตอนบ่ายเค้ายังดีๆ อยู่เลย แค่นั่งเพรีย ยาก็ให้นอนพัก เปิดธรรมะให้ฟัง สีหน้าเค้าดีกว่าวันก่อนอีก แก้มแดง นอนยิ้มมองยา ยาถามว่าจะเอาอะไร เค้าบอกว่าเค้าไม่ยากเอาอะไร แค่อยากมองยาเฉยๆ พอดตกค่ำ อยู่ๆ เค้าก็บอกย่าว่าแน่นหน้าอก ไม่ไหวแล้ว จากนั้นก็เกร็ง ตาค้าง ยาเลยโทรเรียกรถพยาบาลมา ระหว่างทางยาก็คอย ปลอบเขาตลอด บอกให้เขานึกถึงในหลวง ให้พลอยขอไปเป็นข้าราชการ ในหลวงนะลูก เพราะเค้าอยากไปถวายดอกไม้จันทน์เหลือเกิน ก่อนหน้านี้ ก็บอกย่าเรื่องนี้ทุกวัน” ฉันทให้กำลังใจคุณย่าไปว่า “พอหมอได้ฟังจากยา หมอก็หมดหวังเรื่องน้องพลอยแล้ว นับตั้งแต่วันที่เขามิโรครกลับจนถึงวันนี้ แม้จะเป็นเวลาสั้นๆ แค่ 12 วัน แต่เราก็ได้ทำให้เขา อยู่อย่างมีความสุขที่บ้าน ได้ไปวัด ได้ทำบุญ ถึงช่วงสุดท้ายเขาจะมีอาการทางกายบ้าง แต่ก่อนที่เขาจะ ไม่รู้ตัวไปนั้น ใจเขาฟ่องใส อยู่กับสิ่งที่ดีงามและเป็นบุญกุศลอย่างที่สุด คือ อยู่กับธรรมะ และการได้ระลึกถึงพระองค์ท่านในวาระสุดท้าย หมอเชื่อว่า พลอยเขาต้องได้ไปอยู่ในที่ๆ ดีอย่างแน่นอน”

26 ตุลาคม 2560

ภาพของผู้คนมากมาย มารอคอยเพื่อถวายดอกไม้จันทน์แก่ในหลวง รัชกาลที่ 9 อย่างมีดีพ้ามวดิน นอกจากทำให้ฉันเศร้าด้วยความอาลัยรัก พระองค์ท่านแล้ว ภาพที่เห็นยังทำให้ฉัน คิดถึง “พลอย” เด็กสาววัยรุ่นคนหนึ่ง

ผู้ซึ่งมีในหลวงเป็นหัวใจ จนถึงวันสุดท้ายของชีวิต

ฉันอยากบอกพลอยเหลือเกินว่า ขอให้พลอยหลับให้สบาย ถึงแม้ผมจะไม่สามารถทำให้พลอยมาถวายดอกไม้จันทน์ด้วยตนเองได้ แต่ผมมีโอกาสได้ถ่ายทอดเรื่องราวความจงรักภักดีของพลอย ให้ผู้อื่นได้รับรู้ ผมขอให้สิ่งนี้เป็นตัวแทนดอกไม้จันทน์ที่พลอยตั้งใจถวายให้แก่พระองค์ท่าน ผมเชื่อว่าในช่วงเวลานี้ของทุกปี ผมคงนึกถึงพลอยเสมอ

จากหมอกคนหนึ่ง ที่ปรารถนาอยากให้เห็นสุดท้ายของพลอยเป็นจริง

พร 3 ประการ
ทลิม่านเหล็ก

จุฬาลักษณ์ สุธธิจันงค์

หอผู้ป่วยอายุรกรรมและไอซียูทันตสถาน
โรงพยาบาลราชทัณฑ์

ข้าพเจ้าได้ยินคำว่า Palliative care มาประมาณ 20 ปี แต่ได้เข้าใจอย่างลึกซึ้งจากการดูแลคุณพ่อที่ท่านได้เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งลำไส้ไปเมื่อ 10 ปีก่อน ข้าพเจ้านำความรู้ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้กับคนที่ข้าพเจ้ารักที่สุดในชีวิต และท่านได้จากไปอย่างสงบท่ามกลางความรักของครอบครัว ในวันวาเลนไทน์ พ.ศ. 2550 จากประสบการณ์ตรงในชีวิตครั้งนี้ สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นบทเรียนในชีวิตของข้าพเจ้าได้หลายเรื่องมาก เช่น เรื่องของการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ความรู้เรื่องการรักษารวมถึงการระงับความปวด การใช้คำพูดและการให้กำลังใจกับคนที่เรารัก การรับฟัง คำสั่งเสียจากคุณพ่อ และการดูแลคนในครอบครัวภายหลังการสูญเสีย โดยเฉพาะคุณแม่ เป็นต้น ข้าพเจ้าอยากขอขอบคุณทุกๆ คนที่ให้กำลังใจ รวมทั้งความช่วยเหลือกับครอบครัวข้าพเจ้าตลอดมาไว้ ณ ที่นี้ด้วย สิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้ทำให้ข้าพเจ้านำประสบการณ์ตรงมาปรับใช้ในการดูแลผู้ป่วย โดยข้าพเจ้าได้สัญญากับตัวเองว่า ข้าพเจ้าจะดูแลผู้ป่วยวาระสุดท้ายไม่ให้ทุกข์ทรมานจากภาวะดังกล่าวต่อไป

ข้าพเจ้าทำงานในทันตสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ ฟังจากชื่อก็คงทราบว่ามี ความแตกต่างจากโรงพยาบาลแห่งอื่นในประเทศไทยแน่นอน เนื่องจากเป็นโรงพยาบาลแห่งเดียวในประเทศไทย ที่สังกัดกับกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ผู้ป่วยที่ข้าพเจ้าดูแลเป็นผู้ต้องขังป่วยจากทั่วประเทศ รวมทั้งผู้ต้องขังป่วยที่มีอัตราโทษสูงสุด คือ ประหารชีวิต มีกฎระเบียบต่างๆ เช่น การห้ามนำโทรศัพท์มือถือ สิ่งของ เงินสด เข้าในทันตสถาน โดยต้องมีการตรวจค้นทุกครั้ง การเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังป่วย และความปลอดภัยในการทำงาน

กฎระเบียบดังกล่าวหมายรวมถึงทุกคนที่เข้ามาในโรงพยาบาล เช่น การเข้าเยี่ยมผู้ป่วยข้างเตียงของญาติ เป็นต้น จากการทำงานข้าพเจ้าพบว่าปัจจุบันมีผู้ต้องขังป่วยที่ต้องได้รับการดูแลแบบ Palliative care เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีอย่างชัดเจน

เมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ หอผู้ป่วยอายุรกรรมและไอซียูได้รับผู้ต้องขังป่วยชาวไทย อายุ 28 ปี ถูกส่งตัวมาจากเรือนจำกลางเขาบิน จังหวัดราชบุรี ทำความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ถูกคุมขังอยู่ในแดนความมั่นคงสูง (Supermax) เนื่องจากมีการทำผิดวินัยในขณะที่ถูกคุมขัง มาด้วยอาการอ่อนเพลีย น้ำหนักตัวลด ผลตรวจเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ช่องท้อง พบว่า เป็นมะเร็งตับ

ผู้ป่วยตรงหน้ามีรูปร่างผอมแห้ง อ่อนเพลีย ตับโต ปวดท้องด้านขวา มาประมาณ 2 เดือน พอเห็นหน้ากันครั้งแรกก็ร้องไห้ พูดด้วยน้ำเสียงสะอื้นว่า “หมอบอกผมว่าเป็นมะเร็งระยะสุดท้ายแล้ว ผมจะต้องตายใช่ไหมครับหมอ” ผู้ต้องขังป่วยจะเรียกพยาบาลว่าหมอ “ทำไมที่โรงพยาบาลราชบุรีไม่บอกผม” ข้าพเจ้าเอื้อมมือไปแตะต้นแขนผู้ป่วย “ขออ่านประวัติก่อนนะ แล้วเราจะช่วยกันตัดสินใจในเรื่องการรักษา”

เราเริ่มสร้างสัมพันธภาพกัน โดยเปิดโอกาสให้เขาพูดคุย ชักถามระบายความรู้สึกของตนเอง โดยข้าพเจ้าเป็นผู้รับฟังและให้ข้อมูลในเรื่องโรคอาการ และแนวทางการรักษา พร้อมทั้งประสานนักสังคมสงเคราะห์เพื่อแจ้งญาติให้มาเยี่ยม ประสานพนักจิตวิทยาเพื่อพูดคุย จนผู้ป่วยรับรู้ยอมรับความจริงได้และเข้าใจในการดูแลแบบประคับประคอง

วันหนึ่งในระหว่างการพูดคุย ข้าพเจ้าถามเขาว่าถ้าขอพรได้ 3 ข้อ
อยากจะทำอะไรบ้าง เขาตอบพร้อมทั้งรอยยิ้มว่า “อย่างแรกผมอยากเจอ
พ่อกับแม่ ผมถูกลงโทษทางวินัยห้ามญาติเยี่ยม จึงไม่ได้เจอต่านมาหลายปี
ผมอยากขอโหสิกรรมท่าน และอาของผมนด้วย อย่างที่สอง ผมอยากขอให้
หมอช่วยไม่ให้ผมปวด เพราะมันทรมานมากจริงๆ และข้อสุดท้าย ผมอยาก
พ้นโทษกลับไปอยู่บ้าน”

หลังข้าพเจ้าได้รับฟังคำตอบดังกล่าวจึงตะไหล่เขา แล้วบอกว่า
จะพยายามช่วยเหลือ วันแรกที่อาสาผู้ป่วยเข้ามาเยี่ยม อาเข้าไปกอดผู้ป่วย
และร้องไห้เมื่อพบกับผู้ป่วยครั้งแรกในรอบหลายเดือนที่ผ่านมา หลังจากนั้น
ได้พูดคุยกับข้าพเจ้าในเรื่องของโรค การรักษา การพยากรณ์โรค และการดูแล
แบบ Palliative care อาผู้ป่วยบอกว่า เลี้ยงหลานคนนี้นำตั้งแต่เล็ก ปกติ
เขาเป็นเด็กดีแต่มาพัวพันกับยาเสพติดเพราะคบเพื่อนไม่ดี ไม่ได้ไปเยี่ยม
หลายเดือนเพราะเรือนจำสั่งงดเยี่ยม รู้สึกใจไม่ดีเพราะหลานไม่เขียนจดหมาย
ไปหามา 2 เดือนแล้ว พอได้รับโทรศัพท์แจ้งจึงรีบมาเยี่ยม ออกไปจะรีบโทรศัพท์
บอกพ่อแม่ให้มาเยี่ยม ข้าพเจ้าให้ข้อมูลกับอาผู้ป่วยว่า ถ้าไม่ได้มาเยี่ยมก็ให้
โทรศัพท์มาสอบถามอาการผู้ป่วยได้

ในวันที่พ่อแม่ผู้ป่วยเข้าเยี่ยม พ่อแม่มาพร้อมกับอา เมื่อเห็นลูกก็
โผเข้ากอดแล้วร้องไห้ หลังจากพูดคุยกันสักพัก ข้าพเจ้าก็เข้าไปร่วมคุยด้วย
พร้อมทั้งนำพวงมาลัยยื่นให้ผู้ป่วย เขารับพวงมาลัยแล้วพูดว่า “ผมขอ
โหสิกรรมพ่อแม่และอาที่ผมกระทำผิด ไม่ได้ดูแลพ่อแม่และอาเลย
ผมขอโหสิด้วยครับ ผมลงไปกราบเท้าไม่ได้เพราะนั่งไม่ไหว” พ่อแม่และอา

รับพวงมาลัยจากผู้ป่วยและบอกว่า “คุณพระคุ้มครองลูกนะ ทุกคนโอโหสิกรรมให้” อาผู้ป่วยบอกข้าพเจ้าว่า พ่อแม่เขาทำนา ไม่เคยมากรุงเทพฯ ครั้งนี้เป็นครั้งแรก มาเยี่ยมแล้วจะกลับเขีนนี้ คงไม่ได้มาเยี่ยมอีก ข้าพเจ้าถามว่า อยากถ่ายภาพครอบครัวเก็บไว้ดูไหม ผู้ป่วยตอบข้าพเจ้าด้วยรอยยิ้มว่า “ขอบคุณมากครับ ภาพนี้จะเป็นภาพแรกของผมที่ได้ถ่ายกับพ่อและแม่ ผมจะติดภาพไว้ที่หัวเตียงผม ถ้าวันหนึ่งผมพ้นโทษออกไป ผมจะบอกว่า ครั้งหนึ่งผมเคยป่วยด้วยโรคมะเร็งแล้วที่โรงพยาบาลนี้รักษาให้ผมหายได้” ซึ่งในความจริงแล้วผู้ป่วยทราบดีว่า ตนเองคงจะเสียชีวิตในโรงพยาบาลอย่างแน่นอน ข้าพเจ้ายิ้มและถ่ายภาพรูปครอบครัวให้ ผู้ป่วยนำภาพนั้นติดไว้ที่หัวเตียงด้วยตัวเอง และบอกข้าพเจ้าว่า “ผมมีคนที่ผมรักอยู่ด้วยตลอดเวลาเสมอ”

เมื่อพร้อแรกบรรลุแล้ว ในข้อที่อยากกลับบ้าน ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบกับฝ่ายทัศนปฏิบัติเรื่องระยะเวลาที่ผู้ป่วยจะพ้นโทษ พบว่าผู้ป่วยจำคุกระยะเวลายังไม่ถึงครึ่งของโทษทั้งหมดจึงไม่เข้าข่ายการยื่นขอพักโทษตามหลักเกณฑ์ได้ ส่วนเรื่องของการระงับปวด ผู้ป่วยได้รับมอร์ฟีนชนิดฉีดเข้าหลอดเลือดดำและสามารถควบคุมความเจ็บปวดได้ดี

ปลายเดือนมีนาคม เวลา 11.00 น. ผู้ป่วยไม่รู้สีกตัว หายใจเหนื่อย ต้องให้ออกซิเจน ความดันโลหิตต่ำ ข้าพเจ้าจึงโทรศัพท์แจ้งให้อาสาผู้ป่วยรับทราบอาการ อาผู้ป่วยตอบด้วยเสียงสั้นเครือว่า “ตอนนี้ไปเยี่ยมไม่ได้ เพราะมาทำธุระต่างจังหวัด ฉันทอยากไปอยู่กับเขาในนาที่สุดท้ายนะคะ” ข้าพเจ้าจึงให้อาผู้ป่วยพูดคุยกับผู้ป่วยผ่านทางโทรศัพท์โดยเปิดลำโพงแล้วนำไป

ไวใกล้ๆ ผู้ป่วยเพื่อให้ได้สิ่งลากันเป็นครั้งสุดท้าย จนเมื่อเวลา 14.40 น. ผู้ป่วยได้จากโลกนี้ไปอย่างสงบ วันต่อมาอาาผู้ป่วยพูดกับข้าพเจ้าว่า “ขอบคุณหมอมามากนะคะที่ช่วยดูแลเขา ทำให้เขาไม่โดดเดี่ยว และจากไปอย่างสงบ” ข้าพเจ้าได้นำภาพถ่ายที่ติดไว้ที่หัวเตียง ให้อาสาผู้ป่วยนำกลับไปด้วย

จากการดูแลผู้ป่วยรายนี้ ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่ คนเราทุกคนต้องการความรัก และก่อนจากไปก็ต้องการอยู่ท่ามกลางคนที่เรารักและรักเรา สำหรับผู้ต้องขังป่วยรายนี้ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบของกฎหมายมากมาย จนหลายคนคงรู้สึกว่เขาคงจะเดียวดายในนาทีสุดท้ายของชีวิต แต่ข้าพเจ้าคิดว่าจากการให้การดูแลแบบประคับประคอง ทำให้ผู้ป่วยสามารถรับรู้ได้ว่ พวกเราทุกคนมีความตั้งใจ พยายามช่วยเหลือ ให้กำลังใจเขา และในวาระสุดท้ายก่อนจากโลกนี้ไป เขาก็ไม่ได้จากไปอย่างเดียวดาย แต่จากไปพร้อมกับความรักจากทุกคนในครอบครัว และทุกคนที่ให้การช่วยเหลือ ข้าพเจ้าในฐานะลูกสาวและพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ป่วย ขอขอบคุณการดูแลแบบประคับประคองที่ได้ถูกสร้างขึ้นมามาว่า เป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อทุกชีวิตอย่างแท้จริง

เพราะผู้ป่ายคือ
“ครู” ของเรา

ประภาพรรณ เต็มใจ

กลุ่มงานการพยาบาลผู้ป่ายใน
โรงพยาบาลมะเร็งลพบุรี

ตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ทำงานในการดูแลผู้ป่วยมะเร็ง การให้ยา เคมีบำบัด การฉายรังสี และการผ่าตัด เป็นการพยาบาลเฉพาะทางที่ฉันได้ฝึกฝนเรียนรู้ก่อนลงมือทำกับผู้ป่วย การฝึกฝน ลงมือ ทำซ้ำ เรียนรู้และแก้ไข มันทำให้ฉันมีความชำนาญและมั่นใจมากขึ้น แต่ยังมีอีกหนึ่งการพยาบาลที่ทำให้ฉันแอบขาดความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วย ฉันรู้สึกกลัวคำถามจากผู้ป่วย และญาติ กลัวแม้กระทั่งคำตอบของตัวเองจะไปทำร้ายทำลายกำลังใจของผู้ป่วยหรือไม่ มันคือศาสตร์อะไรที่ทำให้ฉันขาดความมั่นใจขนาดนั้น ฉันตอบตัวเองว่าคือ “การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง”

ฉันรู้สึกประหนึ่งว่าเป็นพยาบาลใหม่ ทุกครั้งที่ฉันให้การพยาบาลผู้ป่วยแบบประคับประคอง การดูแลที่ไม่ได้เป็นไปตามสูตรยาเคมีบำบัด ไม่ได้เป็นไปตามการดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัดวันที่ 1 2 3 ฉันได้แต่ถามตัวเองว่าจะถอย จะหยุดอยู่กับที่ หรือจะเรียนรู้และเดินหน้าต่อ ฉันยังไม่ทันได้คำตอบนั้นเลย ก็มีผู้ป่วยเดินมาหาฉันซะแล้ว “เอาใจดี จะถอยหรือจะเดินหน้า” ข้าไปสำหรับการรอคำตอบ เพราะผู้ป่วยที่อยู่ตรงหน้าไม่มีเวลาให้ฉันลังเลอะไรอีกแล้ว

คุณปรีชา ผู้ป่วยมะเร็งหลอดอาหารในระยะลุกลาม มีการแพร่กระจายไปที่กระดูก มีปัญหาทุกข์ทรมานจากอาการปวด แม้ได้รับการฉายรังสีเพื่อควบคุมอาการปวด ฉันพูดกับตัวเองเสริมความมั่นใจว่า “สบายมาก แค่นี้ดูแลได้” คุณปรีชาได้รับยาแก้ปวดมอร์ฟีนเพื่อบรรเทาอาการปวด ควบคู่กับการฉายรังสี อาการปวดควบคุมได้ แต่สิ่งที่เหนือการควบคุมคือการลุกลามของมะเร็งที่ทำลายระบบการทำงานของไขกระดูก จนไม่สามารถผลิตเกล็ดเลือด

ที่จะประคับประคองชีวิตคุณปรีชาได้ แพทย์เจ้าของไข้ให้ข้อมูลแก่คุณจิตรา ภรรยาของคุณปรีชาให้ทราบถึงการดำเนินของโรค ความเสี่ยง และการรับมือของทีมแพทย์พยาบาลกับภาวะที่เผชิญอยู่ นี่คือการรักษาพยาบาลของเรา

ในอีกด้านหนึ่งทีมญาติก็มีการวางแผนเช่นกัน ในเช้าวันที่ฉันเป็นหัวหน้าเวร คุณจิตราเดินมาบอกฉันว่า ลูกชายสองคนอยากบวชให้พ่อก่อนที่ทุกอย่างจะสายเกินไป เราหาจังหวะเดินเข้าไปคุยกับคุณปรีชาเรื่องการบวชของลูกชาย คุณปรีชาในขณะนั้นมีร่างกายที่อ่อนเพลีย สับสนบ้างเป็นบางครั้ง พูดคุยพอรู้เรื่อง ในระหว่างที่คุยกันพอจับใจความสำคัญได้คือ “อยากไปบวชลูกชาย” แต่เพราะค่าของเกล็ดเลือดของคุณปรีชาต่ำอยู่ในขั้นวิกฤติ เราจึงได้เรียนปรึกษากับแพทย์เจ้าของไข้ แพทย์ให้ความเห็นว่า “อาการของคุณปรีชาตอนนี้ไม่พร้อมจะออกจากโรงพยาบาล เกรงว่าการไปร่วมพิธีจะเป็นห่วงให้ทั้งญาติและลูกชายที่กำลังจะบวช ขออย่าได้ติดกับพิธีการ ขอเพียงสนใจไปร่วมในการบวชของลูกก็พอ”

ฉันกับคุณจิตราได้กลับมาทบทวนแผนการกันใหม่ ระดับความรู้สึกของคุณปรีชาไม่คงที่นัก มีสับสนเป็นช่วงๆ ในขณะที่พูดคุยฉันต้องดึงสติ คุณปรีชากลับมาเป็นระยะๆ บอกสถานที่ บุคคลเป็นช่วงๆ แต่ในระหว่างที่ฉันแจ้งว่าหมอไม่อนุญาตให้ไปร่วมงานบวชลูกชายนั้น แม้สีหน้าคุณปรีชาเรียบเฉย แต่แววตาหม่นหมองลง ฉันไม่ปล่อยให้ให้ช่วงเวลาความรู้สึกนั้นอยู่นาน ฉันถามต่อในทันทีว่า “ถ้าหากไปร่วมงานบวชไม่ได้แล้ว คุณปรีชาอยากทำอะไร” ด้วยระดับความรู้สึกตัวที่คุณปรีชาเผชิญอยู่ ฉันไม่คาดหวัง

มากกว่าเราจะยังคงอยู่เรื่องเดียวกันหรือไม่ แต่แล้วคุณปริชาก็ตอบออกมาด้วย น้ำเสียงที่หนักแน่น “อยากปลงผมลูกชาย” ฉันทและคุณจิตราได้ยืนเพียงเท่านั้น แผนเราก็เปลี่ยนไปตามเป้าหมายคุณปริชาทันที ฉันทนัดแนะกับทิมญาติคุณปริชา ให้จัดพิธีสงฆ์ที่สามารถทำได้ในโรงพยาบาลข้างเตียงผู้ป่วย

เช้าวันรุ่งขึ้น ลูกชายทั้งสองคน มาพร้อมเครื่องบวช ผ้าไตร ดอกไม้ ธูปเทียน และใบบัว ลูกชายก็มาราบเท้าของผู้เป็นพ่อที่นอนอยู่บนเตียงและล้างเท้าทั้งสองข้าง เท้าที่ไม่ได้เหยียบลงพื้นเลยเกือบ 2 เดือน แต่ลูกชายทั้งสองบรรจงขัดล้างให้สะอาดที่สุดเท่าที่จะทำได้ ลูกชายก็มากราบขอขมาแทบเท้าของพ่อและแม่ ช่วงเวลาที่ฉันทเฝ้ารออีกมาถึง มือขวาที่สั้นเทาเล็กน้อย มือที่แทบไม่มีแรงแม้แต่จะหยิบจับอาหารเข้าปาก แต่กลับมีเรี่ยวแรงพอที่จะจับกรรไกรเกร็งข้อมือแล้วตัดฉับลงที่ปอยผมลูกชายและวางลงบนใบบัวที่คุณจิตราถือไว้รองรับเส้นผมของลูก คุณปริชาได้ร่วมพิธีบวชลูกชายเพียงเท่านั้น นอกเหนือจากนั้นก็คือใจส่งใจไปอยู่ร่วมพิธีอุปสมบทในโบสถ์

เช้าวันถัดมา พระลูกชายมาบิณฑบาตข้างเตียงตั้งแต่เช้ามีตมาตั้งแต่ประตูหน้าต่างยังไม่เปิด ประตูที่ปิดเพื่อความปลอดภัยของคนไข้ แต่ ณ เวลานั้นกฎระเบียบไม่มีอะไรสำคัญไปกว่าแรงศรัทธาของพระลูกชายกับคุณปริชา พระลูกชายได้เข้ามาบิณฑบาตโยมพ่อที่ข้างเตียง คุณปริชาไม่แม้แต่จะสามารถลุกนั่งตักข้าวใส่บาตรพระลูกชายได้ แต่คุณจิตราภรรยาผู้แสนดีผู้เป็นตัวแทน เป็นทั้งแขนและขาให้คุณปริชา มือที่ตักข้าวใส่บาตร มือที่หยิบถุ้งอาหารลงในบาตร เมื่อมองไต่ระดับจากมือของคุณจิตรายังมีมือคุณปริชาจับที่แขนคุณจิตราไว้แน่น ประหนึ่งว่าคุณปริชาได้ตักข้าวใส่บาตรเอง เสร็จสิ้น

การใส่บาตร พระลูกชายเทศนาให้พรผู้เป็นบุญพวกรทั้งสอง ด้วยเสียงที่ไม่ดังมากนักเพราะเกรงว่าจะรบกวนผู้ป่วยอื่น แต่ฉันเชื่อเหลือเกินว่าเสียงที่ไม่ดังนั้น มันกลับดังกึกก้องในหัวใจหัวใจคุณปรีชา

จากวันนั้นผ่านไปร่วมสัปดาห์ คุณปรีชาอ่อนล้าลงเต็มที่ หายใจโรยริน น้ำเสียงแผ่วเบา เขาเสียยิ่งกว่าเสียงกระซิบ แต่ภรรยา พระลูกชาย ญาติพี่น้องมากกว่า 10 คน ตอบกลับเสียงกระซิบนั้นเป็นเสียงเดียวกันว่า “พวกเราจะอยู่เคียงข้างคุณปรีชาจนนาทีสุดท้าย” ช่วงใกล้เที่ยงคุณปรีชาได้จากไปอย่างสงบปราศจากพันธนาการใดๆ และรายล้อมด้วยญาติพี่น้องอันเป็นที่รัก

จวบจนถึงวันนี้ฉันเชื่อว่าคุณปรีชาคงมั่นใจในตัวฉันมากยิ่งขึ้นแล้ว เพราะภาพทุกภาพ ทุกเหตุการณ์ฉันยังจำมันได้ดี ตั้งแต่วันแรกที่คุณปรีชาเข้ามาอยู่ในความดูแลของฉันจนวันสุดท้ายของชีวิต ฉันตั้งใจและภูมิใจที่ได้ดูแลตอบสนองความต้องการของคุณปรีชาและญาติ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ฉันได้เห็นคุณค่าของชีวิตมากขึ้นกว่าที่เคยเห็น ได้ช่วยเหลือได้ดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ นิสัยที่เรียกว่า “การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง” ฉันเข้าใจมากยิ่งขึ้น มั่นใจที่จะเดินหน้าพร้อมกับการเรียนรู้ เพราะผู้ป่วยคือครูของเราชาวพยาบาล

ไม่ปิดครอบที่เลือก
กตัญญูแบบนี้

โศรดา หาวารี

“พี่กั้ง ครับ พี่ไม่ลองคุยกับแผนก Palliative Care ละ เขาจะมีคำแนะนำให้เราสามารถตัดสินใจได้ง่ายขึ้น ผมคุยกับแพทย์เจ้าของไข้แล้ว แม่คงมีเวลาอยู่อีกไม่มากนัก” คำพูดนี้มาจาก คุณหมอฉัตร พิทยรัตน์เสถียร หรือหมอใจ คุณหมอที่เป็นเพื่อนสนิทกับน้องชายและครอบครัวของเราได้ให้คำแนะนำ วันที่คุณหมอเจียดเวลาที่มีอยู่น้อยนิดมาเยี่ยมคุณแม่เพื่อน และดิฉันได้ปรับทุกข์กับคุณหมอ

หลังจากคุยกับคุณหมอใจ เราก็กลับมาที่ห้องพัก ได้ยินคำพูดของแม่ “แม่ไม่ไหวแล้ว แม่อยากกลับบ้าน พาแม่กลับบ้านหน่อย” สามประโยคนี้เป็นประโยคที่ทำให้ดิฉันและน้องสาว สงสารแม่จับใจ สองคนพี่น้องที่เป็นคนที่ต้องตัดสินใจว่าจะทำอย่างไรต่อไป มันทำให้ดิฉันนึกถึงคุณพ่อ

2 ปีก่อนหน้าที่คุณแม่จะป่วย คุณพ่อเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวแบบเฉียบพลัน เข้าๆ ออกๆ โรงพยาบาล นอกเหนือจากการต้องให้เลือด 2 สัปดาห์ต่อครั้งเพื่อการรักษา โดยมีความหวังว่าในสามเดือนที่เหลืออยู่ คุณพ่อจะได้ไม่ทรมาณมากนัก แต่เมื่อมาถึงวาระสุดท้ายของคุณพ่อ พ่อเข้าสู่ภาวะโคม่า เรายินยอมให้คุณหมอสอดท่อเพื่อช่วยหายใจ ยอมให้คุณหมอปั่นหัวใจ ในภาวะฉุกเฉิน เพื่อให้พ่ออยู่กับเรา ดูๆ แล้วเราช่างเห็นแก่ตัวเหลือเกิน ทุกครั้งที่คุณหมอมาทำการดูดเสมหะเมื่อหายใจไม่คล่อง ยิ่งเพิ่มความรู้สึกทรมาณ ในใจเราเป็นที่สุด สุดท้ายพ่อก็ต้องจากเราไปด้วยระยะเวลาไม่ถึง 3 เดือน ทั้งๆ ที่มีท่อหายใจ ไม่ได้สิ่งเสียใดๆ และท่านก็คงจากเราไปอย่างไม่มีความสุข ทั้งๆ ที่เรามีเวลาอีก 3 เดือนที่น่าจะสามารถทำอะไรได้บ้าง

เมื่อนึกถึงภาพของคุณพ่อ ประกอบกับข้อความที่ได้คุยกับคุณหมอใจ

ดิฉันจึงตัดสินใจโทรหาน้องสาวเพื่อจะปรึกษากันว่า ควรทำตามที่เหมาะสมไหม “ลองคุยสักนิดก็ไม่เสียหายอะไรนี่” น้องสาวตอบมาทางโทรศัพท์ “แต่แม่ต้องเข้าห้องผ่าตัดพุงนี้แล้วนะเพื่อเปิดหลอดเลือดใส่ท่อช่วยหายใจ จะทำอะไรก็รีบทำเพื่อตัดสินใจ” หลังจากที่ได้คุยกับน้องก็รีบติดต่อ Palliative Care ของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ทันที เพราะขณะนั้นคุณแม่พักรักษาตัวอยู่ที่นี้ คุณหมอก็ให้คำปรึกษาแจ้งว่าพุงนี้ขอพบพี่น้องทุกคน เหตุผลคือต้องให้ทุกคนยินยอมพร้อมรับเงื่อนไขที่จะต้องเกิดขึ้น เมื่อเริ่มกระบวนการนี้

หลังจากดิฉันกลับบ้าน ได้คุยให้น้องสาวและน้องชายฟังคร่าวๆ ถึงเรื่องราวที่ได้รับฟังจากทางคุณหมอมาน้องชายเป็นคนแรกที่ปฏิเสธ ยืนยันที่จะใช้วิธีตามเดิม “รักษาให้ถึงที่สุด อยู่ที่โรงพยาบาลนั่นแหละ ใกล้เคียงไว้ดีที่สุด ถ้าต้องเจาะคอก็เจาะ” จะไม่ยอมมาฟังในสิ่งที่คุณหมอทาง Palliative Care นัดมา ส่วนน้องสาวยอมมาร่วมรับฟังแล้วค่อยตัดสินใจ

รุ่งเช้าเรามาพบคุณหมอตตามที่นั่งไว้ที่ห้องพักคุณแม่ คุณหมอมานพบคุณแม่ก่อนพวกเรา เพื่อที่จะมารับฟังความต้องการของคุณแม่ก่อน ซึ่งน้องชายดูจะโกรธนิดหน่อย เมื่อมาทราบว่ามีหมอมามาก่อน

คุณหมอเริ่มพูดกับเรา 3 คนพี่น้องว่า “คุณแม่ต้องการกลับบ้านและไม่อยากเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลอีก อยากใช้วิธีการรักษาแบบประคับประคอง ซึ่งหมอและทีมงานในแผนกจะเริ่มให้การรักษาได้ต่อเมื่อญาติยินยอมทุกคน เพราะถ้ามีคนใดคนหนึ่งไม่เห็นด้วย ก็จะทำให้การรักษาด้วยวิธีประคับประคองนี้ล้มเหลว”

เมื่อได้ฟังสิ่งต่างๆ ที่คุณหมออธิบาย ถึงขั้นตอนในวิธีการที่จะกลับไปดูแลคุณแม่ที่บ้าน ทั้งเรื่องการจัดการเอกสารหรือจัดการสิ่งที่ค้างคาใจของแม่ ต้องล้างแผลเอง ต้องฉีดยาให้คุณแม่เอง และสิ่งที่สำคัญคือเมื่อทำตามวิธีการดูแลแบบประคับประคองแล้ว ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น จะไม่นำคุณแม่กลับมาที่โรงพยาบาลอีก แต่จะมีคุณหมอและทีมงาน Palliative Care ให้คำปรึกษาตลอดเวลาที่เราอาจมีปัญหา ความรู้สึกที่สับสนที่สุดของเราพี่น้องคือ เราจะบาปไหมที่ไม่รักษาแม่ เอาแม่กลับบ้าน แม่จะหมดอายุขัยแน่แล้วหรือเราถึงจะไม่รักษา ไม่ใช่แม่ต้องตายเพราะเราไม่รักษาแม่ต่อนะ รุ่งขึ้นและอีก 2 วันก็ยังมีโทรถามคุณหมอมว่า “คุณหมอแน่ใจนะคะ ว่าแม่จะอยู่กับเราได้ไม่นานเกิน 2 เดือน” ถ้ามวนไปวนมาอีกหลายครั้ง เพื่อให้มั่นใจว่าเราจะไม่ตัดสินใจอะไรผิดพลาด

ปีนี้ในปีที่ 3 ที่แม่จากเราไป เมื่อนึกถึงเวลาสุดท้ายของแม่ เรารู้สึกเป็นสุขใจทุกครั้ง ต่างจากที่นึกถึงพ่อ ที่มีความรู้สึกติดติดอยู่ในใจตลอดมา

ทั้งๆ ที่ทุกวันที่เราล้างแผลให้แม่ที่มีขนาดใหญ่มาก ด้วยมะเร็งได้กินลามเนื้อบริเวณคอหายไปเยอะมาก เนื่องจากผ่าตัดเอาต่อมน้ำเหลืองใต้คางออก แต่เย็บแผลแล้วเนื้อเยื่อไม่ติด กลับเป็นแผลลามใหญ่ เราพี่น้องร้องไห้ทุกวัน เพราะแม่มีเสียงครางนิดๆ กลัวแม่เจ็บ ต้องคอยฉีดยานอนหลับตามกระบวนการที่ทางคุณหมอสอนมา และฉีดยาแก้ปวดให้คุณแม่ ทุกครั้งที่ฉีดยาให้คุณแม่ คนฉีดเองก็ย่ำคิดย่ำทำ ดูแล้วดูอีกว่าขนาดยาตรงตามที่คุณหมอสั่งมาหรือไม่ แต่คุณแม่ก็นอนหลับ ใบหน้ามีระบายน้อยๆ เมื่อรู้สึกตัวตื่นในตอนเช้า เราก็นิมนต์พระเข้าบ้านมารับบาตรที่ข้างเตียงทุกวัน เท่าที่แม่จะสามารถ

ประคองมือใส่ได้ สายๆ เมื่อถึงเวลานอนก็เปิดซีดีธรรมะให้นอนฟังไปเรื่อยๆ หรือบางวันก็เซ็นเตียงมาหน้าประตูให้เห็นต้นไม้ที่ปลูกไว้หน้าบ้าน เย็นๆ ก็มีหลานกลับจากโรงเรียนมากินข้าวข้างๆ คุณยาย ส่งเสียงดังจนเราดู แม่ก็จะโบกมือว่าไม่เป็นไร ท่านคงมีความสุขที่ได้ยินเสียงสรรพลีงรอบๆ ตัว ซึ่งหากอยู่ในโรงพยาบาลท่านคงไม่มีโอกาสได้มีความสุขแบบนี้

จนถึงวันที่ท่านเข้าสู่ห้วงสุดท้ายที่ไม่ลืมตามาดูลูกและหลานอีก ท่านก็ยังนอนฟังธรรมะด้วยใบหน้าที่มีรอยยิ้ม เมื่อถึงเวลาที่ท่านจากไป ท่านก็ไปจากพวกเราด้วยใบหน้าที่ยิ้ม น้องสาวนอนดูแม่จนลมหายใจห้วงสุดท้ายหายไป รวมเวลาที่ท่านกลับบ้านมา 2 เดือนตามพยากรณ์ของโรคมะเร็ง ทุกวันนี้ เมื่อนึกถึงภาพเหล่านี้มีแต่ความยินดีและมั่นใจว่าเราทำได้ในสิ่งที่ถูกต้องแล้ว เรายอมเจ็บปวดเสียเองในการลงมือทำ คือการล้างแผล ฉีดยา ป้อนน้ำเพื่อให้คุณแม่ไม่เจ็บปวดในวันนั้น

แต่หากเราเห็นแก่ตัวใช้เพียงแค่ปากยืนยันที่จะให้คุณหมอรักษาจนถึงที่สุด โดยคิดว่านั่นคือความกตัญญู ทุกวันนี้เรารู้สึกผิดเพิ่มต่อไปอีก บทเรียนครั้งแรกในเรื่องราวของคุณพ่อ ต่างจากเรื่องราวของคุณแม่อย่างเทียบกันไม่ได้

ในที่สุดขอกราบขอบพระคุณนายแพทย์ลัญฉน์ศักดิ์ อรรถยากร และเจ้าหน้าที่แผนก Palliative Care โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ขอบพระคุณนายแพทย์ณัฏฐ์ พิทยรัตน์เสถียร แพทย์ผู้ชี้แนะให้เรารู้จักโครงการนี้

ลึก..สุดใจ

ัชชฎาภรณ์ อิงคสกุลโรจน์

ตีกศลยกรรมชาย

โรงพยาบาลนครนายก

เพลง “งานเข้าแต่เช้าเลย” เสียงของผู้ช่วยช่วยเหลือคนไข้ดังมาจาก มุมหนึ่งของหอผู้ป่วย เพิ่มความเข้มข้นให้เวรเช้าที่กำลังวุ่นวายไปด้วยผู้ป่วย จำนวนมากที่มารับบริการ แต่เสียงนี้มีมนต์สะกด จนทำให้พยาบาลประจำ หอผู้ป่วยอย่างฉันท้องหันกลับไปดูตามเสียงนั้น และทันได้เห็นคำขอโทษ ทางสายตาของคนต้นเหตุที่ไม่สามารถเอ่ยคำขอโทษได้

เศษแก้วแตกกระจายเต็มพื้นรอบเตียงของสุดใจ ผู้ป่วยชายวัยกลางคน ผู้เป็นเจ้าของกระจกบานนี้ สุดใจเป็นผู้ป่วยมะเร็งกล่องเสียงระยะสุดท้ายตั้งแต่ เริ่มมีอาการของโรคด้วยเสียงแหบจนพบก้อนเนื้อร้ายระยะสุดท้ายบริเวณ กล่องเสียง

“สุดใจ...เกิดอะไรขึ้นจ๊ะ” สายตาที่หันมาสบตาเราเหมือนกำลังแสดง ท่าทางสำนึกผิดและขอการให้อภัย “ผมทำกระจกแตกครับ...มันหลุดมือ” เสียงที่แหบจะไม่ได้ยิน มือหนึ่งอุดท่อนเพื่อหวังให้เสียงเปล่งออกมา “ไม่เป็นไรจ๊ะ เตียวให้น้องเขาช่วยเก็บให้นะ” ชายร่างซูบผอมรีบยกมือไหว้ปลุกๆ ในขณะที่ ฉันท้องหันกลับไปยังผู้ป่วยรายอื่น

สุดใจเป็นชายโสดไม่มีลูก ไม่มีหลาน เขามักมาโรงพยาบาลเพียง คนเดียว บางครั้งจะมีแม่ที่ชรามากแล้วมาด้วย แต่ระยะหลังมานี้แม่ของสุดใจ เริ่มขาบวมจึงมีเพื่อนบ้านมาเป็นธุระ รับ-ส่งแทน เพื่อนบ้านที่พามาเล่าให้ฟัง ว่า สุดใจเป็นคนสะอาด เมื่อครั้งยังแข็งแรงสุดใจจะแต่งตัวเรียบร้อยมาก เสื้อผ้า หน้าผมเรียบใส่น้ำมันไม่กระดิก จนเจ้าหน้าที่ที่สนิทกันมักเรียกว่า “สุดใจ คนหล่อ” แต่โรคร้ายคุกคามอย่างมาก มันกระจายอย่างรวดเร็ว เมื่อไม่นาน เจ้าก้อนเนื้อร้ายมันกระจายไปเบียดหลอดลมมีอาการหายใจไม่ออกต้อง

เจาะคอคุณหมอส่งสุดใจไปรักษาที่โรงพยาบาลศูนย์มะเร็งเพื่อฉายแสง
ประคับประคองอาการ แล้วโชคชะตาก็ยังไม่หยุดซ้ำเติม สุดใจก็กินไม่ได้
ต้องส่งตัวกลับมาเจาะใส่สายยางให้อาหารทางหน้าท้องอีกและอาการ
ในครั้งนี่ไม่สู้ดีนัก

หลังจากเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดพื้นเรียบร้อยแล้ว แต่ดูเหมือนจะยัง
เหลือสิ่งที่ยังค้างคาในใจของสุดใจ เมื่อผู้ป่วยรายนี้ยกมือขวักมือเรียกอย่าง
กระวนกระวายพร้อมหยิบอุปกรณ์ประจำกายเพื่อมาสื่อสารกับฉันผ่าน
กระดากกับปากกาคุยใจ

“สุดใจอยากได้กระจกอันใหม่หรือ?” เขาส่ายหน้ากับการคาดเดาของ
ฉัน ที่ฉันเดาอย่างนี้เพราะสุดใจจะขาดกระจกไม่ได้ เขามีไว้ส่องเมื่อไอแล้ว
เสมหะกระจาย ด้วยความที่ สุดใจเป็นคนสะอาดเขาจะไม่ให้เสมหะกระเด็น
ไปเปื้อนใครๆ

“ให้ตามแม่หรือ” “หิวหรือปวด” เขายังคงส่ายหน้า พยายามเขียน
ด้วยความยากลำบาก...ช่วยผมหน่อย..ผมอยากให้ช่วยผม..เป็นครั้งสุดท้าย
ก่อนที่ สุดใจจะเงยหน้าสบต่าน้ำตาคลอแล้วก้มหน้าลงอีกครั้ง หมอช่วยตาม
พี่ชายให้ผมหน่อย ข้อความต่อมาทำฉันไม่เข้าใจจนสุดใจต้องขยาดความต่อ
ผมมีพี่ชายแต่เขาไม่มานานแล้ว...หมอช่วยให้เขามาหาผมหน่อย สุดใจเขียน
ชื่อที่อยู่พร้อมยกมือไหว้อีกครั้ง วันนี้สุดใจดูทรุดลง แต่ยังคงปฏิเสธที่จะให้
ตามแม่มาดูใจ เพราะกลัวแม่จะเดินมาไม่ไหว และหากเกิดอะไรขึ้นกับสุดใจ
ก็ถือว่าหมดทุกซ์หมดโศก ไม่อยากให้แม่เห็นลูกชายคนนี้ทรมาณ

จากข้อมูลของสมจิตรที่ได้จากสุดใจ เราพยายามติดตามหาสมจิตร

จนพบ สมจิตรรับปากจะรีบมาโดยด่วน “สมจิตรกำลังมานะ” ฉันทึ่งสุดใจ ในขณะที่เขานอนหลับตาหายใจรววยริน พยายามตอบรับด้วยการปรือตามีรอยยิ้มที่มุมปาก แกว่ตาคูมีความหวังขึ้นมาในทันที นี่แหละนะความต้องการครั้งสุดท้าย บางครั้งก็ไม่ใช่ว่าอยากกลับบ้านเสมอไป เราควรคำนึงให้เจอ เพราะบางคร้งมันอาจเป็นเรื่องที่ใครไม่คาดคิด

ฉันทโทรศัพท์ปรึกษาคนข้างบ้านของสุดใจซักถามเรื่องของสมจิตร เพื่อนบ้านบอกเขาจากบ้านไปนานมาก หลังทะเลาะกับแม่และออกจากบ้านไป สมจิตรไม่อ่อนโยนเหมือนกับสุดใจ แม่เองก็เคยพูดถึงบ้างแต่ก็ไม่บ่อยนัก ทุกครั้งที่มาโรงพยาบาลแม่ก็มักจะบอกเสมอ ว่ามีกันอยู่สองคนไม่เคยเอ่ยถึงบุตรชายอีกคนแม้แต่่น้อย

“พี่...สุดใจดูไม่ค่อยดีเลยแต่พี่ชายเขามาแล้วนะ สุดใจดีใจใหญ่เลย แต่วันนี้อาหารรับไม่ได้ ความดันต่ำลง เริ่มเหนื่อยแล้วพี่..หนูรายงานหมอแล้ว... สุดใจไม่เอาอะไรเลย ออกซิเจนก็ไม่เอา” เมื่อฟังอาการของสุดใจแล้ว ทำไมความรู้สึกวันนี้มันดูเยือกเย็นใจหาย ผนที่กำลังตกอยู่ข้างนอกมันช่างเห็บหนาว เหมือนมีลางบอกอะไรบางอย่างที่กำลังจะมีเหตุการณ์ไม่สู้ดีนักเกิดขึ้น

“สุดใจ...เป็นอย่างไรบ้าง” พี่ข้างเตียงมีชายวัยกลางคนใบหน้าละม้ายคล้ายกัน นั่งหลับตาอยู่ไม่ห่าง “สมจิตรไขไหม” สุดใจพยักหน้าช้าๆ แล้วสมจิตรจึงพุงตัวลุกขึ้นพร้อมยกมือไหว้ “ดีใจด้วยนะสุดใจ” น้ำตาของเขาไหลริน เสียงแหบพร่าที่พยายามเปล่งบอก “ขอบคุณครับหมอ...ขอบคุณสำหรับทุกอย่าง...ผมหมดหวังแล้ว” เขาพูดเสร็จก่อนหลับตานิ่งเหมือนราวกับว่ากำลังส่งผ่านความรู้สึกซึ่งกันและกัน อาการเหนื่อยมีให้เห็นแต่เขาปฏิเสธ

ที่จะรับอุปการณใดๆ หลังห่มผ้าให้เพราะอากาศหนาวก็มีรอยยิ้มที่อาจจะเป็น
ยิ้มสุดท้ายได้ปรากฏที่มุมปาก อาการทางกายหนักหนายิ่งนัก แต่อาการ
ทางใจเหมือนกับอิมเอมแล้ว

“พี่ๆ...สุดใจไปแล้ววัดความดันไม่ได้..คลื่นหัวใจไม่มี” หัวใจกระตุกวบ
เขาคงเตรียมที่จะบอกเราเป็นครั้งสุดท้าย ไปสู่สุดคืนะสุดใจ เราได้แจ้งสมจิตร
ไว้แล้วเมื่อเฮอร์บาย หมอเจ้าของไข้มาคุยให้สมจิตรฟังโดยละเอียดเขาเข้าใจ
โดยง่าย ส่วนแม่นั้นรับทราบแล้ว สุดใจเองก็ได้ทำพินัยกรรมชีวิตไว้ว่าไม่ให้
ช่วยฟื้นคืนชีพ ขอไปอย่างสงบ

“หมอครับ ขอขอบคุณมากครับ” สมจิตรเดินตามเรามา “สุดใจมันเขียน
บอกผมไว้ที่มันให้หมอตามผมมาเพราะมันห่วงแม่” ข้อความจากลายมือ
ที่คุ้นเคย ผাগแม่ด้วยนะฉันไม่ไหวแล้วมีเงินอยู่ในตู้เอาไว้เลี้ยงแม่นะ สมจิตร
ยื่นกระดาษให้ ตาทั้งสองข้างมีน้ำตาคลอ “ถ้าผมไม่ได้มา ผมไม่รู้ว่าจะแม่กับน้อง
จะเป็นอย่างไร” เขายกมือไหว้อีกครั้ง พร้อมทำหน้าที่ดูแลแม่แทนน้องชาย
คนเดียว

ความต้องการครั้งสุดท้ายของแต่ละคนแตกต่างกัน ผู้ป่วยและญาติ
ส่วนใหญ่รับทราบข้อมูลว่าอาการป่วยระยะท้ายไม่มีโอกาสรักษาหาย พวกเขา
ไม่ร้องขอชีวิตหรือการรักษาให้หาย แต่ขอเพียงความช่วยเหลือให้ได้จะเจอใคร
สักคน และใครคนนั้นยอมรับที่จะสานต่อสิ่งที่ยังค้างคาในใจ สิ่งเหล่านี้เป็น
เรื่องให้ผู้ให้การดูแลผู้ป่วยในระยะสุดท้ายอย่างพวกเราถือเป็นเรื่องสำคัญ ที่จะ
ต้องดูแล แม้กระทั่งสิ่งที่ซ่อนอยู่ ลึก...สุดใจ

วาระสุดท้าย

กุลนิษฐ์ ดำรงค์สกุล

หน่วยสังคมสงเคราะห์

โรงพยาบาลจุฬารัตน์

ดิฉันเป็นนักสังคมสงเคราะห์ สังกัดหน่วยสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาล จุฬารัตน์ นอกจากภาระงานที่ต้องดูแลผู้ป่วยที่ประสบปัญหาสังคมแล้ว งานที่ได้รับมอบหมายอีกประการหนึ่งคือ เป็นนักสังคมสงเคราะห์ในทีม ชีวิตาภิบาล ซึ่งประกอบไปด้วยแพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักกายภาพบำบัด นักโภชนาการ และ สหวิชาชีพอื่นๆ รวมตัวกันเป็น ทีมดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะท้าย โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การดูแลผู้ป่วยระยะท้าย อย่างเป็นองค์รวม เต็มเต็มวาระสุดท้ายของผู้ป่วยให้ครอบคลุมทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และจิตวิญญาณ ซึ่งดิฉันอยู่ในส่วนของการเต็มเต็มทางสังคม ตามชื่อตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ

เรื่องเล่าจากใจของดิฉันเรื่องนี้ เกิดขึ้นเมื่อพยาบาลประจำคลินิก การแพทย์ผสมผสาน ได้ส่งผู้ป่วยเข้ารับคำปรึกษา เรื่องการหาผู้ดูแลผู้ป่วย ที่บ้าน เนื่องจากทางทีมรักษาสังเกตว่าผู้ป่วยมีท่าทีปกปิดประวัติ ทำให้ไม่สามารถประเมินได้ว่ามีผู้ใดจะเป็นผู้ดูแลผู้ป่วยที่บ้าน เวลามาโรงพยาบาล ผู้ป่วยมาคนเดียว ถึงแม้เวลาอยู่โรงพยาบาลจะมีแฟนมาเฝ้า แต่ก็เปลี่ยนหน้า ไปเรื่อยๆ ไม่มีใครแสดงตนว่าเป็นผู้ดูแลผู้ป่วยตัวจริง

ดิฉันทำการรวบรวมข้อมูลทั้งจากการสัมภาษณ์ และเยี่ยมบ้าน พบว่า ผู้ป่วยมีประวัติมีภรรยาหลายคน มีบุตรแต่ไม่เคยดูแล ปัจจุบันย้ายจากบ้าน ตนเองกลับมาอยู่บ้านมารดา ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นแบบต่างคน ต่างอยู่ ผู้ดูแลปัจจุบันเป็นหลาน ซึ่งทำหน้าที่เพียงซิงอาหารเสริมให้ แล้วยัง ต้องจ่ายค่าจ้าง ทำให้เงินสะสมของผู้ป่วยเหลือน้อยลงเรื่อยๆ ผู้ป่วย มีภาวะทุพโภชนาการ ภรรยาปัจจุบันที่มีอยู่ 2 คน ก็ไม่สมัครใจให้การดูแล

อย่างไรก็ตามระหว่างการเดินทางเยี่ยมบ้าน เราได้พบลูกชายคนหนึ่งของผู้ป่วยที่มาเยี่ยมพอดิ หลังจากเราพูดคุยกันถึงแนวทางการดูแลผู้ป่วย ซึ่งพิจารณาแล้ว เห็นว่ามี 2 ทางเลือก คือ จ้างผู้ดูแลที่บ้าน หรือ ส่งผู้ป่วยไป Nursing Home โดยเราได้ทิ้งทางเลือกไว้ให้ผู้ป่วยและลูกชายช่วยกันพิจารณาหาข้อสรุปกัน

ก่อนกลับ ขณะที่งานพากันเดินไปขึ้นรถ เหลือเพียงดิฉันที่ผู้ป่วยเรียกไว้ แล้วถามว่า “หนู.. หนูคิดว่าลุงควรจะไปอยู่ที่ที่เขาว่า หรือจ้างคนมาดูแลดี” ดิฉันจึงลงไปเฝ้าดูตาของผู้ป่วย เห็นทั้งความกังวล และความอ้างว้างปรากฏอยู่ในแวตาสที่สะท้อนความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง ความรู้สึกผู้ป่วยไม่เคยพูดออกมาให้พวกเราได้ยิน แม้จะรู้สึกเห็นใจเพียงใด แต่ระเบียบวิธีปฏิบัติงานต้องมาก่อน ดิฉันจึงตอบว่า “คุณลุงขา หนูตัดสินใจแทนคุณลุงไม่ได้หรอกค่ะ หนูทำได้แค่เสนอทางเลือกให้คุณลุง สุดท้ายคุณลุงต้องเลือกเองนะคะ” ผู้ป่วยยังมีท่าที่สับสน ดิฉันจึงถามว่า “คุณลุงอยากไปอยู่ Nursing Home ไหมล่ะคะ” ผู้ป่วยก็หันหน้าตอบอูบอิบเบาๆ ว่า “ลุงไม่อยาก” ดิฉันจึงพูดต่อว่า “คุณลุงขา นั้นแหละค่ะทางเลือกของคุณลุง” เพียงจบประโยค ผู้ป่วยเงยหน้าขึ้น และคว้ามือของดิฉันไปกุม ก็หันหน้าลงมาจนเกือบจะชิดมือทำท่าเหมือนจะร้องไห้ พิมพ์ว่า “ขอบใจหนู ขอบใจมาก”

ก่อนขึ้นรถ ดิฉันได้สนทนาสั้นๆ กับลูกชายของผู้ป่วยถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ลูกชายกล่าวขอบคุณที่ทำให้เขาไม่ต้องลำบากใจในการส่งคุณพ่อไปอยู่ Nursing Home

เรายังคงติดต่อกับผู้ป่วยรายนี้อยู่ตลอดการรักษา ลูกชายผู้ป่วยบอกกับดิฉันว่าถึงพ่อจะไม่เคยดูตาดูดี แต่เขาก็รู้สึกผิดที่ไม่ได้มาดูแลพ่อ

ด้วยตนเอง เนื่องจากต้องทำงานอยู่ภาคใต้ ที่ซึ่งแม่พาตนเองมาอยู่ด้วย ตั้งแต่เกิด หลังจากหย่ากับพ่อ เขารู้สึกว่าตนเองยังทำได้ไม่ดีพอ ดิฉันจึงได้ตั้งคำถามว่าตั้งแต่พ่อป่วย เขาได้ทำอะไรบ้าง เขาตอบว่า วังขอสิทธิ์เรียกว่าต้องบากหน้าไปหาน้องคนละแม่เพื่อขอใช้สิทธิ์การเบิกจ่ายจะถูกลงกว่า พาพ่อมารักษา วังขึ้นล่องกรุงเทพ-ใต้ มาดูแลพ่อทุกสัปดาห์ หากคนดูแล มาเฝ้าทุกครั้งที่อยู่โรงพยาบาล และอื่นๆ อีกมากมาย ดิฉันฟังแล้วจึงถามกลับไปสั้นๆ ว่า “นี่ยังไม่ดีพออีกหรือคะ” สั้นคำถาม เขามองหน้าดิฉันด้วยสีหน้าพิศวงแล้วค่อยๆ คลี่ยิ้มเหมือนเพิ่งคิดออก พิมพ์ว่า “พี่ว่านี่ดีแล้วใช่ไหม” ดิฉันตอบว่า “คุณทำดีที่สุดแล้วค่ะ อย่างกังวลไปเลย” ต่อมา เมื่อเราเจอกัน เขาไม่เคยเอ่ยถึงความรู้สึกผิดนี้อีกเลย

สิ่งนี้คือความประทับใจของดิฉันที่มีต่อการดูแลผู้ป่วยระดับประคองที่ไม่ใช่การดูแลผู้ป่วยอย่างเดียว หากแต่ประทับใจในการดูแลในทุกองค์ประกอบในทุกมิติความเป็นคนดูแลมีติดนั้นควบคู่กันไปกับการดูแลมิติทางร่างกายและองค์ประกอบอื่นๆ

ในที่สุด วาระสุดท้ายของผู้ป่วยรายนี้ก็มาถึง เป็นวาระสุดท้ายในฝันของใครหลายคน คือ การได้จากไปอย่างสงบ ไม่ต้องทุกข์ทรมานจากการยื้อชีวิตด้วยเครื่องมือต่างๆ ไม่ได้ทิ้งอะไรไว้เลยแม้กระทั่งความเจ็บแค้นเคียดโกรธในอดีต ในทางกลับกัน คนไข้ได้เติมเต็มชีวิตของคนอีกหลายคน โดยเฉพาะลูกชายที่คิดเสมอว่าพ่อไม่รักไม่ใยดี แต่กลับเป็นคนมีส่วนสำคัญที่สุดในการเติมเต็มวาระสุดท้ายของพ่ออย่างเต็มความสามารถ เป็นวาระสุดท้ายของการเป็นพ่อลูกที่สมบูรณ์ที่สุดในสายตาของดิฉันเลยก็ว่าได้

สัญญาานสานพัน

ณัชชา ศรีจอมขวัญ

วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ

โรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เคยมีคนบอกฉันว่า “กว่าจะเป็นแพทย์หรือพยาบาลได้ ไม่ใช่เพียงมีความรู้เท่านั้นแต่ต้องมีความกล้าที่จะต้องเดินอยู่บนเส้นทางแห่งความเสียสละ ต้องอยู่ในนาที่ เป็นนาที่ตายของผู้ป่วย แสงสว่างจากเครื่องแบบสีขาวเป็นความหวังเดียวของผู้ป่วยทุกคน” ถึงแม้บนเส้นทางแห่งความเสียสละนี้จะยากลำบาก แต่ก็ทำให้ฉันซึ่งเป็นนักศึกษาพยาบาลคนหนึ่งได้พบกับความสุขที่แท้จริงนั่นคือ ความสุขที่ได้จากการเป็นผู้ให้

ฉันเชื่อว่านักศึกษาแพทย์และพยาบาลทุกคนที่ได้ฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วยต้องมีเรื่องราวมากมายที่ทำให้ยิ้ม หัวเราะ ทำให้เศร้า และร้องไห้สะปรั่งกันไปเนิ่นๆ และบทความนี้เขียนจากความรู้สึกเล็กๆ ของฉัน ความรู้สึกที่ทำให้ฉันไม่คิดที่จะหยุดเดินตามฝัน เป็นเรื่องราวที่ฉันจะไม่วันลืม เพราะมันคือสิ่งที่ทำให้ฉันมั่นใจว่าฉันจะเป็น “พยาบาล”

ฉันคิดมาตลอดว่าพยาบาลก็มีหน้าที่ทำตามคำสั่งของแพทย์ ดูแลจนผู้ป่วยหายและกลับบ้าน แต่พอฉันได้ไปดูแลผู้ป่วยตามที่อาจารย์ให้เป็นการฝึกศึกษาในการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลครั้งแรกของฉันความคิดของฉันก็เปลี่ยนไป

วันอาทิตย์ช่วงบ่ายก่อนที่ฉันและเพื่อนๆ จะขึ้นฝึกปฏิบัติในวันจันทร์ ฉันต้องมาศึกษากรณีศึกษาล่วงหน้า ทำให้ฉันได้พบผู้ป่วยคนแรกในชีวิต การเป็นนักศึกษาพยาบาล ท่านเป็นคุณป้าที่เป็นผู้ป่วยนอนติดเตียงได้รับการผ่าตัดเปิดกะโหลกศีรษะมาเกือบ 10 ปี นอนอยู่โรงพยาบาลมา 5 ปี และ 3 ปีที่ผ่านมาไม่มีญาติมาเยี่ยมเลย ในแฟ้มประวัติของคุณป้าเขียนแค่ ว่าไม่สามารถให้ข้อมูลได้ แผนการดูแลของแพทย์ก็เหมือนเดิมทุกวัน ความรู้สึก

ของฉันตอนนั้นฉันทำอะไรไม่ถูก เรียนซักประวัติผู้ป่วยมา ผึกฝนและอ่าน มาเป็นอย่างตึกกลับใช้กับกรณีศึกษาไม่ได้ ไม่รู้จะสื่อสารกับผู้ป่วยอย่างไร ฉันเดินไปที่เตียงของคุณป้า ไปแนะนำตัวเหมือนกับเพื่อนคนอื่น ๆ แต่ต่างกันว่า คุณป้าเจาะคอ นอนนิ่ง ไม่ตอบสนองอะไรทั้งนั้น ฉันมองคุณป้าและพูดกับ คุณป้าว่า “พรุ่งนี้หนูกับเพื่อนๆ จะมาดูแลคุณป้านะคะ”

วันแรกของการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย ฉันมาถึง หอผู้ป่วยแต่เช้า มาดูคุณป้ากรณีศึกษาของฉัน คุณป้ายังคงนอนนิ่ง หลับตา ได้เวลารับเวรเช้า พี่พยาบาลส่งเวรว่า “เดี๋ยวนี้กรณีศึกษาของน้องนักเรียน สัญญาณชีพปกติ ให้อาหารผ่านสายให้อาหารทางจมูกผู้ป่วยรับได้และยังไม่มี ญาติมาเยี่ยมเหมือนเดิม” เป็นการส่งเวรที่สั้นมากและเป็นแบบนี้ทุกวัน

ฉันได้ฝึกอาบน้ำบนเตียงให้กับคุณป้า ดูแลทำความสะอาดบริเวณ รอบๆ เตียง วัดสัญญาณชีพ ทำแผลและพลิกตะแคงตัวทำทุกอย่างจนเสร็จ ฉันมองไปรอบๆ ดูเพื่อนคนอื่นๆ ที่กำลังคุยกับผู้ป่วยและผู้ป่วยก็คุยและยิ้ม ให้กับเพื่อนของฉัน ฉันหันกลับไปมองคุณป้า คุณป้าก็คงอยากพูดคุยกับ ใครสักคน แต่ด้วยพยาธิสภาพและร่างกาย ทำให้คุณป้าไม่สามารถสื่อสาร อะไรได้ แต่ฉันเชื่อว่าคุณป้ายังคงต้องการความรักความอบอุ่นและกำลังใจ จากครอบครัวไม่ต่างจากผู้ป่วยคนอื่นๆ ฉันจึงพูดเบาๆ กับคุณป้าว่า “ช่วงที่ ขึ้นฝึก คุณป้าคือญาติของฉันและฉันจะดูแลคุณป้าให้ดีที่สุด”

ทุกๆ วันฉันยังคงดูแลคุณป้าเหมือนเดิม ทำทุกอย่างเหมือนทุกวันที่ผ่านมา จนวันหนึ่งในช่วงพักเที่ยงฉันเดินไปหยิบหนังสือที่ชั้น เป็นหนังสือ ที่ผู้แต่งเขียนเพื่อให้กำลังใจผู้ป่วยรายหนึ่งที่กำลังท้อและหมดหวัง ฉันหยิบ

หนังสือเล่มนั้นและตัดสินใจเดินมาที่เตียงของคุณป้า ฉันอ่านหนังสือให้คุณป้าฟัง ฉันตั้งใจอ่านและอ่านอย่างช้าๆ พี่พยาบาลเดินมาหาฉันและถามว่า “น้องทำอะไร” ฉันตอบพี่ไปว่า “น้องกำลังอ่านหนังสือให้คุณป้าฟังค่ะ” พี่ยิ้มและบอกกับฉันว่า “เอาเวลาไปหาความรู้ไปฝึกทักษะหัตถการดีกว่าอย่ามาเสียเวลา ขนาดญาติคุณป้ายังไม่มาเยี่ยมเลย” ฉันยิ้มให้พี่และหันมามองคุณป้า ตอนนั้นฉันบอกคุณป้าว่า “หนูตั้งใจมาอ่านให้คุณป้าฟัง ถึงคุณป้าจะไม่รับรู้ แต่หนูรู้สึกสบายใจที่ได้ทำอย่างนี้”

ฉันเอาผ้าห่มข้อมือของคุณป้าออกและวางมือของฉันลงในอุ้งมือของคุณป้าและเวลานั้นคุณป้าก็กำมือของฉัน มันอาจจะเป็นการตอบสนองกลับอย่างรวดเร็วที่มือของคนคนหนึ่งอยู่ในอุ้งมือของอีกคนและคนคนนั้นต้องกำมือนั้นไว้ แต่สำหรับฉัน นี่คือสัญญาณที่คุณป้าบอกฉันว่าคุณป้ารับรู้ว่ามีฉันยืนอยู่ข้าง ๆ และดูแลคุณป้าอยู่ ฉันยิ้มเดินออกมา หลังจากวันนั้น ฉันเดินไปคุยกับคุณป้าทุกวัน คุยกับคุณป้าจนวันสุดท้ายที่ได้ขึ้นฝึก

วันสุดท้ายก่อนที่จะเสร็จสิ้นการฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย พี่พยาบาลบอกว่า “วันนี้จะมีพระมาในหอผู้ป่วยของเรา ผู้ป่วยและญาติสามารถร่วมทำบุญใส่บาตรได้” ตอนนั้นฉันก็รู้สึกเฉย ๆ เพราะแน่นอนคุณป้าของฉันไม่มีญาติและเป็นผู้ป่วยนอนติดเตียงจะลุกขึ้นมาใส่บาตรได้อย่างไร แต่ไม่รู้จะไรดลใจของฉัน ฉันนึกถึงวันที่คุณป้ากำมือของฉัน ฉันไม่รอช้าในกระเป๋ากระเป๋าของฉันมีแบงค์ 50 บาทอยู่หนึ่งใบ ฉันจับมือทั้งสองข้างของคุณป้าประกบกันและวางไว้ที่อกเพื่อให้คุณป้าได้ยกมือไหว้พระและเอาแบงค์ 50 บาท สอดไว้ตรงกลางและพูดกับคุณป้าว่า “วันนี้เป็นวันสุดท้าย

ที่หนูจะขึ้นฝึก หนูจะพาคุณป้าทำบุญ” ฉันไม่รู้ว่านานแค่ไหนแล้วที่คุณป้าไม่ได้ทำบุญแต่ี่เป็นครั้งแรกที่ฉันได้ทำบุญร่วมกับผู้ป่วยและเขาไม่ได้เป็นญาติของฉันจริงๆ ฉันไม่ได้รู้สึกอึดอัดแต่กลับรู้สึกมีความสุขที่ได้ทำบุญครั้งนี้

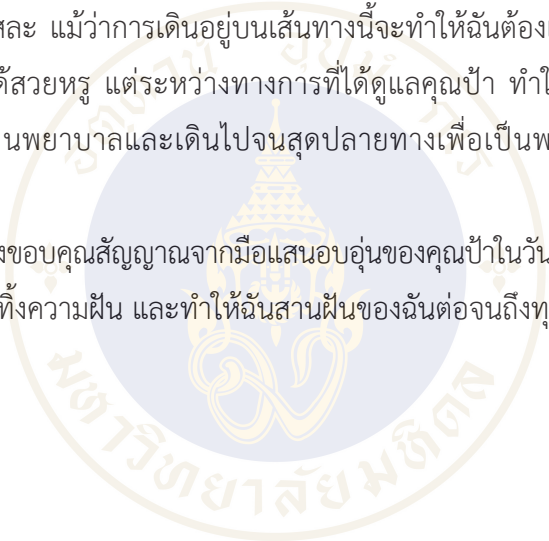
ฉันอยากกลับไปขอบคุณอาจารย์ที่มอบหมายให้ฉันได้ดูแลคุณป้า เพราะการได้ดูแลคุณป้าครั้งนี้ทำให้ฉันรู้ว่า การที่เรายิ้มและหัวเราะไม่ได้แปลว่าเรามีความสุขที่สุดแต่การที่ได้ดูแลและทำอะไรๆ เพื่อใครสักคน มันมีความสุขยิ่งกว่า และที่ดีกว่านั้นมันรู้สึกสบายใจและอยากทำอะไรๆ เพื่อคนอื่นต่อไป ทำให้ฉันรู้สึกดีต่อวิชาชีพ “พยาบาล” เพราะความจริงแล้วความฝันของฉันคือ การได้เป็นแพทย์เพื่อวินิจฉัยโรคและรักษาผู้ป่วยให้หายจากอาการเจ็บป่วย ฉันไม่เคยนึกว่าตัวของฉันจะสามารถดูแล หรือให้การพยาบาลใครได้ เพราะการพยาบาลแบบองค์รวมนี้ไม่เพียงแต่ดูแลอาการทางกายเท่านั้น แต่จะต้องดูแลลึกเข้าไปถึงสภาพจิตใจของผู้ป่วยด้วย ถ้าฉันไปเรียนคณะอื่นฉันคงไม่ได้รับรู้ถึงความรู้สึกดีๆ แบบนี้ ในความคิดของฉันมีคำพูดที่อยากจะพูดกับคุณป้ามากมายแต่ด้วยเวลาที่จำกัด ฉันได้พูดเพียงหนึ่งคำสั้นๆ ในวันนั้นคือ คำว่า “ขอบคุณ” ขอบคุณสัญญาจากคุณป้าในวันที่คุณป้ากำมือของฉัน มันทำให้ฉันรู้ว่าสิ่งที่ฉันคิดและทำลงไปนั้นไม่ได้สูญเปล่า ขอบคุณคุณป้าที่ทำให้เข้าใจว่า การเป็นพยาบาล ไม่ได้มีหน้าที่แค่ทำตามคำสั่งของแพทย์แต่การได้ดูแลจิตใจควบคู่ไปด้วยมันเป็นสิ่งที่พยาบาลทุกคนต้องทำ เพราะถึงแม้คนภายนอกจะไม่รู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วย แต่พยาบาลจะรู้สึกเองว่า ผู้ป่วยมีอาการที่ดีขึ้นมากแค่ไหน

ผ่านไป 1 เดือนหลังจากขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย ฉันได้

กลับไปเยี่ยมคุณป้าอีกครั้งและได้พบเรื่องที่น่ายินดี ซึ่งฉันรอมานตลอดในช่วงที่
ขึ้นฝึก วันนี้ญาติของคุณป้ามาเยี่ยม พี่พยาบาลบอกว่า “เดี๋ยวนี้คุณป้ามีญาติ
มาเยี่ยมทุกวันและการตอบสนองทางด้านร่างกายของคุณป้าก็ดีขึ้นเรื่อย ๆ”
ฉันดีใจกับคุณป้า ต่อไปนี้คุณป้าจะไม่ได้ต่อสู้กับโรคที่เป็นอย่างโดดเดี่ยวอีก
ฉันไม่รู้ว่าคุณป้าจะลืมฉันหรือยัง แต่สำหรับฉัน ฉันจะไม่มีวันลืมคุณป้า เพราะ
คุณป้าคือ แรงบันดาลใจและกำลังใจที่ทำให้ฉันยังคงเดินอยู่บนเส้นทาง
แห่งความเสียสละ แม้ว่าการเดินอยู่บนเส้นทางนี้จะทำให้ฉันต้องเหนื่อยและ
ปลายทางไม่ได้สวยงาม แต่ระหว่างทางที่ได้ดูแลคุณป้า ทำให้ฉันอยาก
สานฝันการเป็นพยาบาลและเดินไปจนสุดปลายทางเพื่อเป็นพยาบาลที่ดี
ต่อไป

ฉันต้องขอบคุณสัญญาจากมือแสนอบอุ่นของคุณป้าในวันนั้น ที่ทำให้
ฉันไม่กล้าที่จะทิ้งความฝัน และทำให้ฉันสานฝันของฉันต่อจนถึงทุกวันนี้

ท้าวใจคนชายขอบ

จุรีรัตน์ เงินท็อก

รพ.สต.ป่าตาล

อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

ณ จังหวัดเหนือสุดแห่งสยามประเทศ เชียงรายเป็นจังหวัดที่มีแนวเขตติดกับประเทศ ลาว และพม่า หลากหลายทั้งประชากรและวัฒนธรรม แต่ในความหลากหลายยังมีความตึงามให้ได้พบเห็นอยู่เสมอ ข้าพเจ้าเป็นพยาบาล รพ.สต.ป่าตาล อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 60 กิโลเมตร รพ.สต. มีประชากรในเขตรับผิดชอบประมาณ 5,000 คน แต่มีข้าราชการปฏิบัติงานจริงเพียง 2 คน ภาระงานของแต่ละคนจึงค่อนข้างมาก พยาบาลนอกจากต้องตรวจรักษา ส่งเสริม ป้องกันแล้วที่ขาดไม่ได้คือการดูแลผู้ป่วยในชุมชน จากภาระงานข้างต้นทำให้เราต้องค้นหาภาคีเครือข่ายมาช่วยในการดูแลประชาชน ที่เรามักจะพบเห็นเป็นประจำคือ อาสาสมัคร อาสาสมัครครอบครัว และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน นอกจากบุคคลเหล่านี้เป็นกำลังหลักในการทำงานในชุมชนของคนบ้านนอกอย่างพวกเรา สิ่งที่เราได้พบเจออยู่เสมอเมื่อผู้ป่วยระยะสุดท้ายส่งกลับมาที่บ้านคือ หัวใจของคนบ้านนอกที่ไม่เคยปล่อยให้ผู้ป่วยถูกทิ้งให้หมดลมหายใจอย่างเดียวดายและไร้คุณค่า ตั้งเรื่องราวของป้าไข ผู้ป่วยมะเร็งช่องท้องระยะสุดท้าย

ป้าไขเริ่มมีอาการท้องบวมน้ำมาประมาณ 3 เดือน แพทย์จากโรงพยาบาลศูนย์เชียงรายวินิจฉัยเป็นมะเร็งระยะสุดท้าย หลังได้รับการรักษาด้วยเคมีบำบัดครั้งที่ 2 ร่างกายป้าไขอ่อนแรงมากจนไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จากอาการท้องบวมน้ำทำให้อึดแน่นรับประทานได้น้อยลงจนสุดท้ายรับประทานได้แต่อาหารเหลวเพียงเล็กน้อยต่อวัน อาการลุกลามของโรคทำให้ป้าไขอ่อนแอทั้งร่างกายและจิตใจ ในที่สุดญาติจึงปรึกษาแพทย์

เจ้าของไข่ ขอพาป่ากลับบ้าน

แพทย์อนุญาตให้ป่าไข่กลับมาพักที่บ้านหนึ่งวันก่อนครบรอบวันเกิดปีที่ 63 พอดี ในวันที่ 21 สิงหาคม เพื่อนบ้านมากันพร้อมหน้าที่บ้านป่าไข่ แต่ละคนนำอาหารมาคนละอย่าง 2 อย่าง มาร่วมฉลองวันเกิดให้ป่าไข่ กลุ่มผู้สูงอายุนำเค้กก้อนเล็ก ๆ พร้อมร้องเพลง Happy Birth Day แบบเขินๆ เมื่อเทียบวันเกิดได้จุดธูปป่าพยายามลืมตา และพยายามลุกนั่งขึ้นมาเป่าเทียน เพื่อนสูงอายุพากันเข้ามาจับไม้จับมืออวยพร บางคนมีของขวัญมาด้วย ร่างกายของป่าทรุดโทรมแต่แววตาของป่าช่างสดใสเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข หลายคนเมื่อได้เห็นภาพเหล่านี้แล้วอดกลั้นน้ำตาไว้ไม่ได้ นี่เป็นงานวันเกิดครั้งแรกในชีวิตของป่าไข่ และเป็นการร้องเพลง Happy Birth Day ครั้งแรกของผู้สูงอายุอีกหลายๆ คน

วันต่อๆ มาบ้านของป่าไข่กลายเป็นเสมือนโรงเรียนผู้สูงอายุเล็กๆ ที่มีผู้คนแวะเวียนเข้ามาพบปะพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนเรื่องราวชีวิตเล่าขานตำนานแห่งวิถีคนรุ่นเก่า ให้กับคนรุ่นใหม่ได้รับฟัง ยามใดที่ป่าไข่ไม่เหนื่อยจนเกินไป ก็จะให้ลูกพามาอนึ่งและพูดคุยกับคนอื่นๆ เสียงร้องบทเพลงพื้นบ้าน “ควา จ้อย ขอ” เป็นเสมือนเสียงทิพย์ ข้าวห่อที่แต่ละคนนำมากินร่วมกัน เป็นเหมือนอาหารทิพย์ แม้ป่าไข่จะทานได้ไม่มาก แต่ก็ทำให้ป่าสดใสขึ้น มีการจัดพิธีกรรมต่างๆ ขึ้นมาเพื่อเสริมสร้างกำลังใจ การทานธรรม ถวายข้าวพระเมืองแก้ว ซึ่งเป็นพิธีกรรมสำหรับผู้ป่วยระยะสุดท้าย ทำให้ป่าเข้าใจและยอมรับธรรมชาติของชีวิต การเกิด แก่ เจ็บตาย ที่ไม่มีใครหลีกเลี่ยง จากผู้ป่วยนอนติดเตียงไม่ยอมแม่แต่จะขยับตัว ป่าไข่ยิ้มได้ สีหน้าสดใสขึ้น นั่งรถเข็นออกมา

นอกร้านได้ แม้ว่าใครร้ายจะลูกหลานจนไม่สามารถสกัดกันได้ แต่ใจที่เข้มแข็งเป็นแรงผลักดันให้ผู้ป่วยมีใจที่จะสู้ และปรับตัวยอมรับในสิ่งที่ตัวเองเป็นอยู่ การรู้สึกมีคุณค่าที่ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการแบ่งปันความสุขให้แก่กันและกันจนเมื่อถึงวันสุดท้ายแห่งชีวิต ป้าไข่จากไปอย่างสวยงามท่ามกลางญาติมิตรและบุคคลอันเป็นที่รัก แม้ในวันจากลาเพื่อนบ้านมิตรสหายก็ยังคงช่วยงานและยังคงอยู่เฝ้า คือ การอยู่สลัปลดเปลี่ยนมาอยู่เป็นเพื่อนทั้งกลางวันและกลางคืน เป็นการเฝ้าระวังภาวะซึมเศร้าจากการสูญเสียคนในครอบครัว จนคนในบ้านสามารถจัดการงานทุกอย่างเข้าที่เข้าทางและทำใจยอมรับการสูญเสีย สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นปกติ

สิ่งที่ข้าพเจ้ามีโอกาสได้ร่วมเรียนรู้จากการดูแลผู้ป่วยในชุมชน การดูแลระดับประคอง จัดการความไม่สุขสบายด้านร่างกาย จิตใจของผู้ป่วย อาจเป็นบทบาทหน้าที่ของพยาบาล ซึ่งบางคนคิดว่าคนที่ทำได้ดีที่สุดคือพยาบาล แต่ในความเป็นจริง คนในชุมชน และบุคคลอันเป็นที่รักของผู้ป่วยต่างหากที่ดูแลได้ดีที่สุด พลังสัมผัสแห่งความรัก ความอ่อนโยน สายตาอันเปี่ยมล้นด้วยความรัก การอยู่ใกล้ชิดและมีความสุขที่ได้ดูแลระดับประคอง คนที่ตัวเองรัก เป็นยิ่งกว่ายาวิเศษใดๆ สำหรับผู้ป่วย รวมทั้งในเมื่อวันที่ไม่มีผู้ป่วยผู้ดูแลเองจะยังคงความรู้สึกดีๆ ที่ตัวเองได้ทำให้คนที่รักอย่างเต็มความสามารถ ไม่ติดค้างอะไรในใจอีกต่อไป บทบาทของพยาบาลชุมชนในชนบทจึงเปลี่ยนไปเป็นผู้เฝ้ามอง ผู้ประสานงาน ผู้เติมความรู้ความเข้าใจในส่วนที่ขาด สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ร่วมวางแผนในการดูแล ค้นหาแหล่งประโยชน์ และทรัพยากรในชุมชนและนำไปใช้อย่างเหมาะสม

ลมหายใจ
สุดท้ายของพ่อ

ดุชฎีพร ฉวีวงศ์

โรงพยาบาลหนองหงส์

เมื่อถึงเวลาที่ผู้ให้กำเนิดเรา กำลังจะย้ายบ้านจากภพหนึ่งไปอีกภพหนึ่ง ครอบครัวเรามีความทุกข์เช่นไร หลายคนคงเคยพบกับประสบการณ์นี้มา คล้ายกับเรา

ผู้ให้กำเนิดที่เราเรียกว่าพ่อ ตีใจมากที่ท่านอยู่กับเรามานานจนท่านมีอายุถึง 90 ปี ลูกๆ คิดจะทำบุญวันเกิดให้ท่าน แต่เราไม่มีเงิน เราจึงใช้แรงกายในการสร้างบุญบารมีที่วัดแห่งหนึ่ง และส่งบุญนี้ถึงพ่อ พ่อมีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคภัย ออกกำลังกายได้โดยการแกว่งแขน เดินรอบบ้าน กิจวัตรของท่านคือสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ ท่านเป็นคนใจดี พุดน้อย

หลังครบรอบวันเกิดได้ 1 เดือน เราคิดว่าหากท่านสามารถอยู่ได้ถึง 100 ปีคงดี เพราะท่านแข็งแรง แต่ก็ยังเป็นเพียงความคิด ท่านเริ่มหงุดหงิด พุดเยอะขึ้น เหนื่อย อ่อนเพลีย รับประทานอาหารไม่ค่อยได้ เดินช้าลง ต้องอาศัยไม้เท้า จากนั้นก็เป็น walker และกั้นช่วยพยุง สุดท้ายเดินไม่ได้ นั่งแล้วก็นอน ลูกไม่ไหว นอนอย่างเดียว ตามลำดับ ในช่วงที่พ่อค่อยๆ อ่อนลง เราเห็นความทุกข์ของแม่ พี่ น้อง ทุกคนยอมรับต่อสิ่งที่เกิดขึ้นต่างกัน เพราะครอบครัวเรายังไม่เคยมีการสูญเสีย โดยเฉพาะน้องสาวดูจะทุกข์มาก เพราะเธอเป็นผู้ดูแลพ่อเป็นอย่างดีมาตลอด จนกระทั่งพ่ออ่อนแรงลงเรื่อยๆ เราจึงต้องคอยปลอบใจน้อง ค่อยๆ คุยให้ยอมรับอะไรจะเกิดขึ้นให้เข้าใจในการเปลี่ยนแปลง ทำใจให้สบายๆ ดูแลท่านให้ดีที่สุด เราจะช่วยกันส่งบุญให้ท่าน ทั้งขณะมีชีวิตและเมื่อท่านเปลี่ยนภพ ท่านไม่ได้ตาย เพียงแต่ย้ายบ้าน เท่านั้น หลังจากที่ได้มีโอกาสพูดคุยน้องสาวดูสดชื่นขึ้น

วันสุดท้ายของพ่อ เราก็ก็นำไปทำงานตามปกติเพราะก่อนไปทำงาน

เห็นว่าพ่ออาการเหมือนเดิม จึงบอกพ่อว่า หนูไปทำงานนะคะ พ่อตอบ “อ้อ” ขณะที่เรากำลังทำงานมีความรู้สึก นั่งไม่ได้ มีความกังวลใจ ไม่มั่นใจอะไรสักอย่าง จึงบอกน้องที่ทำงานว่าขอกลับบ้านสักครู่ พอถึงบ้านตรงเข้าหาพ่อ จับชีพจร เบาเร็ว เอ๊ะ! หายไปไหน เราตั้งสติ ไม่บอกแม่ และน้องสาวที่นั่งห่างๆ คิดว่าจะบอกทุกคนยังงี้ดี หลังจากทานข้าวได้ไม่กี่คำ เข้าไปดูพ่อกับจับที่แขน ตัวเย็นขึ้น เริ่มมีเหงื่อออก ชีพจรหายๆ หายใจยาวๆ อ้าปาก เราชู้อแล้วนั่งอยู่ข้างพ่อ ตั้งสติว่าจะพูดอะไร จึงเดินไปก้มมือเรียกน้องสาว น้องชายแม่ ไม่พูดแต่ให้เดินมาข้างๆพ่อ เมื่อทุกคนนั่ง เราเปิดบทสวดมนต์พุทธคุณธรรมคุณ สังฆคุณ เปิดสีกพัก เปลี่ยนเป็นบทเพลงจุฬามณี เรามองดูน้องๆ ทุกคนเครียดมาก พ่อเริ่มหายใจช้าลงๆ เราเปิดเพลงไตรสรณคมน์ เราส่งสายตาและแสดงอาการให้สงบนิ่ง พ่อหายใจอีก 2 รอบ แล้วหยุดไปเลย เราสังเกตเห็นที่แขนพ่อชนลูกทั้งสองข้าง เนื้อกระดูกๆ และทุกอย่างสงบลงประมาณ 5 นาทีที่ทุกคนนั่งอยู่หนึ่ง ก็กับการย้ายบ้านของพ่อ จากนั้นจึงพากันกราบลงที่หน้าอกและเท้าของท่าน น้องสาวร้องไห้ เรากอดน้อง ดูแม่แม่ท่านบอกกล่าวพ่อว่า “ไปสบายนะ ลำบากมาเยอะแล้วไปอยู่สวรรค์นะตา” บรรยากาศช่วงนั้นเหมือนโดนมนต์สะกดอยู่ประมาณ 5 นาที จึงมองหน้ากันกับน้องๆ ว่าทำอะไรต่อละ ทุกคนงง! เราตั้งสติได้ โทรแจ้งข่าวญาติ พี่น้อง และเพื่อนบ้าน

เราไม่ได้คิดว่าเป็นการสูญเสีย แต่พ่อย้ายบ้านไปอยู่อีกภพหนึ่งซึ่งไม่สามารถกลับมาบ้านเราได้อีก ท่านสอนให้ลูกๆ รู้ว่า ความตายไม่ใช่สิ่งที่น่ากลัวมันเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่พ่อย้ายไปสู่ภพภูมิที่ดี เราภาคภูมิใจมากที่สุด

ที่เราสามารถนำความรู้ที่เราได้เรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยระยะท้าย มาใช้กับพ่อ กับครอบครัว ให้เข้าใจคำว่า “ตายดี” ได้อย่างลึกซึ้ง เป็นประสบการณ์ตรงในภาคปฏิบัติที่ได้ดูแลระยะท้ายของพ่อทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมในการดูแลก่อนตาย การปลดสิ่งค้างคาใจ การเจริญมรณสติตั้งแต่เริ่มแรกยังแข็งแรงอยู่ และเตรียมขณะจะสิ้นลมทำอะไร ซึ่งทั้งหมดนี้ เราใช้เวลาประมาณ 2 เดือน เพื่อให้พ่อ และครอบครัวทุกคนเข้าใจ รวมถึงญาติที่มาเยี่ยมจากทางไกล ต้องอธิบายให้เขาเข้าใจ ที่เหนือกว่านั้นพ่อท่านยังนำสิ่งที่ท่านปฏิบัติในชีวิตประจำวันคือการสวดมนต์ไหว้พระ ทำสมาธิมาใช้ระหว่างการนอนรอที่จะย้ายภพอย่างเห็นได้ชัด ท่านสอนธรรมะให้ลูกหลานเห็นถึงการดับของธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ และการกลับคืนสู่ธรรมชาติอย่างงดงาม

ลมหายใจ.. สุดท้ายไม่ได้น่ากลัวเลย แต่ไม่ใช่ขอว่าลมนั้นกลับมา ไม่ห้วง ไม่ค้นหา ไม่รอคอย แคंपล่อยไปตามเวลา ตามเหตุ ปัจจัย ก็แค่นั้นเอง ขอให้พ่อสู่สุคติ พ่อยังอยู่ในใจของลูกๆ ทุกคน เสมอ

น้องน้อย
Palliative care

เพียงจันทร์ ใจกลาง

แผนกผู้ป่วยใน

โรงพยาบาลพนม

ย้อนเวลาไปประมาณต้นปีที่ผ่านมา เวลาที่สุตแสนจะมีค่าและมีความหมาย ขณะที่ดิฉันมีโอกาสที่ดีเป็นอย่างมากจากหน่วยงานให้ไปเรียนรู้ อบรมหลักสูตรระยะสั้น การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง ได้ไปเยือนถิ่น ไกลบ้าน ไปเรียนรู้วัฒนธรรม แนวคิดสิ่งใหม่ๆ ที่บางครั้งไม่สามารถหาได้จาก ห้องเรียนหรือจากสื่อดิจิทัลต่างๆ วันที่ได้รับมอบหมายให้ไปเรียนรู้ ในใจ คิดว่า ตอนนี้งำลังแบกรับหน้าที่ของโรงพยาบาลไปเรียนรู้วิชา เพื่อมาดูแล ผู้ป่วย วิชาที่ไม่เคยมีความรู้ทางด้านนี้มาก่อน และเป็นวิชาที่ใครๆ ในโรงพยาบาล บอกว่า ยังไม่เข้าใจหลักการหรือวิธีการดูแลที่ถูกต้อง ดิฉันจึงเป็นความหวัง ของพี่ๆ น้องในหน่วยงานที่จะกลับมาพัฒนางานด้านการดูแลผู้ป่วยแบบ ประคับประคองให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

วันแรกที่มาเรียนมองไปข้างๆ แล้วก็ใจหาย คิดในใจว่าตัวเองจะเหมาะ กับงานด้านนี้หรือไม่ เพราะที่นั่งด้านข้างซ้ายขวามีผู้ใหญ่ที่มองแล้วมีอาวุโส นั่งอ่านประวัติของผู้เข้าอบรมมีแต่ผู้ใหญ่อายุรุ่นราวคราวเดียวกับแม่ของดิฉัน หรืออายุมากกว่าดิฉัน มีพี่ท่านหนึ่งบอกว่าได้รับการคัดเลือกจากหน่วยงาน ให้มาอบรมผู้ป่วยแบบประคับประคองเพราะมีอายุและความอาวุโสเหมาะสม กับหลักสูตรนี้ ประโยคนี้ดิฉันยังได้ยินจากพี่ๆ ท่านอื่นอีกหลายท่าน แต่ดิฉัน กลับคิดว่า ไม่ว่าจะเป็ใคร พี่ใหญ่หรือน้องเล็กๆ ในวิชาชีพก็สามารถ ทำงานนี้ได้ ถ้าใจรัก หรือมีความตั้งใจที่จะทำ

สองเดือนสำหรับการเรียนรู้ทฤษฎีในห้องเรียน ต้องขอขอบคุณ คณาจารย์ที่อบรมให้ความรู้ ผู้สร้างสรรค์หนังสือ สื่อการเรียนรู้ทำให้มองเห็นภาพ เหมือนราวกับว่าภาพการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายแบบประคับประคองมัน

กำลังลอยเข้ามาหาดิฉันใกล้มากขึ้น เป็นภาพที่บางภาพยังไม่เคยได้เห็น เพราะประสบการณ์อันน้อยนิดที่ยังหาไม่ได้จากการทำงานในช่วงระยะเวลา 7 ปีของดิฉัน

สองเดือนหลังของการฝึกปฏิบัติงาน ดิฉันได้มีโอกาสไปฝึกงานที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดแห่งหนึ่งมีตัวอย่างดี ๆ ในการทำงานให้เห็นตลอด แพทย์ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้การรักษา ประเมินสภาพ เป็นผู้ให้คำปรึกษา สอนให้เรียนรู้ตั้งแต่ประเมินสภาพผู้ป่วย ตลอดจนดูแลจนกระทั่งผู้ป่วยถึงวาระสุดท้ายของชีวิต มีพี่พยาบาลที่เป็นตัวอย่างที่ดีมาก เป็นแรงบันดาลใจสำคัญที่ปัจจุบันดิฉันนำมาเป็นแบบอย่างในการทำงาน พี่ที่ไม่รู้จักเห็นรู้จักเหนื่อย ไม่เคยทอดทิ้งผู้ป่วย มองเห็นผู้ป่วยเปรียบเสมือนญาติพี่น้องที่จะต้องได้รับการดูแลแบบดีที่สุดตามความต้องการสุดท้ายของชีวิต พี่สอนน้องให้ทำงานอย่างใจเย็น รอบคอบ มองคนทั้งคน ดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวม ครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ จิตสังคม และจิตวิญญาณ หน้าที่ของพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองไม่ใช่แค่ดูแลให้การพยาบาล แต่เป็นการดูแลทุกด้านที่ช่วยลดความทุกข์ทรมานให้ผู้ป่วยและญาติ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น และดูแลให้ผู้ป่วยได้เสียชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ญาติสามารถเผชิญกับความเศร้าโศกได้อย่างเหมาะสม

วันนี้ดิฉันได้กลับมาทำงานแล้ว ดิฉันเป็นน้องน้อยที่ทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักงานดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง เริ่มดำเนินการโดยนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ตามบริบทของหน่วยงาน มีปัญหาและอุปสรรคมากมาย ล้มบ้าง ลุกบ้าง แต่ก็ไม่ย่อท้อ นำความสุขที่เกิดขึ้นจริงๆ กับผู้ป่วยและญาติ

ที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคอง คำที่สะท้อนกลับมาหลังจากให้การดูแลผู้ป่วยคือ ผู้ป่วยมีความสุขกายสุขใจแม้ต้องเผชิญกับโรคร้ายที่กำลังคุกคามต่อชีวิต ญาติมีความประทับใจและสามารถเผชิญกับความเศร้าโศก สามารถกลับไปดำเนินชีวิตต่อได้อย่างเป็นปกติ มาเป็นแรงผลักดันในการทำงาน และตั้งใจจะพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ เพื่อประโยชน์ต่อผู้ป่วยและญาติในอนาคต

พลังแห่งความรัก

อัมรีย์ ปรีชาพร

งานการพยาบาลอายุรศาสตร์และจิตเวชศาสตร์
โรงพยาบาลศิริราช

ในการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง ต้องใช้พลังกาย พลังใจอย่างมาก เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วย ได้สร้างความทุกข์ทั้งทางกายและทางใจ ทั้งต่อผู้ป่วยเอง และญาติของผู้ป่วย สิ่งที่ต้องทำคือ ทำให้ผู้ป่วยและญาติสามารถเผชิญกับความเจ็บป่วย ยอมรับกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น และเผชิญกับความสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก วันนี้คงเป็นอีกหนึ่งวันที่ฉันได้พบเรื่องราวที่น่าประทับใจ เป็นเรื่องของผู้ป่วยชาย อายุแค่ 46 ปี ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งตับ เพิ่งตรวจพบเมื่อต้นปีนี้เอง

ผู้ป่วยมาด้วยอาการปวดจุกแน่นลิ้นปี่ ปวดท้องมาก แพทย์ตรวจร่างกาย คลำพบตับโตมาก ผล CT Scan พบก้อนที่ตับขนาดใหญ่และมีการกระจายไปที่อวัยวะอื่นๆ สภาพผู้ป่วยตอนนี้ อ่อนเพลียมาก มีเหนื่อย ต้องใช้ออกซิเจนช่วย ตา ตัวเหลือง ท้องโตมาก ขา 2 ข้างบวม ช่วยเหลือตนเองได้น้อย แพทย์จึงคุยอาการกับผู้ป่วย หลังจากรับฟังผู้ป่วยมีสีหน้าเรียบเฉยนอนไม่พูดคุยกับใคร ฉันจึงได้เข้าไปคุยด้วย ผู้ป่วยได้บอกกับฉันว่า ทำไมชีวิตต้องเจอเรื่องแบบนี้ ทั้งที่ตนเองก็ดูแลสุขภาพ มีตรวจสุขภาพประจำปีของที่ทำงาน ขณะพูดมีน้ำตาคลอ ตอนนั้นในใจฉันอยากเดินออกเนื่องจากมีอาการจุกที่คอ เหมือนน้ำตาจะไหลแต่แล้วก็ต้องเรียกความเข้มแข็งของตัวเองกลับมา ในความเป็นพยาบาล จึงตั้งใจรับฟังผู้ป่วย ผู้ป่วยพูดถึงภรรยาว่า “ภรรยาผู้คงจะรับกับเรื่องนี้ไม่ได้ เพราะภรรยาเป็นคนอ่อนแอมาก เป็นห่วงลูกสาว 2 คนด้วย และไหนจะแม่อีก” จากนั้นแพทย์ได้นัดภรรยาของผู้ป่วยมาคุย ภรรยาผู้ป่วยมากับน้องสาว ขณะแพทย์ได้คุยกับเธอ เธอถึงกับร้องไห้โฮหน้าซีด เดินมากอดฉันแล้วก็เป็นลม ในใจของฉันบอกกับตัวเองว่า เข้มแข็ง

วันนะ น้ำตาจะไหลแล้ว ทำไงดี ฉันค่อยๆ สูดลมหายใจลึกๆ ซ้ำๆ ตั้งสติ แล้วพูดกับตัวเองว่าเราต้องทำให้เขาลุกขึ้นมาเข้มแข็งให้ได้ เขาต้องก้าวผ่านสิ่งนี้ได้ พอรกรยาผู้ป่วยฟื้น ฉันจึงใช้เวลาพูดคุยกับเขา แต่สิ่งที่ฉันได้พบคือ ภรรยากลับยอมรับการเจ็บป่วยของสามี ซึ่งแม้ว่าเดิมจะเป็นคนที่กลัวสิ่งต่างๆ ไม่กล้าตัดสินใจทำอะไรด้วยตัวเอง ไม่กล้าออกไปไหนคนเดียว แต่ขณะนี้ กล้ามาเยี่ยมผู้ป่วยทุกวัน ได้ทำหน้าที่ภรรยาที่ดีในการดูแลผู้ป่วย เมื่อเห็นความรักที่มีให้กัน ทำให้รู้สึกว่าคุณภาพชีวิตนั้นมันทำร้ายเขาไม่ได้เลย

เมื่อผู้ป่วยอาการแยลง ผู้ป่วยอยากกลับไปใช้ชีวิตที่เหลืออยู่ที่บ้าน และมีความประสงค์จะเสียชีวิตที่บ้าน ภรรยาผู้ป่วยพูดกับฉันว่า “กลัวจะดูแลเขาไม่ไหว ถ้าเขาเหนื่อยกว่านี้จะทำอะไร คงจะไม่กล้าทำอะไรแน่เลย แต่สิ่งที่เขาขอคือเขาอยากกลับบ้าน ฉันคงต้องทำให้เขา ฉันจะดูแลเขาให้ได้ เพราะนี่คงเป็นคำขอครั้งสุดท้ายที่จะได้ทำตามใจเขา” ฉันฟังแล้วรู้สึกว่ภรรยาของผู้ป่วยช่างเข้มแข็งมากๆ ฉันจึงสอนการดูแลกิจวัตรประจำวัน และติดต่อศูนย์บริรักษ์มาช่วยในเรื่องการปรับยาเพื่อช่วยบรรเทาอาการต่างๆ ให้ผู้ป่วยได้สามารถใช้ชีวิตขณะอยู่ที่บ้านได้ อีกทั้งติดต่อขอเยี่ยมเครื่องผลิตออกซิเจนประสานงานกับหน่วยการพยาบาลต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมเมื่อผู้ป่วยจะต้องออกจากโรงพยาบาล

ช่วงที่ฉันสอน ภรรยาผู้ป่วยสนใจและสามารถทำได้เป็นอย่างดี เธอนำบุตรสาวคนโตมาเรียนรู้ด้วย ครอบครัวนี้มีความอบอุ่นน่ารัก ถึงแม้จะเจอเรื่องร้ายๆ แต่ความรักของครอบครัวเหมือนเป็นพลังวิเศษที่ช่วยทำให้พวกเขาคลายความทุกข์ทรมานได้เป็นอย่างดี

เมื่อถึงวันจำหน่าย ภรรยาผู้ป่วยเดินมาขอบคุณฉัน จับมือฉัน และยิ้มด้วยใบหน้าที่มีน้ำตาคลอ ฉันเดินเข้าไปหาผู้ป่วย ผู้ป่วยยิ้มให้ฉันและยกมือไหว้ขอบคุณแล้วพูดว่า “ผมอยากกลับไปทำบุญที่บ้าน ถ้าจะเป็นอะไรขอให้ผมได้อยู่กับครอบครัว” ผู้ป่วยยิ้ม ฉันให้เบอร์โทรศัพท์ที่ทำงานกับภรรยาผู้ป่วยไว้ และบอกให้ภรรยาผู้ป่วยได้มั่นใจว่า เราจะดูแลไม่ทอดทิ้งกัน ถ้ามีปัญหาอะไรโทรมาถามได้ตลอด ภรรยาของผู้ป่วยขอบคุณฉันอีกครั้ง นี่แหละพลังของความรักที่จะทำให้ชีวิตของมนุษย์มีความสุขถึงแม้เวลานั้นจะมีความทุกข์ที่คาดไม่ถึงเข้ามา จนทำให้เหลือเวลาชีวิตอีกไม่มากก็ตาม

โกศสื่อสาร

มัศยา โปรดเจริญ

โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี

ข้าพเจ้ามีเรื่องราวความลึกลับที่อัศจรรย์ใจ อยากเล่าให้ใครๆ ได้ฟัง 16 ปีก่อน เมื่อครั้งยังเป็นพยาบาลเทคนิค ตัวน้อย อ้วนกลม หน้าใส ขอบพุดคุยกับผู้ป่วย วันนั้นมีผู้ป่วยชายวัย 40 ต้นๆ มาพร้อมภรรยา และลูกชายวัยประถม อาการสำคัญคือ ปวดท้อง ต้องนอนโรงพยาบาล และได้รับการผ่าตัด พร้อมส่งชิ้นเนื้อเพื่อตรวจมะเร็ง ผู้ป่วยเป็นคนยิ้มยาก และค่อนข้างถือตัว ทราบภายหลังว่าเป็นไตंगเรือประมง มีลูกเรือนับ 10 คน

สัปดาห์ที่ 2 ผู้ป่วยยังอยู่ แต่ที่เปลี่ยนไป คือรูปร่างผอมลง ใบหน้า อิดโรย ตาคัลดำ และเศร้าหมอง กินได้น้อย นอนไม่หลับ มีอาการปวดมากขึ้น และแล้ว “หมอผมเป็นอะไร” หันซ้าย ขวาก็ไม่เห็นหมอ “มีอะไรให้พยาบาลช่วยไหมคะ” ผู้ป่วยยิ้ม เป็นยิ้มแรกที่ข้าพเจ้าได้เห็น นี่คือจุดเริ่มต้นของสัมพันธ์ภาพเล็กๆ แต่ยิ่งใหญ่ในหัวใจ ผลชิ้นเนื้อของผู้ป่วยเป็นมะเร็ง กระเพาะอาหาร ระยะสุดท้าย ครอบครัวยังไม่รู้ แต่ผู้ป่วยยังไม่ทราบ แพทย์ให้การรักษาแบบประคับประคอง และวางแผนให้กลับบ้านเมื่อพร้อม

วันหนึ่งข้าพเจ้าเห็นผู้ป่วยนอนอยู่บนเตียง ใบหน้าดูแย่มาก ข้าพเจ้าถามว่า “เป็นอะไร” ผู้ป่วยไม่ตอบ แต่ตัวสั่นค่อนข้างแรง “ปวดมากหรือคะ” ผู้ป่วยพยักหน้า ข้าพเจ้าจึงยื่นมือแตะที่ไหล่เบาๆ “ถ้าอยากร้องก็ร้องออกมาถึงเป็นผู้ชายก็ร้องให้ได้” เสียงร้องที่ดัง และดังขึ้นต่อเนื่องจนเหมือนสะอื้น ข้าพเจ้าตกใจ เพราะคิดว่าต้องปวดมากแน่ๆ “ใจเย็นๆ เตี๋ยวรายงานหมอให้” แต่ผู้ป่วยกลับบอกว่า “ผมอยากคุยกับพยาบาล ผมเป็นมะเร็ง” ผู้ป่วยเสียงสั่น ข้าพเจ้านั่งลงรับฟังผู้ป่วยอย่างเงียบๆ หลังได้ฟังเรื่องราว รู้สึกอึดอัดอยากร้องไห้ ข้าพเจ้าตั้งสติ ยื่นมือออกไปกุมมือผู้ป่วยไว้ บีบเบาๆ “ขอบคุณ

นะคะที่เล่าให้ฟัง เข้มแข็งไว้ อดทน เพื่อตัวเองและครอบครัว”

ข้าพเจ้าเดินออกมาเงียบๆ รู้สึกงงนิดๆ กับเรื่องราวที่เกิดขึ้น สำหรับเด็กสาวคนหนึ่งที่ไม่เคยเจอกับเหตุการณ์สะเทือนใจแบบนี้ ภาพผู้ชายตัวโตๆ นอนร้องไห้จนตัวสั่น ต่อหน้าผู้หญิงคนหนึ่ง ที่ไม่ใช่แม่ อย่างไม่รู้สึกอาย และระบายความรู้สึกอ่อนแอ หัวันไหว กลัวยตาย ห่วง และหวงอย่างสุดหัวใจต่อคนที่เขารัก “ฉันจะไปยังไงต่อ” ข้าพเจ้าถามตัวเอง ฉันเป็นแค่พยาบาลเทคนิคที่ไม่มั่นใจในองค์ความรู้ของตัวเองเลย ข้าพเจ้าสนใจด้านธรรมะ จึงแนะนำให้ผู้ป่วยสวดมนต์ และทำสมาธิ กำหนดลมหายใจเข้า ออก ซ้ำๆ เมื่อรู้สึกปวดผู้ป่วยให้ความร่วมมืออย่างดี แต่เมื่เริ่มไม่เคยปราณีใคร 1 เดือนต่อมา ผู้ป่วยอาการทรุดหนัก หายใจเหนื่อยมากขึ้น ต้องใช้ออกซิเจน และเพิ่มยาฉีดมอร์ฟีนเข้าเส้นเลือดถี่ขึ้น แต่ยังได้ยินเสียงสวดมนต์แผ่วเบา ลอยมาเป็นช่วงๆ สงสารเหลือเกิน ทำอะไรได้มากกว่านี้อีกไหม ข้าพเจ้าคิดตลอดเวลา ถ้าเรียนสูงกว่านี้รู้เรื่องโรคมมากกว่านี้ คงช่วยเขาได้มากกว่าที่เป็นอยู่

1 สัปดาห์ ก่อนผู้ป่วยเสียชีวิต ข้าพเจ้าจัดให้ครอบครัวพูดคุยและรำลាក់กัน ทุกคนรับปากทำหน้าที่ของตัวเองอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้ผู้ป่วยสบายใจและหมดห่วง เย็นวันนั้น ผู้ป่วยมอบเหรียญหลวงพ่อด่าง จากเกาะสมุย ให้กับข้าพเจ้าพร้อมสัญญาว่า จะอดทน และเผชิญความตายอย่างเข้มแข็ง เพราะไม่กังวลสิ่งใดแล้ว และกล่าวขอบคุณข้าพเจ้าเป็นครั้งสุดท้าย ผู้ป่วยและครอบครัวปฏิเสธการช่วยฟื้นคืนชีพ และยกกระดูกหัวใจทุกชนิด ข้าพเจ้าจำได้ไม่ลืม! ภาพผู้ป่วยร้องครวญคราง ทรมานด้วยความเจ็บปวด ภรรยาและลูกชายประคองกอด พร้อมบอกให้อดทน ลูกชายบอกกับพ่อให้สวดมนต์

“สวดมนต์ไว้พ่อ” เสียงเล็กๆของเด็กตัวน้อย มันบีบหัวใจข้าพเจ้าอย่างที่สุด จากนั้นไม่นาน ผู้ป่วยก็เจ็บไป ข้าพเจ้ายืนนิ่ง น้ำอู่ๆ ไหลอาบแก้ม หายใจเข้าลึกๆ ตั้งสติ และเดินต่อ

ช่วงเดือนสิบภาคใต้มีงานบุญใหญ่เรียกว่างานบุญเดือนสิบหรือวันรับ-ส่งตายาย ข้าพเจ้าได้ไปร่วมงานกับครอบครัวที่วัด ภายในศาลาธรรม ซึ่งเป็นที่ประกอบพิธีทางศาสนา และบังสุกุลตายาย ลูกหลานจะนำกระสอบตายาย ของใช้ต่างๆ รวมถึงโกศกระดูกของบรรพบุรุษที่ล่วงลับมาร่วมในพิธี โดยมีสายสัญญาณซึ่งล้อมรอบ ข้าพเจ้านั่งอยู่ด้านหน้าใกล้กับตำแหน่งบังสุกุลตายาย รู้สึกสะอึกตากับโกศกระเบื้องสีอ่อน มีพวงมาลัยมะลิคล้องอยู่ แอบชื่นชมว่าสวยจริงๆ ของใครนะ ญาติต้องรักและเอาใจใส่มากแน่ๆ จำไม่ได้ว่านั่งยิ้มเมื่อหันไปมองโกศนั้นนานเท่าไร รู้เพียงว่าอยากหันไปมองอยู่ตลอด และเหมือนเขาก็อยากให้เห็นใจเช่นกัน เป็นความรู้สึกที่อธิบายไม่ถูก เมื่อเสร็จพิธี ข้าพเจ้าเดินลงจากศาลาธรรม พบผู้หญิงคนหนึ่ง หน้าตาสดชื่น เธอยิ้ม และยกมือไหว้ แนะนำตัวว่าเป็นภรรยาของผู้ป่วยที่เสียชีวิตไปไม่นาน ข้าพเจ้าเริ่มจำได้ เป็นยังงัยบ้าง สบายใจขึ้นหรือยัง เธอบอก สบายดี และทำใจได้แล้ว วันนี้ก็พาพี่เขามาด้วย อยู่บนศาลา พร้อมขึ้นไปโกศกระเบื้องสีอ่อน มีมาลัยคล้องไว้สวยงาม ข้าพเจ้าจำได้ว่า ตนเองรู้สึกเหมือน ขน ผม ลุกตั้งทั้งตัว รู้สึกเย็นตั้งแต่ท้ายทอยขึ้นมาจนถึงกลางศีรษะ คิดภายในใจ ฉันทเห็นเธอแล้ว เห็นแล้วว่าเธอสบายดี คนรักของเธอก็มีความสุข และปฏิบัติกับเธออย่างดี จากนั้นข้าพเจ้าจึงได้กรวดน้ำ และอุทิศบุญส่วนกุศลให้กับเขาด้วย

ในวันที่ข้าพเจ้ามีโอกาสได้ศึกษาสูงขึ้น จนได้เป็นพยาบาลวิชาชีพ
ชำนาญการ ปริญญาโทการพยาบาลผู้ใหญ่ ได้รู้จักคำว่า Palliative Care
เมื่อมองย้อนกลับไปในวันวัยเยาว์ของงานพยาบาล จึงได้เข้าใจว่า ทั้งหมดที่ทำ
ในวันนั้น คือ หนึ่งในบทบาทของงาน Palliative Care วันนี้ ข้าพเจ้าได้
ต่อยอดการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ และทักษะ เข้าร่วม
อบรมกับผู้ทรงความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อพัฒนาตัวเองให้มีความรู้
ความเข้าใจ ให้มากขึ้น เพื่อสามารถดูแลผู้ป่วยให้ครอบคลุมได้ในทุกมิติ
และเมื่อรู้สึกท้อ ไปต่อไม่ได้ ข้าพเจ้าจะระลึกถึงเรื่องราวในครั้งนั้นเสมอ
อดีต ข้าพเจ้าทำทุกอย่างด้วยใจที่ทุ่มเท หวังเพียงอยากช่วยเหลือผู้ป่วย
ให้มากที่สุด และในวันนี้ ที่มีพร้อมทั้งกำลัง และองค์ความรู้ สำคัญที่สุด
คือ หัวใจที่รัก และปรารถนาอย่างแรงกล้า ที่มุ่งหวังให้ผู้ป่วยในกลุ่ม Palliative
Care ได้รับการดูแลอย่างเต็มภาคภูมิ ครบถ้วนในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
แล้วจะทำทำไม ตั้งสติ แล้วเดินต่อ “ขอบคุณ โลกสี่เสาร ครู Palliative Care
คนแรกของฉัน”

ก่อนวันจากลา

รัตนากรณี กรุณา

ศูนย์ชีวันกตัญญู

โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์

วันนี้เป็นวันที่ฉันพาเพื่อนสนิทจากแม่ฮ่องสอน ที่ไม่ได้เจอกันนานร่วม 18 ปี มาทานอาหารและดื่มกาแฟตามคำเรียกร้องของเพื่อนที่ขอเป็นร้านที่มีบรรยากาศร่มรื่น กาแฟอร่อย ด้วยการเป็นเจ้าภาพฉันจึงสอบถามเพื่อนๆ สายกินที่มักจะรู้จักร้านอาหารที่มีชื่อเสียง หลังจากได้ชื่อร้านฉันได้เข้าดูใน Google จึงตกลงเลือกร้านนี้

การจัดร้านของที่นี่เป็นแบบยุโรป ฉันไม่เคยไปยุโรป แต่เขาบอกกันอย่างนั้น ร้านนี้ตีตม่น้ำก ก ร่มรื่น ราคาอาหารและเครื่องดื่มที่นี่ค่อนข้างสูง คงคิดราคาแบบยุโรปด้วย ฉันและเพื่อนๆ นั่งคุยกันตามประสาผู้หญิงให้สมกับที่ไม่เจอกันมา 18 ปี ถึงเวลากลับเมื่อเรียกเก็บเงิน พนักงานที่ร้านมาบอกว่าราคาอาหาร และเครื่องดื่มลดให้ 15 เปอร์เซ็นต์ ฉันเลยถามว่าเป็นช่วงโปรโมชันหรือถึงลดราคา พนักงานแจ้งว่า ไม่ใช่เป็นการใช้สิทธิ์ลดของพนักงาน เพื่อนๆ บอกว่าฉันคงมาทานอาหารที่นี่บ่อยถึงรู้จักพนักงาน แต่ฉันมาที่นี่เป็นครั้งแรก และไม่เคยรู้จักใครเลย

ขณะที่เรากำลังรอเงินทอน มีเด็กสาวหน้าตาสวย ตากลมโตผิวขาว แต่งชุดพนักงานของร้าน เดินมาที่กลุ่มของเราบอกว่า “พี่เอ๋จำหนูได้ไหมคะ หนูเป็นลูกสาวของคุณแม่..ที่นอนอยู่ตึกสมเด็จย่า ที่พี่เคยดูแลพวกเราค่ะ” น้องเกลียวแนะนำตัว “หนูเห็นพี่เอ๋เดินเข้ามากับเพื่อนๆ หนูดีใจนะคะที่ได้เจอพี่อีกครั้งที่ไม่ใช่ในโรงพยาบาล หนูขอดูแลพี่บ้างนะคะ” ก่อนที่น้องจะขอตัวกลับไปทำงานต่อได้ขอถ่ายรูปกับฉันและบอกว่า “วันที่หนูรับปริญญาหนูจะบอกพี่นะคะ”

หลังจากออกมาจากร้าน เพื่อนๆ ได้คุยถึงความประทับใจในบรรยากาศ

ของร้านและรสชาติของกาแฟ ส่วนฉันมีความรู้สึกประทับใจและอึ้งใจอย่างบอกไม่ถูก ไม่ใช่เพราะราคาอาหารและเครื่องดื่มที่ได้ลด 15 เปอร์เซ็นต์อย่างแน่นอน แต่ฉันจึงนึกย้อนไปถึงภาพของแม่น้องเกลียว ผู้ป่วยหญิงได้รับการวินิจฉัยเป็นมะเร็งต่อมน้ำเหลือง นอนหายใจเหนื่อยหอบ ใส่หน้ากากออกซิเจนไว้ตลอดเวลา แพทย์เจ้าของไข้ได้ปรึกษาทีมประคับประคอง ซึ่งฉันเป็นผู้เข้ามาดูแล ฉันจำแวตตาของผู้ป่วยที่เด็ดเดี่ยว เปี่ยมด้วยความหวัง ฉันได้พบกับน้องเกลียว เป็นลูกสาวคนเดียวของผู้ป่วยที่เฝ้าอยู่ร่วมกับญาติ น้องเกลียวเล่าให้ฟังว่า น้องเกลียวกับแม่อยู่กันสองคน พ่อเสียชีวิตตั้งแต่ยังจำความไม่ได้ แม่เป็นผู้หญิงที่เข้มแข็ง ประมาณ 1 ปี ก่อน แม่มีอาการอ่อนเพลีย มีไข้ มีก้อนขึ้นที่คอ ได้รับการเจาะชิ้นเนื้อไปตรวจ ผลออกมาว่าแม่เป็นมะเร็งต่อมน้ำเหลือง

ในการรักษาช่วงแรกแม่ค่อนข้างวิตกกังวล แต่ไม่เคยแสดงให้เห็นเลยว่าแม่อ่อนแอ แม่เข้ารับการรักษาโดยได้รับยาเคมีบำบัด ซึ่งตอบสนองดี แต่มาระยะหลังเริ่มมีไข้ อ่อนเพลีย ต้องเข้าออกโรงพยาบาลบ่อยขึ้น จนมาครั้งหลังสุดนี้แม่มีไข้สูงตลอด หายใจเหนื่อย แพทย์เจ้าของไข้ได้แจ้งว่าอาการของแม่เข้าสู่ระยะท้ายของโรค หลังจากรับรู้ทุกคนตกใจมาก แต่ได้ขอร้องไม่ให้บอกแม่ กลัวว่าแม่อาการจะทรุดและรับไม่ได้ เพราะแม่มีความหวังว่าจะต้องหาย

ฉันและทีมได้เข้ามาติดตามเยี่ยม เราได้คุยกับผู้ป่วยค่อนข้างน้อย เนื่องจากผู้ป่วยมีอาการหายใจเหนื่อย เมื่อสอบถามการรับรู้ ผู้ป่วยบอกฉันว่าคุณหมอให้ยาฆ่าเชื้อก่อน ถ้าอาการดีขึ้นจะได้ยาเคมีบำบัดต่อ ทีมแพทย์

ลงความเห็นว่าการคงจะทรุดในเวลาอีกไม่นาน ต่อมาฉันได้คุยกับน้องเกลียว พี่สาวและน้องสาวของผู้ป่วย สอบถามถึงความหวัง และความต้องการของผู้ป่วย แต่ด้วยครอบครัวได้ปิดบังเรื่องโรค จึงไม่เคยถามถึงสิ่งที่ผู้ป่วยปรารถนา ทุกคนบอกตรงกันว่าผู้ป่วยอยากไปงานรับปริญญาของน้องเกลียว น้องเกลียวเรียนคณะครุศาสตร์ เอกคณิตศาสตร์ ตอนนี้ทำเรื่องจบเรียบร้อยแล้ว เหลือแต่รอรับปริญญาเท่านั้น ซึ่งจะต้องรับในปีหน้า ฉันบอกถึงข้อดีและข้อเสียของการบอกความจริงแก่ผู้ป่วย ครอบครัวชกกลับไปตัดสินใจอีกครั้ง

วันต่อมาน้องเกลียวและน้ำได้โทรศัพท์มาแจ้งฉันว่าทุกคนตัดสินใจแล้ว อยากให้แม่รู้เรื่องโรคของตน แต่อยากให้ฉันเป็นคนแจ้งกับผู้ป่วยเพราะกลัวว่าถ้าแพทย์เจ้าของไข้แจ้งผู้ป่วยจะตกใจ ฉันได้อธิบายถึงข้อดีของการที่แพทย์เจ้าของไข้เป็นผู้แจ้ง เนื่องจากแพทย์ได้ดูแลผู้ป่วยมาตลอดสามารถให้ความเชื่อมั่นได้มากกว่า

หลังจากที่ผู้ป่วยรับทราบเรื่องระยะของโรคแล้ว วันต่อมาน้องเกลียวและญาติได้จัดห้องให้มีบรรยากาศเหมือนการแสดงความคิดเห็นในความสำเร็จของการรับปริญญา ญาติๆ ได้ทำเสื้อทีมครอบครัวสีเขียวสกรีนข้อความของตระกูลใส่มาถ่ายรูปร่วมกัน และน้องเกลียวได้นำชุดที่ตั้งใจเก็บเงินซื้อให้แม่ใส่ ในวันที่ตนรับปริญญาทำให้ผู้ป่วยสวม ได้จ้างช่างภาพมาถ่ายภาพในห้องผู้ป่วย การถ่ายภาพใช้เวลาค่อนข้างเร็วเนื่องจากต้องเอาหน้ากากออกซิเจนออก เพื่อให้เป็นภาพธรรมชาติ หลังจากถ่ายรูปเสร็จแล้วน้องเกลียวได้นำรูปที่ผ่านการตกแต่งใส่กรอบรูปอย่างดีมาตั้งไว้ในห้องให้ผู้ป่วยได้เห็น ผู้ป่วยได้รับรู้เรื่องโรคของตน ได้แสดงความรู้สึกของตน ได้บอกรัก และบอกลากับคนที่รัก

ส่วนญาติก็ได้พูดในสิ่งที่อยากบอกผู้ป่วย 5 วันต่อมาผู้ป่วยซึมลง ความดันโลหิตลดลง และจากไปอย่างสงบที่โรงพยาบาล

เหตุการณ์วันนี้ที่ฉันได้เจอน้องเกลียวที่ร้านอาหาร ทำให้ฉันนึกถึงคำสอนของศาสตราจารย์แสวง บุญเฉลิมวิภาส “พ่อแม่ของเราได้เสียชีวิตแค่ครั้งเดียว และจะเป็นภาพความทรงจำของลูกไปตลอดชีวิต ให้ดูแลเขาให้ดีๆ ในช่วงสุดท้ายของชีวิต” และได้นึกถึง โอวาทของท่านพุทธทาส “เมื่อโรครักษาไม่หายแล้ว ช่วยให้เราตายดีนะ” ฉันรู้แล้วว่าวันนี้ฉันมีความสุข เพราะนอกจากที่ได้เจอเพื่อนๆ แล้วยังรู้สึกภูมิใจที่ได้มีโอกาสดูแลผู้ป่วยและครอบครัวให้เขามีความสุขก่อนวันจากลา

The background features a light gray field with various celestial motifs: white and black stars, concentric circles, and sunburst patterns. A large, faint watermark of a Thai university logo is centered behind the text. The logo is circular with a blue center and gold outer ring, containing a golden emblem of a Thai deity or royal symbol.

ชีวิต เวลา และการเดินทาง

นิตสญา ยอดเกิด

งานการพยาบาลศัลยศาสตร์และศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์
โรงพยาบาลศิริราชพยาบาล

เมื่อทุกชีวิตเกิดขึ้นบนโลกนี้แล้ว สิ่ง que ทุกคนได้รับเหมือนกันแต่ไม่เท่ากัน คือ “เวลา” บนเส้นทางชีวิตมีเรื่องราวเกิดขึ้นมากมายทั้งความสุขและความทุกข์ ไม่มีใครคาดเดาสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ทั้งหมด มีเพียงเหตุการณ์เดียวเท่านั้น ที่ทุกชีวิตได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน นั่นคือ “ความตาย” แต่เป็นที่น่าแปลกใจ นึกว่าเหตุใดเราทุกๆ ชีวิตจึงไม่เคยเตรียมความพร้อมพร้อมกับสิ่งนี้ โดยเฉพาะ เมื่อการตายเกิดขึ้นกับคนที่เป็ นลูกของแม่ ไม่ว่าจะลูกจะอายุเท่าไร แม่ก็ไม่พร้อม ยอมรับ

เรื่องราวที่ฉันจะเล่าเป็น เรื่องของหญิงผู้เป็นแม่ ผู้ให้กำเนิด ผู้เลี้ยงดู อุ้มชูลูกตั้งแต่เขาเป็นเด็กน้อยจนถึงวันนี้ ในวันที่ลูกน้อยๆ ของแม่เติบโตขึ้น เป็นชายหนุ่มในวัย 25 ภาพที่แม่มองเห็นในหัวใจคือ หนุ่มน้อย เติบโตขึ้น มีครอบครัวมีความสุขในชีวิต สมกับที่เขาเป็นเด็กดีของแม่ แต่ภาพเบื้องหน้าที่ แม่มองเห็นในตอนนี้อย่างย้อนแย้งกับภาพในใจแม่ ภาพเบื้องหน้าคือภาพของ ลูกมีฝ้าพันแผลทั่วร่างกายตั้งแต่ใบหน้าจรดปลายเท้า ลูกของแม่ต้องใช้ เครื่องช่วยหายใจมีท่ออยู่ในปาก มีสายให้อาหารทางจมูกและมีสายน้ำเกลือ ระโยงระยางเต็มไปหมด

แม่ที่ฉันเล่าถึงเป็นหญิงอายุเพียง 43 ปี เพียงแค่มองครั้งแรกก็รู้ว่า เธอเป็นหญิงที่มีรูปร่างหน้าตาดี แม้ตอนนี้ใบหน้าจะไร้เครื่องสำอาง มีแววตา ที่แสนเศร้าและอดโรยเต็มทน เธอยืนมองลูกชายผ่านกระจกห้องผู้ป่วย “บอย” ลูกชายของเธอเป็นผู้ป่วยในความดูแลของฉัน บอยมีแผลไฟลวกทั่วร่างกาย ตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า หายใจเองไม่ได้ ต้องใช้ท่อช่วยหายใจทางปาก มีสายให้อาหารทางจมูก และยังมีสายน้ำเกลืออีกหลายเส้น ได้รับยาฆ่าเชื้อ หลายอย่าง ทั่วร่างกายมีฝ้าพันแผลไว้ประหนึ่งว่าเป็นมัมมี่ก็ไม่ปาน ชายหนุ่ม

อยู่ในสภาพนี้กว่า 1 เดือนแล้ว

จากประสบการณ์ของฉันกว่า 16 ปี ในเบิร์นยูนิท ฉันประเมินได้ถึง ความรุนแรงและโอกาสเสียชีวิตของบอย แต่แน่นอนว่า ไม่มีแม่คนใดในโลก มีแผนการเรื่องนี้ สำหรับการพยาบาลที่ต้องทำให้บอยไม่เป็นที่หนักใจของ ฉันนักเพราะเรามีความพร้อมทั้งอุปกรณ์ สถานที่ ทีมแพทย์ ทีมพยาบาลและ ทีมสหสาขาวิชาชีพอีกมากมาย แต่การพยาบาลที่ฉันต้องให้กับแม่ผู้กำลัง จะสูญเสียลูกชายนี้สิ ไม่ใช่งานง่ายเลย

17 นาฬิกา เวลาเช้าเยี่ยม วันนี้แม่มาเยี่ยมบอย เหมือนเช่นเมื่อวาน แม่เช้าเยี่ยมบอย โดยยืนอยู่ห่างๆ ไม่พูดอะไร วันนี้แม่ใช้หน้ากากอนามัย ปิดปากปิดจมูกเหมือนเดิมอาจเพราะกลัวนำเชื้อโรคมาติดลูกชายที่รัก แวดตา แม่ช่างอดโรยกว่าวันก่อน เวลาของคนที่รักเปิดใจ ฉันเดินออกมานอกห้อง ผู้ป่วย กล่าวทักทาย “สวัสดีค่ะ คุณแม่บอยใช่ไหมคะ ดิฉันเป็นพยาบาลหัวหน้า เหวรววันนี้คะ วันนี้บอยเขารู้สึกตัวดีนะคะ สื่อสารความต้องการของตัวเองได้” สิ่งที่ได้เห็นคือรอยยิ้มน้อยๆของคนแวดตาเศร้า ฉันยื่นมือเข้าไปจับมือ ของแม่บอยเบาๆ เพียงแค่นั้น แม่ของบอยก็ร้องไห้ออกมา เธอจับมือฉัน แล้วร้องไห้ ฉันยังยื่นจับมือเธอแต่กระชับมือให้แน่นกว่าเดิมเล็กน้อยเพื่อหวัง ให้เธอรู้ว่า ฉันเข้าใจความรู้สึกของเธอ

หลังจากแม่บอยหยุดร้องไห้แล้ว ฉันถามแม่บอยว่า ฉันสังเกตเห็น ตอนแม่เช้าเยี่ยมบอย แม่ยืนอยู่ไกลจากบอยมาก แม่บอยบอกว่า “วันนี้เหมือน แม่ใกล้จะสูญเสียเขาจริงๆ เพื่อนบอยที่ประสบอุบัติเหตุหม้อต้มที่โรงงานระเบิด พร้อมกัน เขาเสียแล้ว เขาเป็นน้อยกว่าบอย แต่เขาเสียแล้ว อีกคนที่โดน พร้อมกันก็เพิ่งเสียเมื่ออาทิตย์ก่อนทั้ง 2 คน เป็นผลน้อยกว่าบอยอีก”

พูดถึงตรงนี้นั้นจึงชวนให้แม่บอยนั่งลงที่โซฟา เพื่อให้แม่บอยได้นั่งพักและระบายความรู้สึกต่างๆ ออกมา ฉันรับรู้ได้ว่ายังมีอีกหลายเรื่องราวที่แม่ของบอยอยากพูด

ฉันให้แม่บอยเล่าถึงการรักษาที่บอยได้รับ และถามถึงความคิดเธอว่า เธอคิดว่าตลอดการรักษาบอยได้รับการรักษาเป็นอย่างไร แม่บอยตอบ เธอคิดว่าบอยได้รับการรักษาที่ดีมาก หมอก็ดี โรงพยาบาลก็ดีและนายจ้างที่จ่ายค่ารักษาก็ดีมาก จากนั้นฉันถามถึงข้อมูลที่แม่เข้าใจต่อการบาดเจ็บของบอย เธอร้องไห้อีกครั้ง สองมือของแม่บอยประสานกันแน่น เธอก้มหน้าลงมองมือตนเองร้องไห้และเล่าถึงความรุนแรงของการบาดเจ็บครั้งนี้ที่เธอได้ฟังจากหมอ รวมทั้งโอกาสที่บอยจะจากไป ฉันสัมผัสมือของเธอ และถามอีกครั้งว่า “จากอุบัติเหตุครั้งนี้และการรักษาที่บอยได้รับ แม่คิดว่าแม่มีอะไรที่ต้องเป็นห่วงกับเรื่องการรักษาไหมคะ” เธอตอบว่า “ไม่มีค่ะ เขาได้รับการรักษาที่ดีมากๆ” ฉันถามต่อไปว่า “จากการรักษาที่บอยได้รับและการมีแผลไฟลวกทั่วร่างกาย แม่คาดหวังอย่างไร กับผลการรักษาคะ” แม่บอยตอบฉันอย่างที่ผมเองก็รู้อยู่เต็มหัวใจ แน่นอน แม่คาดหวังให้บอยหาย แต่สิ่งที่ฉันต้องทำคือชวนเธอคิดว่า ถ้าสิ่งที่แม่หวังให้บอยหายไม่อาจเกิดขึ้นได้ เธอคิดอย่างไร คำตอบของแม่มีเพียง “แม่ก็ไม่รู้เหมือนกัน มันคิดอะไรไม่ออกเลย เขาเป็นเด็กดีมาก ตั้งแต่เด็กเขาไม่ทำให้แม่ทุกข์ใจ พอเขาทำงาน เขาก็ช่วยแม่ส่งน้องเรียน วันนี้น้องเรียนจบแล้ว เขาบอกแม่ว่าเขาจะกลับไปเรียนต่อ แล้วเราจะสร้างบ้านหลังเล็กๆ ด้วยกัน เขาวาดแบบบ้านไว้ให้แม่ แม่คิดไม่ออกเลยว่าจะต่อนี้จะเป็นอย่างไร” เราช่วยกันทบทวนเรื่องราวดีๆ และความสุখেที่บอยทำให้กับแม่ ฉันพูดเปรียบเทียบบอยว่าเหมือนเป็นเทวดาองค์น้อยมาจุติ

เพื่อสร้างความสุขให้กับแม่ และฉันมีคำถามว่า “แม่บอยคะ ถ้าวันนี้เวลาของเขากับเราหมดแล้วและเทวดาของแม่เลือกเดินทางกลับสวรรค์ แม่จะรั้งเขาไว้ไหมคะ” แม่บอยสะอื้นร้องไห้อีกครั้ง ถามฉันกลับว่า “คุณพยาบาลรู้ได้อย่างไรคะว่าแม่รั้งเขาไว้ แม่รั้งเขาไว้จริงๆ แม่บอกเขาตั้งแต่ที่เขาโดน ว่าห้ามบอยทิ้งแม่ไป บอยต้องอยู่กับแม่” ฉันพูดอีกครั้ง “ตลอดการรักษาแม่เป็นคนตัดสินใจแทนบอยเรื่องการรักษาเพื่อให้เขารอดชีวิต แม่เลือกที่จะให้เขาสู้ แม่คิดว่าเขาสู้เพื่อแม่ไหมคะ” แม่ตอบ “ใช่คะ เขาสู้มากๆ”

คำถามสำคัญ เมื่อถึงตอนนี้ฉันตัดสินใจถามคำถามที่แสนเจ็บปวด “ถ้าถึงวันที่ร่างกายบอยเขาสู้ไม่ไหว แม่คิดอย่างไรคะ” คำตอบจากหัวใจแม่ “แม่ไม่อยากจะให้เขาเจ็บ ไม่อยากให้เขาทรมาน” ฉันพูดกับแม่บอยด้วยหัวใจของคนที่เป็นแม่เหมือนกัน “ทุกๆ การตัดสินใจของเราที่มีต่อเขา เพื่อให้เขามีความสุข และการตัดสินใจของแม่ ต่อการรักษาของบอยครั้งนี้ก็เช่นเดียวกัน พยาบาลจะอยู่เป็นเพื่อน เคียงข้างแม่และบอยตลอดการรักษา ถ้ามีอะไรที่แม่อยากให้พยาบาลช่วย แม่บอยบอกได้เลยนะคะ ไม่ว่าจะผลการรักษาจะเป็นเช่นไร เราจะก้าวไปด้วยกัน วันนี้บอยเขายังรู้สึกตัว พยาบาลอยากให้แม่ใช้เวลาอยู่กับเขาให้เต็มที่นะคะ มีอะไรที่อยากทำให้เขาก็บอกได้นะคะ ที่หอผู้ป่วยของเราอนุญาตให้ผู้ป่วยกับญาติร่วมกันทำบุญ ตักบาตร ถวายสังฆทานได้ นิมนต์พระมากก็ได้นะคะ” ฉันจับมือส่งพลังใจให้แม่บอยอีกครั้ง

จากวันที่ได้ทำบุญร่วมกัน บอยยังคงรู้สึกตัวและสื่อสารได้อีก 1 สัปดาห์ ตลอดสัปดาห์นั้น แม่และน้องสาวของบอยได้ทำสังฆทานร่วมกัน โดยทางหอผู้ป่วยนิมนต์พระให้ และบอยยังได้ตักบาตรในวันพระใหญ่อีกหนึ่งครั้ง ครั้งนี้บอยยกมือพนมเพื่ออับพรและกรวดน้ำได้ แม่ตามน้ำชายที่เลี้ยง

บอยให้มาเยี่ยมทั้งที่ตลอดการรักษาไม่เคยเข้าเยี่ยมเพราะกลัวแผลจะติดเชื้อ เพื่อนร่วมงานเขียนสมุดเยี่ยมและบอยได้อ่าน หนังสือปิดาทกับความรู้สึกตัว ช่วงสุดท้าย หนังสือปิดาทกับการได้พบกันของบุคคลอันเป็นที่รัก หนังสือปิดาทกับการทำบุญเจริญสติ

วันนี้เป็นวันสำคัญอีกวันหนึ่งที่แม่ต้องตัดสินใจ ไตของบอยเริ่มสูญเสียการทำงาน แพทย์ปรึกษากับแม่บอยเรื่องการใช้เครื่องฟอกไต ยากระตุ้น ความดัน ยากระตุ้นหัวใจ เธอได้พบแพทย์ผู้รักษาแผล แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการติดเชื้อ และแพทย์เฉพาะทางการฟอกไต ฉันแนะนำให้แม่พำนังสาว บอยและพ่อบอยมาด้วย ถึงแม่พอกกับแม่จะแยกทางกันแล้วก็ตาม ให้ทุกคน ช่วยกันฟัง ช่วยกันคิด เมื่อแพทย์ทุกท่านให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนแม่ตัดสินใจ พุดคำสำคัญ “แม่ทราบข้อมูลต่างๆ อย่างครบถ้วนแล้ว แม่คิดว่าบอยเขาสู่มาก แม่ไม่ยากให้เขาเจ็บ แม่ไม่ยากให้เขาทรมาน แม่ตัดสินใจ ไม่ฟอกไต ไม่ปั๊มหัวใจ แต่ให้ยากระตุ้นความดันและขอให้ยาแก้ปวดเพื่อให้บอยได้พัก ขอให้เขาเลือกวันที่เขาจะจากไปด้วยตนเอง”

วันที่จากไป ความดันเลือดเริ่มต่ำและชีพจรเต้นช้าลง แม่ นังสาวและพ่อ อยู่เคียงข้างบอย แม่และนังสาวสัมผัสมือบอยผ่านผ้าห่ม เปิดเพลงที่บอยชอบ เบาๆ สันสัญญาณชีพ ฉันกระซิบบอกแม่บอยว่า บอยเลือกเวลาของบอยแล้ว เขาออกเดินทางต่อไปแล้ว แม่บอยจับมือฉันบีบเบาๆ กล่าวขอบคุณ สิ่งที่ฉันเห็น เป็นภาพแห่งการจากลาที่มีความอบอุ่น วันนี้แม่บอยไม่ร้องไห้ เธออด นังสาวของบอยไว้ และพุดว่า “เราจะอยู่ต่อไปเพื่อบอย” เวลานั้นฉันไม่อาจ บอกได้ว่าตัวเองรู้สึกอย่างไร เข้าใจแค่เพียงว่า ทุกชีวิตที่เกิดมาพร้อมเวลา และการดำเนินเรื่องราวเหมือนตั้งนิยายและวันนี้แม้หนึ่งชีวิตจบลงแต่ยังมีการ เดินทางต่อไปของผู้ที่ยังเหลือเวลาอยู่

Spiritual

ชลทิพย์ วีระชาติสกุล
โรงพยาบาลยางตลาด

“Spiritual คือสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีชีวา”

บางทีเราก็เกร็งกับคำว่า “Spiritual” จนเกินไป Spiritual ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่มากๆ มีความหมายสำคัญสำหรับมนุษยชาติ สิ่งพื้นฐานสุดๆ ง่ายๆ สบายๆ แต่แน่นอน มันเติมพลังใจปล้ำชีวิตให้คนคนนั้นได้เสมอ เหมือนต่อน้ำผุดที่เหมือนเป็นจุดเล็กๆ แต่พวยพุ่งไม่ขาดสายและเป็นจุดกำเนิดของแม่น้ำใหญ่

คุณสอเป็นผู้ป่วยมะเร็งลำไส้ระยะสุดท้าย ซึ่งได้ต่อสู้กับโรคนานกว่า 5 ปี ตลอดเวลา 5 ปีนี้ คุณสอได้เปลี่ยนสูตรเคมีบำบัดมาหลายสูตร อาจกล่าวได้ว่า ตลอดเวลา 5 ปีที่ผ่านมาไม่เคยมีช่วงที่ได้พักผ่อนและมีช่วงที่โรคสงบเลย จนครั้งสุดท้ายนี้ แพทย์ผู้รักษาลักได้แจ้งข่าวร้ายสำหรับคุณสอ และครอบครัวว่า ไม่เหลือสูตรยาที่จะให้ใช้อีกต่อไป มะเร็งของผู้ป่วยไม่อาจจะมียางด้านทานได้อีกต่อไป การรักษาต่อไปจะเป็นการรักษาเพื่อประคับประคองและบรรเทาความทรมานที่เกิดขึ้นจากตัวโรคเท่านั้น

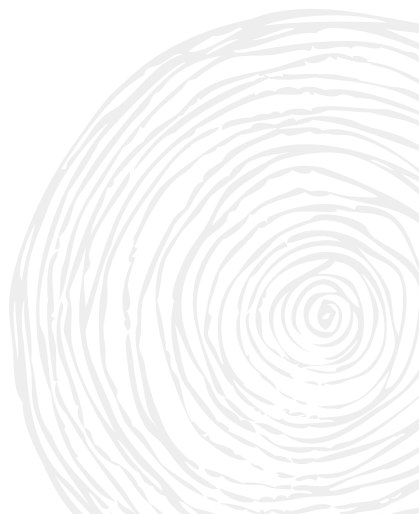
คุณสอได้ตัดสินใจกลับมารับการรักษาแบบประคับประคองที่โรงพยาบาลใกล้บ้าน ได้มีการพูดคุยถึงเป้าหมายในการรักษาอย่างชัดเจน ผู้ป่วยต้องการบรรเทาอาการทรมานจากโรคมะเร็งโดยไม่ได้หวังให้ยื้อหรือยืดระยะเวลาของการมีชีวิตให้ยาวออกไปถ้าหากการมีชีวิตรุนั้นไม่ได้ประกอบด้วยคุณภาพชีวิตที่ดี

อาการของคุณสอมีอาการทรมานที่เกิดจากโรคมะเร็งหลายอย่าง และยังไม่สามารถควบคุมให้สบายพอที่จะกลับไปดูแลต่อที่บ้าน แม้ว่าจะเปรยว่า คิดถึงบ้านแต่ผู้ป่วยเป็นผู้เลือกด้วยตนเองว่าต้องการดูแลอาการอยู่ใน

โรงพยาบาล ฉันจึงถามผู้ป่วยว่า “คุณสอดถ้าได้กลับบ้านอยากจะทำอะไรคะ”
“ปลูกต้นไม้” คุณสอดตอบ น้องสาว น้องชายผู้ป่วยถึงกับกลืนข้าวออกมาไม่อยู่
“ทุกวันนี้ยังไม่เยอะพออีกเหรอพี่?” ผู้ป่วยยิ้มๆ แต่สัมผัสได้ถึงพลังงาน
บางอย่างจากรอยยิ้มนั้น

วันนี้หลังลงเวร ฉันไปเช่าต้นโสมไทยข้างแฟลตขึ้นไปมอบให้คุณสอด
รอยยิ้มและแววตาเป็นประกายของคุณสอดยืนยันในคำตอบ Spiritual คือ
สิ่งที่ทำให้ชีวิตมีชีวา

เวลามีค่า

โชติรส ฤกษ์ดี

หอผู้ป่วยพุทธรักษา
โรงพยาบาลมะเร็งลพบุรี

“โรคมะเร็งเป็นแล้วตาย รักษาไม่หาย” เป็นประโยคที่ได้ยินจนคุ้นชิน เมื่อผู้ป่วยและญาติได้รับทราบผลการตรวจว่าป่วยเป็นโรคมะเร็ง แล้วจะมีสักกี่รายที่สามารถทำใจยอมรับการจากไปของบุคคลคนอันเป็นที่รัก ทั้งที่รู้ว่าอย่างไรเสียคนเราเกิดต้องมีดับเป็นธรรมดาของสัตว์โลก

ผู้ป่วยรายนี้เป็นหญิงไทยวัย 65 ปี ได้ตรวจพบว่าเป็นมะเร็งแพร่กระจายไปที่สมอง และได้รับการส่งต่อเพื่อมารับการฉายแสงที่โรงพยาบาลมะเร็งลพบุรี ดิฉันได้มีโอกาสเข้าไปดูแลเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนกลับบ้าน เพราะเหลืออีกไม่กี่ครั้งก็จะฉายครบ ครั้งแรกที่ได้พบกัน ป่านอนตะแคงขวา มือสองข้างกำเหล็กกันเตียงไว้เหมือนพยายามจะลุกแต่ไม่สามารถทำได้ ในขณะที่มีชายคนหนึ่งกำลังพูดอยู่ข้างๆ ด้วยน้ำเสียงแข็งกร้าวว่า “แม่จะลุกทำไม นอนลงไป หมอเค้าห้ามลุก” แต่สีหน้าชายคนนี้ก็กลับไม่แข็งกร้าวเหมือนน้ำเสียง เขามยิ้มเล็กน้อยเหมือนแกล้งพูดหยอกล้อสองมือกำลังปอกผลไม้เพื่อเตรียมใส่จานไว้รับประทาน ชายคนนี้เป็นลูกชายคนโตของป้าชื่อแมน แมนมีอายุ 30 ต้นๆ เดิมประกอบอาชีพรับจ้างขับรถอ้อยตัดอ้อยเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว เคยมีภรรยาแต่ก็เลิกรากันไป มีน้องสาวหนึ่งคนชื่อเกลี้ยงตอนนี้ไม่ได้ประกอบอาชีพเพราะต้องออกมาเลี้ยงดูลูกน้อย 2 คนและดูแลพ่อที่ป่วยเดินไม้ได้

ในขณะที่แมนกำลังเล่าเรื่องครอบครัว เขามีใบหน้าที่เศร้าลงไปอย่างเห็นได้ชัด มองแม่ที่นอนบนเตียงกุมมือแม่ไว้ตลอดเวลา บางครั้งก็เงยหน้ามองเพดานเพื่อจะสะกดกลั้นน้ำตาไม่ให้ไหลออกมา แต่ด้วยความรู้สึกที่มันเอ่อล้นจึงไม่สามารถหยุดน้ำตาของแมนไว้ได้ แมนร้องไห้และตัดพ้อถึงโชคชะตา

ที่กำลังประสบอยู่ แต่หนึ่งในกำลังใจที่ทำให้แมนสู้ต่อไปได้คือครอบครัว แมนตั้งใจว่า ถ้าวันหนึ่งแม่ได้ออกจากโรงพยาบาล แมนจะกลับไปทำงานหาเงิน เพื่อจุนเจือครอบครัว โดยมีน้องสาวช่วยดูแลเรื่องในบ้าน แมนและน้อง ได้จัดเตรียมที่นอนนุ่มๆ ที่แม่ชอบนอนไว้ใกล้ๆพ่อ เพื่อจะได้ดูแลได้ง่ายขึ้น ดิฉันได้คุยปรึกษากับบอนามย์ใกล้บ้านเพื่อขอยืมถังออกซิเจนเตรียมไว้ที่บ้าน และติดต่อคนข้างบ้านเพื่อจะขอยืมรถเพื่อใช้รับส่งแม่มาโรงพยาบาล แม้กระทั่งเมื่อถึงเวลาที่แม่สิ้นลมแมนและน้องก็ทำให้ใจวางแผนไว้แล้วว่าจะยังไงก็ต้องเกิด อยากให้แม่ไปสบายไม่ทุกข์ทรมาน ทุกอย่างได้ถูกจัดเตรียมไว้

และแล้วเรื่องไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น ในขณะที่ป้ากลับมาจากฉายแสง เกิดมีอาการกระสับกระส่าย นอนคราง ความดันโลหิตต่ำลงเรื่อยๆ แพทย์ และพยาบาลได้ช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถแต่ไม่อาจจะยื้อชีวิตของป้า ไว้ได้ ป้าได้จากไปแล้ว ในขณะที่แมนนั้นหายไประบายใจไม่มีใครทราบ

พยาบาลได้โทรไปที่บ้านเพื่อแจ้งข่าวร้าย เมื่อทุกคนในบ้านรับทราบ การเสียชีวิตของป้าก็รีบพากันมาโรงพยาบาล แต่ก็ยังไม่ถึงสักที จนครบ 2 ชั่วโมง หลังเสียชีวิตซึ่งตามระเบียบต้องย้ายศพไปห้องเก็บศพ ในขณะที่กำลังจะเคลื่อนย้ายศพนั้น แมนโทรศัพท์กลับมาว่ากำลังจะเลี้ยวรถเข้า โรงพยาบาล ขอเวลาสักครู่ ดิฉันมองหน้ากันกับหัวหน้าเวร และคิดตรงกัน เราควรจะรออนุญาต เพราะนี่คือสิ่งสุดท้ายที่เราสามารถทำให้ครอบครัว ของป้าได้ เวลาเพียงแค่ 10 -20 นาที แต่เป็นช่วงเวลาที่มามีค่าสำหรับเขา

ไม่นานนักประตูห้องคนไข้เปิดออก พร้อมญาติอีก 4 คน หนึ่งในนั้น คือ แมน แมนมองมาที่เตียงเห็นร่างแม่ นอนสงบนิ่ง แมนร้องไห้พร้อมกับ

ทรุดตัวนั่งกับพื้น ปากก็ได้แต่เรียก “แม่ แม่” เขาพยายามที่จะยืนหลายครั้ง แต่ก็ไม่สามารถประคองตัวขึ้นมาได้ จนญาติผู้ชายอีกคนได้เข้ามาประคอง และพยุงแขนไปยืนอยู่ข้างเตียงแม่ เมื่อยืนได้แมนโฝไปกอดร่างไว้วิญญาณของแม่ พร้อมกับร้องให้พุ่มพวยเหมือนใจจะขาด ดิฉันจึงเอื้อมมือไปแตะหลังแมนเบาๆ พร้อมกับพูดให้แมนตั้งสติ “แม่ไปสบายอย่างที่เคยตั้งใจไว้ แม่ไม่ได้ทรมาณเลยสักนิด” แมนนิ่งและมองหน้าแม่ เสียงสะอื้นเบาๆ ดิฉันบอกแมนให้ตั้งจิตอธิษฐานบอกลาแม่เป็นครั้งสุดท้าย บอกแม่ไม่ต้องห่วง และขอโอสิกรรมในสิ่งที่ได้กระทำมา แมนค่อยๆ พนมมือขึ้นกราบเท้าแม่ด้วยอาการสั่นไปทั้งตัว แมนพยายามสะกดความรู้สึกไว้ไม่ให้ น้ำตาไหล เพราะมีความเชื่อว่าถ้า น้ำตาหยดโดนศพ ศพนั้นจะมีห้วงและไม่สามารถไปสู่สุคติได้ เวลาผ่านไปประมาณ 10 นาที เจ้าหน้าที่จึงเซ็นศพไป แมนได้แต่มองตามรถเซ็นที่พาร่างอันไร้วิญญาณของแม่ผู้เป็นที่รักจากไปอย่างไม่มีวันกลับ

แม้ว่าเราจะพูดคุยเตรียมความพร้อมกันแค่ไหน แต่ในความเป็นจริง จะมีสักกี่คนที่สามารถทำใจยอมรับได้กับการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักไป ผู้ที่มีสติเท่านั้นถึงจะรู้เท่าทันจิตไม่ให้แกว่งไหวตามอารมณ์ที่เกิด และช่วยให้ก้าวผ่านสิ่งต่างๆ ไปได้ ดิฉันหวังว่าครอบครัวของแมนจะสามารถก้าวผ่านไปได้เช่นกัน

สายใย

จิตชญา บุญนันท

งานการพยาบาลศัลยศาสตร์และศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์
โรงพยาบาลศิริราช

ความรักก่อให้เกิดสายใยแห่งความผูกพัน สำหรับฉันเชื่อเหลือเกินว่า
มีความรักประเภทหนึ่งที่จะสามารถถักทอความผูกพันเป็นสายใยที่ไม่ว่าจะ
อย่างไรแล้ว ก็ไม่มีวันแยกขาดจากกันได้อย่างแน่นอน

มะเร็ง ไม่มีใครอยากเข้าไปเกี่ยวข้องกับโรคร้ายนี้แน่ ทั้งที่เกิดกับตนเอง
หรือกับคนที่รัก คุณอนงค์ก็เช่นเดียวกัน ด้วยวัย 40 ปีเศษ อาชีพสถาปนิก
ทำงานมีครอบครัวกับสามีต่างชาติ ใช้ชีวิตอยู่ต่างประเทศกว่า 10 ปี เธอเข้ามา
รับการรักษาโดยการผ่าตัดมะเร็งเต้านม โดยยังถือสัญชาติไทย และใช้สิทธิ
บัตรทองในการรักษาพยาบาล หลังผ่าตัดเธอควรได้รับการฉายรังสีเพื่อควบคุม
การแพร่กระจายของเนื้อร้าย ด้วยข้อจำกัดด้านระยะทาง และหน้าที่การงาน
ทำให้เธอไม่ได้รับการฉายรังสีครบตามกำหนด เธอหายไปเกือบ 1 ปี ก่อน
เข้ามารับการรักษาในครั้งนี้อย่างถอนตัว บริเวณแผลผ่าตัดเดิม และแตกเป็นแผล
มีกลิ่นเหม็น มีน้ำเหลืองและเลือดซึมออกมาก ทุกครั้งที่ทำแผลเธอจะมีอาการ
ปวดรุนแรง จึงได้รับยาฉีดบรรเทาปวดก่อนทำแผลทุกครั้ง คุณอนงค์เป็นผู้หญิง
หน้าตาดี ผิวเหลืองเนียนแต่ดูซีดเซียว สีหน้าแม้จะดูไม่สุขสบาย แต่แววตา
ของเธอเด็ดเดี่ยว แต่อ่อนโยน หลายครั้งที่ฉันเข้าไปพูดคุย สอบถามอาการ
ความต้องการการช่วยเหลือด้านต่างๆ เธอจะตอบคำถามเพียงสั้นๆ ด้วย
น้ำเสียงสุภาพนุ่มนวล มีรอยยิ้มที่มุมปาก พร้อมคำ “ขอบคุณ” ทุกครั้ง และ
ก่อนจบการสนทนาฉันจะพูดให้กำลังใจ บอกให้เธอทราบว่าฉันยินดีและเต็มใจ
ให้ความช่วยเหลือเธอทุกเรื่อง แต่เธอก็แทบจะไม่ร้องขอความช่วยเหลือ
ใดๆ เลย ฉันคิดว่าสาเหตุหนึ่งที่คุณอนงค์ไม่ค่อยร้องขอความช่วยเหลือ
ไม่ทำตัวให้รู้สึกเป็นภาระของแพทย์ พยาบาล อาจเนื่องมาจากคำพูดของเธอ

ที่ว่า “ถ้ามาฉายแสงครบตามกำหนด ก็คงไม่เป็นแบบนี้” เธอกำลังโทษตัวเอง และยอมรับชะตากรรมที่เกิดขึ้นหรือเปล่านะ

เนื้อร้ายของเธอมีกการแพร่กระจายไปที่ปอด ทำให้มีอาการเหนื่อยง่าย หายใจลำบาก ต้องให้ออกซิเจน และใส่ท่อระบายบริเวณทรวงอก สามีชาวต่างชาติมาเยี่ยมและอยู่ดูแลเป็นพักๆ เนื่องจากต้องเดินทางกลับไปทำงานที่ต่างประเทศ ไม่มีญาติคนอื่นมาเยี่ยม ฉันทราบมาว่าเธอมีลูกสาว 1 คน อายุประมาณ 10 ปี อยู่กับคุณตา คุณยายที่นครปฐม และมีน้องสาว 1 คน เมื่อมีการพูดถึงครอบครัวหรือญาติ เธอจะยิ้มน้อยๆ และเลี้ยงที่จะพูดคุยต่อหลังจากเข้ารับการรักษามา 3 สัปดาห์ ทีมผู้รักษามีความเห็น ว่า อีกประมาณ 3-4 วัน จะเอาสายท่อระบายบริเวณทรวงอกออก และให้ผู้ป่วยกลับบ้าน แพทย์ได้อธิบายถึงระยะของโรค และให้ข้อมูลการดูแลรักษาแบบประคับประคอง กับสามีผู้ป่วย สามีของเธอมีข้อสงสัย และคำถามมากมาย มีความคิดว่าผู้ป่วยควรอยู่โรงพยาบาลต่อ ทำไมผู้ป่วยต้องออกจากโรงพยาบาลต่างๆ ที่อาการไม่ดีขึ้น และดูแลลงกว่าเดิม หลังจากนั้นสามีของเธอก็ไม่มาเยี่ยมเธออีกเลย ฉันไม่ทราบว่าจะได้ติดต่อสามีเธอหรือไม่ เมื่อถามว่าสามีของเธอจะมาเยี่ยมอีกเมื่อไร เธอจะบอกว่าสามีต้องทำงาน เมื่อฉันเสนอตัวจะช่วยติดต่อพ่อแม่ น้องสาว หรือญาติให้ เธอปฏิเสธ ฉันไม่รู้ถึงปัญหาด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวของเธออย่างเด่นชัด แต่คิดว่าน่าจะเกี่ยวกับการแต่งงานกับสามีชาวต่างชาติ

เช้าหลังวันเอาสายท่อระบายทรวงอกออก ทีมผู้รักษามีความเห็น ว่า ควรจำหน่ายผู้ป่วยออกจากโรงพยาบาล ฉันเสนอว่าเราน่าจะส่งตัวผู้ป่วยไปที่

โรงพยาบาลตามสิทธิ์บัตรทอง เพราะสภาพผู้ป่วยคงไม่เหมาะที่จะกลับไปอยู่บ้าน และถ้าจะให้กลับบ้านก็ไม่รู้ว่าบ้านอยู่ที่ไหน ใครจะมารับ แพทย์เห็นด้วย และให้ดำเนินการย้ายผู้ป่วยไปโรงพยาบาลตามสิทธิ์ได้เลยโดยไม่ต้องรอญาติ ฉันจึงเข้าไปพูดคุยกับผู้ป่วย ขออนุญาตติดต่อพ่อแม่ของเธอ เพื่อแจ้งให้ทราบ เธอมีสีหน้ากังวล บอกเข้าใจและทราบถึงความจำเป็นในการย้ายโรงพยาบาล แต่ปฏิเสธที่จะให้ฉันช่วยติดต่อญาติ

ช่วงสายของวันนั้น โรงพยาบาลปลายทางรับ รับย้ายคุณณรงค์ ฉันจึงแจ้งให้คุณณรงค์ทราบ และคราวนี้จำเป็นต้องติดต่อให้ญาติทราบ เธอมีสีหน้าเคร่งเครียด แต่ไม่พูดอะไร ฉันยืนนิ่งเพื่อรอคำตอบหรือคำพูดอะไรก็ได้จากเธอ บรรยากาศของความกดดันเกิดขึ้น ดูเหมือนเรากำลังเล่นเกมส้อมไรกันสักอย่าง ในที่สุดคุณณรงค์พยักหน้ารับทราบโดยไม่มีคำพูดใดๆ และหลังจากนั้นครู่หนึ่ง เธอให้น้องพยาบาลมาบอกฉันว่า พ่อของเธอกำลังรีบเดินทางมา และน่าจะมาถึงโรงพยาบาลก่อนเที่ยง ฉันดีใจมาก ไม่ใช่ความดีใจที่เป็นผู้ชนะ แต่ดีใจเพราะคิดว่านี่น่าจะเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการช่วยเหลือผู้ป่วย

ก่อนเที่ยงเล็กน้อยพ่อของเธอก็มาถึง ฉันรีบติดต่อแพทย์เพื่อมาพูดคุย ให้ข้อมูล พ่อของเธอเป็นข้าราชการบำนาญอดี้อาจารย์มหาวิทยาลัย ท่านรับฟังข้อมูลอย่างสงบนิ่งและตั้งใจ มีคำถามสั้นๆอยู่บ้าง ภายหลังจากการสนทนาด้วยท่าทีเข้าใจและยอมรับกับสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น พ่อของเธอกล่าวขอบคุณแพทย์ และพยาบาลที่ให้การดูแลรักษาบุตรสาวของตนเป็นอย่างดี ฉันได้พูดคุยบอกเล่าเรื่องราวต่างๆของคุณณรงค์ และชื่นชมที่เธอเป็นคนเข้มแข็ง อดทนกับความเจ็บป่วยให้พ่อของเธอรับรู้ ท่านบอกว่าทราบเรื่องที่คุณเป็นมะเร็ง

แต่ไม่ทราบรายละเอียด จากการสนทนาทำให้ฉันทราบว่าท่านเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องการใช้สมุนไพรรักษาโรคในชุมชน และมีความรู้ในการดูแลผู้ป่วยมะเร็ง ผู้ป่วยระยะสุดท้ายจากการศึกษาธรรมชาติ และการเป็นจิตอาสา ท่านทราบเรื่องการดูแลเยียวยาความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ป่วยได้ดีทีเดียว รวมถึงแผนการที่จะดูแลคุณอนงค์ผู้เป็นบุตรสาวในช่วงสุดท้ายของชีวิตของเธอ

จากการที่ได้สนทนากับพ่อของคุณอนงค์ทำให้ฉันได้บทเรียนสำคัญอย่างหนึ่งคือ “เรื่องบางอย่างก็มีความเป็นส่วนตัวที่เราไม่ควรก้าวล่วง คำถามทุกคำถามเราไม่จำเป็นต้องได้รับคำตอบ เพราะเมื่อถึงเวลา ไม่ว่าเราปรารถนาที่จะช่วยเหลือใครเพียงใดก็ตาม คนที่เราอยากจะช่วยเหลือก็อาจเป็นคนที่ไม่ใช่ปัญหานั้นนั่นเอง” หลังการพูดคุยด้วยบรรยากาศของความเข้าใจซึ่งกันและกัน พ่อของคุณอนงค์กลับมานั่งบนเก้าอี้ข้างเตียงของเธออย่างเงียบๆ เพื่อรอเวลาที่รถโรงพยาบาลมารับ แม้เธอกับพ่อจะดูห่างเหิน และเคอะเขินที่จะพูดคุยกัน จะด้วยปัญหาอะไรก็ตาม เธอฉันก็สัมผัสได้ถึงความรักความห่วงใยของพ่อคนหนึ่งที่มีต่อลูกที่ตนให้กำเนิด

หลังจากคุณอนงค์ย้ายโรงพยาบาลไปได้ 3 วัน พ่อของเธอก็ติดต่อกลับมา และแจ้งว่าเธอจากไปอย่างสงบ ก่อนเสียชีวิตเธอได้รับการดูแลตามที่พ่อของเธอเคยวางแผนไว้ และตามที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการทำบุญฟังธรรมะ พูดคุยใช้ชีวิตช่วงสุดท้ายกับพ่อแม่ บุตรสาว และญาติมิตร แม้จะไม่ได้กล่าวถึงสามผู้ป่วยก็ตาม

ประสบการณ์ที่มีค่าในการดูแลคุณณรงค์ของฉันในครั้งนี้ คงเป็นคำตอบของคำถามที่ให้ไว้ได้เป็นอย่างดี สายใยความรักความผูกพันของผู้ให้กำเนิด นี่แหละ ที่ไม่ว่าจะอย่างไรแล้ว ก็ไม่มีวันแยกขาดจากกันได้อย่างแน่นอน

ความต้องการสุดท้าย พินัยกรรมชีวิต

มยุรี มั่งคั่ง

ศัลยกรรมชาย

โรงพยาบาลนครนายก

“ลุงเยื้องอาการดีขึ้นกลับบ้านกับลูกสาวแล้วค่ะ” ภาพชายชรารูปร่าง
ซูบผอมคู่อิดโรยแต่แวตาดำฉายแววอย่างมีความหวังพร้อมชูสองนิ้วยิ้มสู้
อย่างมีกำลังใจ ฉันได้เห็นข้อความที่ได้รับการตอบกลับจากพยาบาลลูกชาย
หลังจากที่ออกเยี่ยมบ้านในชุมชน

ลุงเยื้อง ชายชรา วัย 77 ปี รูปร่างผอม หลังเท้าบวมทั้ง 2 ข้าง ลุงเป็น
ชายชราที่มีสีหน้าท่าทางใจดี ใบหน้ายิ้มแย้ม ถูกส่งตัวมาจากโรงพยาบาลชุมชน
ด้วยอาการปวดแน่นท้อง อาเจียน รับประทานอาหารไม่ได้ ลุงเคยถูกส่งตัว
ไปรักษาที่โรงพยาบาลใหญ่ในกรุงเทพฯ คุณหมอดตรวจพบก้อนที่โตผิดปกติ
ที่ต่อมลูกหมาก ลุงรักษาอยู่ระยะหนึ่ง แต่อาการของลุงเป็นระยะลุกลาม
ไปมาก ความโชคร้ายที่ตรวจพบนั้นเป็นระยะสุดท้าย จากที่ดิฉันได้พูดคุยกับลุง
ลุงเยื้องบอกฉันด้วยหน้าตายิ้มแย้มว่า “หมอมันมาแค่เลี้ยงยังไม่ได้ยิง” พูดเสร็จ
ก็หัวเราะเสียงดัง “อะไรจะเกิดมันก็ต้องเกิดหนีไม่พ้น ถึงที่สุดทุกคนเกิดมาต้อง
ตายแต่เราจะทำอะไรให้ตายดีไม่ธรรมดา” ลุงพูดไปยิ้มไป ฉันเคยดูแลผู้ป่วย
ระยะท้ายมาพอสมควรมีเพียงลุงเยื้องเท่านั้นที่พูดถึงความตายได้อย่างมีความสุข

ลุงเยื้องมีบุตรสาว 2 คน บุตรสาวคนเล็กเป็นผู้ดูแลหลักอยู่บ้านเดียวกับ
กับพ่อ ลุงเยื้องป่วยเป็นมะเร็งต่อมลูกหมาก มะเร็งลำไส้ใหญ่ และแพร่กระจาย
ไปต่อมน้ำเหลือง รักษามาหลายปีแล้ว ลูกสาวเล่าให้ฟังว่าพ่อไม่กลัวตายรับรู้
เรื่องโรคที่ตัวเองเป็นอยู่เป็นอย่างดี แต่ลุงไม่อยากใส่สายและท่อต่างๆ หาก
วาระสุดท้ายใกล้เสียชีวิตขอไปเสียชีวิตที่บ้าน ทุกคนในครอบครัวปรึกษาและ
ตกลงกันว่าจะทำตามความต้องการของพ่อ

จากข้อมูลที่ได้รับรู้ว่า สิ่งที่ยาบาลอย่างฉันจะสามารถช่วย

ครอบครัวนี้ได้คือ พินัยกรรมชีวิต การที่ผู้ป่วยตัดสินใจและต้องการสั่งเสียไว้ เป็นลายลักษณ์อักษรในขณะที่มีสติสัมปชัญญะดีเป็นการแสดงเจตนาไว้ในเรื่อง การการรักษาว่าจะเลือกรับการรักษาแบบไหน ปฏิเสธการรักษาแบบไหน ลุงบอกว่า “ขอออกแบบชีวิตตัวเอง” ฉันทจึงแนะนำขั้นตอนการแสดงเจตนา และวิธีการต่างๆ ลุงเยื้องฟุ้งอย่างตั้งใจ ลุงเยื้องและครอบครัวตกลงทำทันที ลุงเยื้องเซ็นชื่อด้วยมืออันสั่นเทาแต่ใบหน้าเต็มไปด้วยรอยยิ้ม เอกสารได้รับการ ลงข้อมูลอย่างชัดเจนที่ปฏิเสธการยื้อชีวิต ลูกๆ มองพ่อด้วยแววตาเศร้า แต่ก็เคารพในการตัดสินใจของพ่อ สิ่งที่ฉันทำได้คือส่งผ่านความห่วงใย ทางสายตาและบิบบี้เบาๆ เป็นสัญญาณว่าพวกเขาทำดีที่สุดแล้วในบทบาท ของลูกที่ได้ดูแลพ่อ ได้ทำในสิ่งที่พ่อร้องขอเป็นครั้งสุดท้าย

อาการลุงเยื้องเริ่มทรุดลงตามลำดับ มีอาการสับสนหายใจเหนื่อยมาก ยังพูดคุยได้หลับพักผ่อนได้เป็นพักๆ 2 วันต่อมาอาการของลุงทรุดหนักลงอีก ไม่พูดซิมลง วาระสุดท้ายของลุงใกล้เข้ามาแล้วสินะ ไม่มีการใส่สายใดๆ ตามที่ลุงได้แสดงเจตนาไว้ และความต้องการสุดท้ายในพินัยกรรมชีวิตของลุง อีกข้อหนึ่งที่สำคัญคือการกลับไปเสียชีวิตที่บ้านเพราะลุงเยื้องสร้างบ้านหลังนี้ จากความขยัน ชายก่ายเดี่ยวจนปลูกบ้านได้ ก่อนที่ลุงจะทรุดหนักยังบอกว่า ให้ลูกทำก่ายเดี่ยวมาฝากพยาบาลอีกด้วย

ฉันทลองเรียกลุงเพื่อจะได้มีการพูดคุยกัน ลุงพยายามปรือตาขึ้นมา สื่อสารกับฉันท ลุงอ่อนเพลียจากเดิมมาก แหวดตาแห้งผาก ริมฝีปากแห้ง พยายาม อ้าปากที่จะพูดกับฉันท”หมอ...กลับบ้าน...ผมขอกลับบ้าน”ลุงพูดพร้อมทำมือ ประสานคล้ายจะยกมือขึ้นไหวฉันทแต่ทำได้ยากเหลือเกิน มันเป็นภาพที่เศร้ายิ่งนัก

ฉันตัดสินใจเดินกลับมารายงานแพทย์และคุยกับแพทย์ในความต้องการสุดท้ายของลุง ประธานทีมดูแลในเครือข่ายเพื่อส่งลุงกลับบ้าน การประสานงานเป็นไปอย่างราบรื่น ก่อนกลับลูกสาวลุงเอื้อมเดินมายกมือไหว้และขอบคุณฉันพร้อมบิบบมือเบาๆ เพื่อขอกำลังใจที่จะพาพ่อกลับบ้านตามที่พ่อร้องขอ ฉันได้พูดประโยคสุดท้ายก่อนที่รถรับส่งผู้ป่วยจากโรงพยาบาลจะมารับในบ่ายวันนั้น “ลุงเอื้อมหนูดีใจด้วยนะที่ลุงจะได้กลับไปบ้านตามที่ลุงขอไว้” ลุงปรือตามองฉันและยิ้ม แม้จะดูแห้งแต่เป็นรอยยิ้มที่มีความสุข “ผมมีพินัยกรรมที่ทำไว้กับหมอใจขอบคุณหมอมากนะ” จากที่พูดไม่มีเสียงกลับมีน้ำเสียงที่สามารถแสดงออกถึงความสุขที่ได้รับ

“พ่อเสียแล้วนะคะ ขอขอบคุณมากค่ะที่ได้ทำให้พ่อได้มีพินัยกรรมชีวิตที่ออกแบบชีวิตของตัวเองได้” ข้อความที่ส่งมาทางไลน์วันนี้มันเศร้าแต่ก็เปี่ยมสุขเพราะผู้ป่วยได้จากไปตามความต้องการและสงบตามการออกแบบชีวิตที่แสดงเจตนาไว้ ฉันพร้อมที่จะทำต่อไป ทำด้วยใจรักและจะพัฒนาความรู้ในการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายของชีวิตอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ป่วยอยู่อย่างสุขสบาย และหากต้องจากไปก็ขอให้สงบและครอบครัวสามารถผ่านเรื่องร้ายๆ เหล่านี้ไปได้

นิกบुकน้อย

จารุพร ตามสัถย์

โรงพยาบาลสันป่าตอง

“ชีวิตคนเราเลือกเกิดไม่ได้ แต่เลือกเส้นทางเดินชีวิตที่ดีได้” เหมือนกับชีวิตของน้องไม้ที่ดิฉันจะเล่าต่อไป

บ้ายคล้อยของวันทำงานในหอผู้ป่วย มีเด็กชายวัยรุ่น อายุไม่เกิน 18 ปี ลักษณะตัวเล็ก รูปร่างผอม ยืนนิ่งน้ำตาซึม ดูโดดเดี่ยว อ้างว้างยืนอยู่ข้างเตียงคุณป้าวัย 50 ปี ที่ใส่ท่อช่วยหายใจ มีอุปกรณ์ทางการแพทย์ สายน้ำเกลือระโยงระยาง ดูเหมือนไม่รับรู้และไม่ตอบสนองใดๆ มีอาการกระตุกเป็นพักๆ ฉันเห็นแล้วน่าสงสารยิ่งนัก ในใจนึกสงสัยว่าเด็กคนนี้เป็นใคร หรือเป็นลูกชายคนเดียวจากประวัติที่แจ้งไว้

“พี่พยาบาลครับ แม่ผมเป็นอะไรครับ อาการหนักรีเปลา่ครับ แม่ผมจะหายเป็นปกติรีเปลา่ครับ” เสียงนั้นสั้นเครือ เบาหวิว แสบไม่ได้ยินเหมือนเค้นออกจากลำคอ ฉันเหลือบมองไปบนใบหน้าเด็กเห็นแววตาที่หม่นหมองรินด้วยน้ำตา ความสะเทือนใจทำให้ฉันรู้สึกจุกแน่นขึ้นมาในอก การรอคอยของทีมงานที่จะแจ้งข่าวร้ายแก่ญาติว่าผู้ป่วยเป็นคนไข้ระยะสุดท้าย ไม่สามารถรักษาเยียวยาให้หายได้ ผู้ป่วยอยู่ในภาวะสมองตาย ไม่สามารถกลับมาใช้ชีวิตตามปกติได้ มีโอกาสเสียชีวิต หรือเป็นเจ้าหญิงนิทราตลอดไป สิ่งที่เคยเตรียมไว้จะบอกกับญาติอยู่ๆ ก็หายไปจนสิ้น เหลือเพียงความสงสาร และอยากจะมีปาฏิหาริย์ ให้คุณป้าลุกมานั่งกอดลูกศิระลูกชายเบาๆ และกลับบ้านด้วยกันอย่างมีความสุข

ฉันตั้งสติรวบรวมสมาธิ พาเด็กชายมานั่งและให้กำลังใจ พร้อมทั้งพูดคุยสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับคนไข้และพื้นฐานครอบครัว ญาติผู้ใหญ่ที่จะร่วมรับฟังข้อมูลและตัดสินใจเลือกแผนการรักษา แต่คำตอบที่ได้คือ “ผมเป็น

ลูกชายคนเดียวไม่มีญาติพี่น้องที่ไหนเลยครับ ผมสามารถตัดสินใจคนเดียว
ได้ครับ ทุกวันนี้ผมก็ไปรับจ้างทำงานในเมืองเพื่อหาเงินมาเลี้ยงแม่ และนี่
ผู้ใหญ่บ้านโทรแจ้งผมครับว่าแม่อาการหนักนำส่งโรงพยาบาล ผมจึงลางาน
และตามหาแม่ครับ”

เมื่อเห็นทนายทตัวน้อย ทีมเราจึงปรับแผนการรักษาจากที่วางแผน
ไว้ว่า หลังจากแจ้งข่าวร้ายแล้วให้ญาติพาผู้ป่วยกลับบ้านเพื่อดูและระยะสุดท้าย
เปลี่ยนเป็นที่มงานจัดโซน จัดห้องให้น้องไม้และแม่ได้อยู่ดูแลกันในห้องที่เป็น
ส่วนตัวในระยะสุดท้าย ใช้เวลาที่เหลืออยู่ให้มีคุณค่าที่สุด แพทย์พิจารณาเจาะคอ
เพื่อยื้อชีวิตให้แม่และลูกได้อยู่ด้วยกันนานที่สุดเท่าที่จะทำได้

น้องไม้เป็นเด็กน่ารัก อ่อนน้อม มีสัมมาคารวะ พูดจาสุภาพ มีน้ำใจ
เรียนรู้เร็ว เป็นที่รักของทีมงานและญาติผู้ป่วยในหอผู้ป่วย

เมื่อเปิดห้องเข้าไปจะเห็นภาพเด็กน้อย ให้อาหารทางสายยาง
ใช้ผ้าขนหนูเช็ดหน้าเช็ดตา อาบน้ำให้แม่ พลิกตะแคงตัว ดูแลผิวหนังและ
ความสุขสบายให้แม่ ทุกวันตอนเช้าจะได้ยินเสียงเพลงวัยรุ่นที่น้องไม้เปิดฟัง
และแผ่แผ่ให้แม่ที่นอนติดเตียงฟังด้วย มีตุ๊กตาหมีตัวโตที่น้องไม้นำมาให้แม่
อยู่ข้างแม่ เสียงน้ำก๊อกที่เปิดให้ไหลแรงเพื่อซักผ้าของตนเองที่ใส่ทุกวัน นำมา
ตากหลังห้องเป็นราว ซึ่งแตกต่างจากเด็กวัยรุ่นปัจจุบันที่เห็นทั่วไป

เวลาผ่านไป จากวันเป็นสัปดาห์ เกือบเดือนที่น้องไม้และแม่อยู่ดูแลกัน
โดยทีมงานเราเป็นพี่เลี้ยงฝึกสอนการดูแลต่อเนื่อง การใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์
ทุกอย่าง รวมถึงพิธีกรรมทางศาสนาที่น้องและครอบครัวนับถือ เรามีคณะสงฆ์
นำทีมโดย “ตุ้แดง” ที่ชาวบ้านเคารพนับถือมาทำพิธีกรรมทางศาสนาให้

และ “ตุ้แดง” ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้แง่คิดดีๆ ในการใช้ชีวิตแก่น้องไม้

วันนี้ทีมงานรู้สึกใจหาย วันที่เราต้องส่งน้องไม้กับแม่กลับโรงพยาบาล ต้นสังกัด อำเภอมะสรวย เพื่อดูแลต่อเนืองที่บ้าน เราประสาน รถพยาบาล ของโรงพยาบาลสวนปรุงซึ่งเป็นโรงพยาบาลที่นำแม่ น้องไม้มาส่งให้เรา รักษา ด้วยวิกฤติชีวิตตั้งแต่วันแรก เราได้ประสานโรงพยาบาลแม่สรวย จังหวัด เชียงราย เพื่อการดูแลต่อเนืองที่บ้าน ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี

จนกระทั่งวันหนึ่ง เราได้รับโทรศัพท์จาก น้องไม้ “พี่พยาบาลครับ แม่จากไปอย่างสงบแล้วครับ” น้ำเสียงนั้นแตกต่างจากน้ำเสียงที่ได้ยินครั้งแรก เป็นเสียงแห่งความสุข เสียงที่เด็กชายคนหนึ่งได้ดูแลแม่ในระยยะสุดท้าย แห่งชีวิตได้ดีที่สุด ไม่มีอะไรค้างคาใจ แม่แม่จากไป

เสียงสุดท้ายของน้องไม้ “พี่ครับ ผมจะไปบวชเรียนกับ ตุ้แดง”

ทีมงานรู้สึกเป็นสุข อนุโมทนาบุญ และมีกำลังใจ มีพลังที่จะ ดำเนินการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองและระยยะท้ายต่อไป จึงขอแบ่งปัน สิ่งดีๆ เรื่องนี้แก่ผู้อ่านทุกท่าน

เรื่องเล่าทลึงเที่ยงคืน

นรินทร ภูมิคอนสาร

หอผู้ป่วยพุทธรักษา
โรงพยาบาลมะเร็งลพบุรี

เมื่อมีความไม่สบายกายไม่สบายใจ แต่ทุกคนจะมีวิธีการแก้ปัญหา หรือ ผ่อนคลายที่แตกต่างกัน หากไม่สบายกายก็พยายามรับประทาน หากไม่สบายใจก็อาจดูหนัง ฟังเพลง ระบายความรู้สึกให้ใครสักคนฟัง เพื่อ ความรู้สึกหนักใจนั้นจะเบาบางลง ซึ่งเกิดกับผู้ป่วยคนหนึ่งที่ดีฉันดูแล

คุณลุงมา เป็นผู้ป่วยที่มาฉายแสงร่วมกับการให้ยาเคมีบำบัด ด้วย อาการของโรคมะเร็งหลอดอาหารระยะลุกลาม ทำให้มีอาการอึดอัดแน่นท้อง จำเป็นต้องใส่สายยางทางจมูกต่อลงถุงหวังลดอาการอึดอัดแน่นท้อง ยังมีอาการไอ เหนื่อย หอบเหนื่อย น้ำและอาหาร แต่กินยาได้ แม้คุณลุงมาจะ ได้รับสารอาหารทางหลอดเลือดดำแต่ร่างกายซูบผอมลงเรื่อยๆ ด้วยอาการ เหนื่อย อึดอัดแน่นและปวดท้อง ทำให้ลูงบานนอนไม่หลับ แม้จะได้รับยานอนหลับ ก็ยังไม่สามารถนอนหลับได้เต็มที่ ทำให้หน้าตาดูอิดโรย อาการอึดอัดแน่นท้อง ที่เพิ่มมากขึ้น ในบางครั้งจึงไม่สามารถกินยาได้จึงต้องได้รับการฉีดยาแก้ปวด มอร์ฟีนถึงจะหลับ บางครั้งคุณลุงมาจะเรียกพยาบาลเข้าไปหา เมื่อดิฉัน สอบถามอาการจะบอกว่า “รู้สึกปวดท้องแน่นท้อง” ดิฉันถามกลับไปว่า “คุณลุงต้องการให้พยาบาลช่วยอะไรไหมคะ” บางครั้งคุณลุงจะตอบว่า “ขอยาแก้ปวด” แต่บางครั้งคุณลุงมาก็จะบอกว่า “ไม่ครับแค่อยากบอกเฉยๆ ครับ”

วันนี้เช่นเดียวกันคุณลุงมา กอดออกมาตอนตี 1 ดิฉันรีบเดินไปที่ห้อง เมื่อเปิดประตูเข้าไปสายตาของดิฉันมองตรงไปยังเตียงผู้ป่วยที่อยู่กลางห้อง สีหน้าคุณลุงมาดูอ่อนเพลีย แต่สายตาดูเข้มแข็ง “คุณลุงมีอะไรให้ดิฉัน ช่วยไหมคะ” คุณลุงบอกว่า “อยากได้ยาฉีดแก้ปวด” ดิฉันจึงถามต่อ “ปวดมาก

ไหมคะ” “ไม่เยอะ ประมาณ 4 คะแนน” “จะลองให้ยาแก้ปวดทางสายยางดู ก่อนไหมคะ” ดิฉันถามคุณลุงมา “ให้แล้วกลัวมันจะแน่นท้อง เมื่อวานให้อาหารทางสายยางให้แล้วมันแน่นท้องมาก พอแน่นท้องแล้วจะมีอาการไอ พอไอมากๆ จะเหนื่อย แต่ว่าตอนก่อนนอน ให้ยานอนหลับทางสายยาง แต่ต้องให้น้ำตามน้อยๆ จะได้ไม่แน่นท้อง” ดิฉันจึงอธิบายคุณลุงมาว่า “ถ้าคุณลุงสามารถให้ยานอนหลับทางสายยางก่อนนอนได้ ยาแก้ปวด 1 เม็ด ทางสายยางน่าจะจะไม่แตกต่างกัน พยาบาลจะอยู่ตรงนี้รอให้คุณลุงให้ยาจนเสร็จเลยนะคะ” และดิฉันก็ยืนอยู่กับคุณลุงมาและญาติจนคุณลุงมาให้ยาเสร็จ

ดิฉันถามคุณลุงมาเกี่ยวกับความคาดหวังในการรักษา คุณลุงมาบอกว่า “ความคาดหวังของผู้ป่วยทุกคนคือ หายจากโรคนั้นแหละครับ คุณหมอ ถ้าหากผมกินได้ผมคงอยากฉายแสงไปกลับมากกว่าจะมานอนโรงพยาบาล ผมทำงานมาตลอดชีวิตและพูดตรงๆ ผมต้องขอโทษด้วย ถ้าหากพูดแซวหรือพูดตรงๆ อย่าถือสาผมนะ ผมก็เป็นอย่างนี้แหละ” คุณลุงสบตาดิฉันเหมือนอยากที่จะสื่อสารความรู้สึกนั้น ดิฉันยิ้มให้คุณลุงมา พร้อมกับสัมผัสที่แขนแล้วบอกว่า “ไม่หอรอกค่ะคุณลุง พยาบาลเข้าใจ มีอะไรให้พยาบาลช่วยบอกได้เลยนะคะ” ดิฉันถามต่อไปว่าถ้ากลับบ้านอยากทำอะไร “ปกติผมเป็นคนไม่อยู่เฉยครับ ชอบปลูกต้นไม้ แต่ถ้าแข็งแรงอยากจะไปดูแลพ่อแม่ครับ เพราะตอนที่แข็งแรงผมทำงานหนัก อยู่ไกลบ้าน ผมเคยทำงานที่ภาคใต้ และเคยได้รับคำชมจากเจ้านาย” น้องสาวที่นั่งฟังเสริมว่า คุณลุงเป็นคนเสียสละ และตั้งใจทำงานเจ้านายชื่นชมคุณลุงมาก หลังจากนั้นคุณลุงพูดต่อว่า “เมื่อมีเงินมากพอก็อยากใช้เงินนั้นในการดูแลพ่อแม่มากกว่าใช้เงินรักษาตัวเอง”

ขณะที่คุณลุงมาเล่า สายตาคุณลุงมาเป็นประกาย สีหน้าดูสดใสจนคุณลุงไม่ได้สนใจในเรื่องอาการปวดท้องนั้นเลย ดิฉันพูดคุยกับคุณลุงอยู่นานเกือบชั่วโมง จนเห็นคุณลุงมาเริ่มว่าง คุณลุงมาบอกดิฉันว่า “พยายามไปพักเออะ ครัวฟังผมนานคงเบื่อและเมื่อยแ่แล้ว ยืนนาน แต่อย่าถือสาผมมากนะครั้บ ผมก็พูดไปเรื่อย” ดิฉันจึงบอกว่า “นอนเออะคะ ถ้ามีอะไรให้ช่วยบอกพยาบาล ได้ตลอด คุณลุงมาเยี่ยมมากคะ” ดิฉันกล่าวชื่นชมก่อนออกจากห้องคุณลุง

ลุงมาทออกตเรียกอีกครั้งตอนตีห้าครึ่ง เพราะมีอาการปวดแน่นท้องมากจนทำให้สะดุ้งตื่นขึ้นมา ครั้งนี้คุณลุงมาปวด Pain score 6 ค่ะเนน ดิฉันฉีดยาแก้ปวดมอร์ฟีนให้กับคุณลุงมา หลังจากฉีดยาเสร็จอาการปวดทุเลาลง คุณลุงก็พูดคุยเล่าเกี่ยวกับความเจ็บป่วยต่างๆ ให้ดิฉันฟังอยู่นาน เช่นเดิม จนเคลิ้มหลับ ดิฉันจึงเดินออกมา

สิ่งที่ดิฉันสัมผัสได้ในคืนนี้คือ ความสดใสในสายตาของคุณลุงมา ที่ได้เล่าเรื่องราวต่างๆ ที่ภูมิใจ การได้ระบายความเจ็บปวดจากโรคออกมาทางคำพูด การเล่าเรื่องราวต่างๆ แล้วมีใครสักคนคอยรับฟัง ในตอนนั้น ดิฉันไม่ได้สนใจอะไรมาก จนเมื่อดิฉันได้หวนคิดถึงเรื่องนี้ ดิฉันรู้สึกภูมิใจที่อย่างน้อยดิฉันก็ได้รับฟังความคิดของผู้ป่วย ได้เข้าใจความรู้สึก ได้แบ่งเบาความรู้สึกจากเขาโดยไม่ต้องใช้ยาหรือแม้แต่คำพูดใดๆ เลย ดิฉันอาจไม่ใช่พยาบาลที่ดีที่สุด อ่อนโยนที่สุด แต่ดิฉันพร้อมที่จะเรียนรู้จากทุกสิ่งทุกอย่างที่ผ่านเข้ามา รวมทั้งเรื่องเล่าหลังเที่ยงคืนเรื่องนี้

เมื่อเขาสุข เราก็สุข

เสาวภา ทองงาม

งานการพยาบาลอายุรศาสตร์และจิตเวชศาสตร์
โรงพยาบาลศิริราช

17 ปี ในการทำงานของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้ผ่านประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ทั้งหนุ่มแน่น สาวใส และสูงวัย แต่การทำงาน ofข้าพเจ้ามักจะคลุกคลีอยู่กับการดูแลผู้ป่วยชายเสียเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเจ็บพยาบาลมาข้าพเจ้าก็ขอเลือกทำงานในหอผู้ป่วยชาย เพราะข้าพเจ้าคิดว่าผู้ชายตรงไปตรงมา ไม่เรื่องมาก ไม่ซับซ้อนเหมือนผู้หญิง แต่เมื่อเวลาผ่านไปก็ทำให้ได้รู้ว่า ผู้หญิงและผู้ชายไม่ได้แตกต่างกันเลย ผู้ป่วยที่ข้าพเจ้าเจอ มีทั้ง เจ็บขริม ถามคำตอบคำ ไม่ค่อยบอกความรู้สึกและสิ่งที่ต้องการ บางคนก็เรียกร้องบอกสิ่งที่ต้องการได้ตลอดเวลาโดยที่ไม่สนใจว่าจะขัดกับแผนการรักษาหรือไม่ บางคนก็แสดงอาการทางอารมณ์ได้อย่างเต็มที่ประหนึ่งอยู่ที่บ้านและมีพยาบาลอย่างข้าพเจ้าเป็นญาติ นั่นหมายถึง เมื่อไม่พอใจก็ดุด่า ว่ากล่าว ตะโกน เรียกร้องอย่างเต็มที่โดยไม่สนใจต่อเหตุผลใดๆ ถ้ามีใครสักคนถามว่าข้าพเจ้าพึงใจที่จะดูแลผู้ป่วยเช่นไร โดยหน้าที่และจรรยาบรรณ ข้าพเจ้าไม่มีสิทธิเลือกที่จะดูแลผู้ป่วยประเภทไหนมากกว่ากัน แต่ถ้าบุคคลภายนอกมองก็คงคิดว่า ดูแลผู้ป่วยเจ็บบๆ ขริมๆ น่าจะดีกว่า การดูแลผู้ป่วยประเภทเอะอะ โหวกเหวกโวยวายเป็นแน่

ช่วงปีแรกๆ ของการทำงาน ข้าพเจ้ามักพิสูจน์ตัวเองด้วยการทำงานให้ทันเวลา ทันท่วงทีคำสั่งการรักษา ผู้ป่วยต้องได้รับยา ได้รับการทำหัตถการหรือการตรวจที่รวดเร็วและถูกต้อง ซึ่งสิ่งที่ข้าพเจ้านั้นย้ำตัวเองตลอดเวลาของการทำงานนั้น คือข้าพเจ้าให้ความใส่ใจกับโรคและสภาวะความเจ็บป่วยทางกายเสียเป็นส่วนใหญ่ ข้าพเจ้าคิดว่าคนทุกคนต้องอยากหายจากโรคร้าย ใช้เจ็บและความเจ็บป่วยทางกาย เมื่อสภาวะทางกายดีขึ้นผู้ป่วยก็จะพึงพอใจ

แต่ก็มีเหตุการณ์หลายเหตุการณ์ที่ทำให้ข้าพเจ้าฉุกคิดและสงสัยว่าทำไมผู้ป่วยบางคนแม้มีสภาวะความเจ็บป่วยทางกายไม่ได้แย่กว่าผู้ป่วยรายอื่น และมีโอกาสดีขึ้นกว่าผู้ป่วยรายอื่นๆ ด้วยซ้ำ แต่ทำไมผู้ป่วยถึงซึมเศร้า วิตกกังวล บางคนแสดงออกด้วยการปฏิเสธการรักษา บางคนแสดงออกด้วยความไม่พึงพอใจการพยาบาล บางคนไม่รับประทานข้าวปลาอาหาร บางคนนอนร้องไห้ จนกระทั่งบางคนคิดฆ่าตัวตาย ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงคำคมที่ว่า “ใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว” และ “จิตใจมนุษย์ยากแท้หยั่งถึง”

ด้วยประสบการณ์การทำงาน และการใช้ชีวิตที่มากขึ้น ทำให้ทัศนคติ และแบบแผนการทำงานของข้าพเจ้าเปลี่ยนไป จากที่เคยเน้นหนักในการดูแล กายที่เจ็บป่วย สิ่งที่ข้าพเจ้าไม่เคยลืมคือ การดูแลใจของผู้ป่วย ซึ่งแต่ก่อนข้าพเจ้าคิดว่า การดูแลใจเป็นเรื่องที่คนทุกคนต้องดูแลใจของตัวเอง เพราะจะให้คนอื่นมาดูแลให้มันคงไม่ได้ผล แต่เมื่อข้าพเจ้าเปลี่ยนมุมมองในเรื่องนี้ใหม่ และปฏิบัติใหม่ ทำให้ผลลัพธ์ที่ข้าพเจ้าได้พบมันคุ้มค่าจริงๆ

มีเหตุการณ์หนึ่งที่ข้าพเจ้าจดจำได้คือ ผู้ป่วยหญิงอายุ 20 กว่าปีป่วยเป็นโรคเอดส์มาตั้งแต่กำเนิด เข้ารับการรักษาด้วยเรื่องวัณโรคคือยา เนื่องจากผู้ป่วยรับประทานยาไม่สม่ำเสมอ มีปฏิกิริยาแพ้ยา เนื่องจากมารดาและบิดาเสียชีวิตตั้งแต่ผู้ป่วยยังเป็นเด็ก เธอเป็นคนเอาแต่ใจ ระยะเวลา 1 ปีก่อนผู้ป่วยไม่สบายบ่อย เข้าๆ ออกๆ โรงพยาบาลอยู่เป็นประจำ มาคราวนี้เธอต้องนอนโรงพยาบาลนานหลายวัน มีอาการเหนื่อยง่าย ช่วยเหลือตัวเองได้น้อย อีกทั้งต้องจำกัดการเยี่ยมของญาติ ทำให้ผู้ป่วยหงุดหงิด งอแง และเอาแต่ใจ ไม่ให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาล ความอดทนต่อการรักษาพยาบาล

ค่อนข้างต่ำ จึงทำให้เจ้าหน้าที่พยาบาลหลายๆ คนหนักใจที่จะเข้าไปให้การพยาบาล

ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจทุกครั้งที่มีผู้ป่วยยอมรับประทานอาหาร ยอมรับประทานยา ยอมให้เจาะเลือด ถามว่าข้าพเจ้ามีเทคนิคอะไรผู้ป่วยถึงยอมให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการพยาบาล ขณะนั้นข้าพเจ้าไม่รู้หรือกว่าตัวเองต้องใช้เทคนิคใดในการดูแลผู้ป่วยรายนี้ ข้าพเจ้ารู้แต่ว่าทุกครั้งที่เราเข้าไปหาผู้ป่วย ข้าพเจ้าใช้แค่ใจถึงใจ จากใจข้าพเจ้าถึงใจผู้ป่วยเท่านั้น ข้าพเจ้าคิดเสมอว่าหากข้าพเจ้าเป็นผู้ป่วยบ้าง ข้าพเจ้าจะต้องการอะไร สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ผู้ป่วยไว้วางใจเรา คือความจริงใจ ความเอาใจใส่ จากประสบการณ์ที่ผ่านมาทำให้ข้าพเจ้าได้เข้าใจว่าแค่ให้เวลาผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอีกนิด รับฟังเขาอีกหน่อย เอาใจเขามาใส่ใจเรา เติมความจริงใจเข้าไป จะทำให้เราเข้าใจ เข้าถึงความต้องการในใจผู้ป่วยมากขึ้น เมื่อเขาสุข เราก็สุขเช่นกัน

ก่อนวันจากกัน

ทิวชมพร ตระกูลกิตติไพศาล

โรงพยาบาลมะเร็งรักษ์

สายของวันหนึ่งที่กำลังสับสนวุ่นวายอยู่กับเอกสารที่กองอยู่บนโต๊ะที่พยายามเคลียร์อยู่ เสียงโทรศัพท์ดังขึ้นมา “ขอสายนักสังคมสงเคราะห์ค่ะ” พยาบาล palliative โทรมาซึ่งไม่บ่อยนัก “มีคนไข้มะเร็งตับระยะสุดท้าย จะขอความช่วยเหลือค่ะ เขาต้องการให้นักสังคมฯ ประสานกับเรือนจำเพื่อพบลูกชายที่ติดคุกอยู่เรือนจำกลางจังหวัด พี่ช่วยดูเรื่องนี้หน่อยได้ไหมคะ” พยาบาลแจ้งความประสงค์คร่าวๆ ฉันรีบรับปากเพราะเห็นโอกาสได้ดูแลเรื่องที่น่าสนใจ พอทราบรายละเอียดเบื้องต้น ฉันรีบขึ้นไปดูคนไข้ที่แผนกอายุรกรรมชาย

ที่อายุรกรรมชาย ชายอายุประมาณขึ้นเลขห้าตอนปลาย ผิวค่อนข้างซีดออกเหลือง นอนพักอยู่บนเตียง ชายคนนี้เมื่อเห็นครั้งแรกก็ทราบเลยว่าเขาป่วยเป็นมะเร็ง เนื่องจากทำให้ยาเคมีบำบัด ทำให้ผมของเขาร่วง เขาใส่หมวกไหมพรมที่ได้มาจากอาสาสมัครถักหมวกมอบให้แก่ทางโรงพยาบาล แวตที่มีหวังทำให้เห็นความพยายามที่จะบอกเรื่องราวบางอย่าง คนไข้พร้อมน้องสาวทั้งสองคุยกันมาแล้วและน่าจะคาดเดาได้ว่าฉันมาทำอะไรที่นั่น

ฉันแนะนำตัวและบอกวัตถุประสงค์การมา ชายคนนั้นและญาติได้บอกสิ่งที่ต้องการด้วยใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความคาดหวัง ซึ่งตอนนั้นยังไม่รู้เลยว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ ทำให้เริ่มรู้สึกว่าคุณไขและญาติฝากความหวังไว้กับเรา ยิ่งเป็นแรงผลักดันให้ฉันต้องทำให้สำเร็จ

หลังจากการสนทนาผ่านไป ฉันก็กลับมาวางแผนกับพยาบาล ประสานเรื่องส่งต่อไปยังเรือนจำเพื่อแจ้งเหตุงานที่เราจะทำ การเข้าเรือนจำค่อนข้างยากพอสมควร และยังไม่เคยมีกรณีคนไข้ ต้องการขอเยี่ยมนักโทษแบบใกล้ชิด

และแยกเป็นสัดส่วน แต่ด้วยความที่เราบอกไปว่าคนไข้เป็นคนไข้ระยะสุดท้ายทางเรือนจำกลางจังหวัดจันทบุรี นัดวันเวลาดกกลางกันเป็นที่เรียบร้อย เราต้องทำงานแข่งกับเวลาที่มีเหลืออยู่จำกัด

เมื่อวันนั้นมาถึง เราขอรถพยาบาลไป มีฉันท พยาบาล คนไข้ และญาติ คนไข้ไข้ออกซิเจนตลอดเวลา แพทย์ให้ยาแก้หอบหืด และยาแก้ปวดคือฉีดมอร์ฟีนก่อนมา ปัญหาที่พบคือบนรถพยาบาลขาดเครื่องพ่นยา และออกซิเจนก็ถึงเล็กน้อยใช้ได้ไม่นาน แต่ด้วยความพยายาม คนไข้อดทน และมีพลังใจ เราคุยกันบนรถ คนไข้บอกว่าคิดถึงลูกชายถ้าได้เจอกับลูกชายจะถามความเป็นอยู่ ด้วยคิดว่านี่คงเป็นโอกาสสุดท้ายที่จะได้คุยกัน

“เมื่อผมเสียไปแล้ว มีลูกคนเดียว ถึงมีแต่น้องสาวผมมาช่วยดูแล ญาติอื่นแทบจะไม่มี” คนไข้เหม่อมองไปที่นอกหน้าต่างรถ แต่แววดาคงเปี่ยมไปด้วยความหวังที่จะได้พบลูกชายเป็นครั้งสุดท้ายในชีวิต

เมื่อไปถึงเรือนจำ ทางเรือนจำเปิดโอกาสให้เราใช้ช่องทางพิเศษ ไม่ปะปนกับญาติผู้ต้องขังอื่นๆ ภายในห้องมีชายที่ใส่ชุดนักโทษคือลูกชายคนไข้ พร้อมพยาบาลในเรือนจำ ผู้คุมหนึ่งคน ขณะนั้นออกซิเจนเริ่มหมดถึงแต่โชคดีที่ทางเรือนจำสนับสนุนถังออกซิเจนให้ในระหว่างที่เยี่ยม คนไข้เข้มแข็งมาก อุปกรณ์ประคองชีวิตมีเท่าไรใช้เท่านั้น เครื่องพ่นยาหอบหืดแทบไม่ต้องใช้ มอร์ฟีนที่ฉีดมาก่อนออกจากโรงพยาบาลนานประมาณชั่วโมง ซึ่งปกติคนไข้ลักษณะนี้จะร้องขอยาหรือนอนนิ่งเพื่อให้รู้สึกไม่ทรมาน แต่เขาใช้วิธีอดทนและมุ่งมั่น ส่วนลูกคนไข้ เขาร้องไห้แบบเด็กที่ตีใจได้เจอพ่อ ชายหนุ่มร้องให้เหมือนปลดปล่อยสิ่งที่อยู่ในใจ ภาพในห้องแยกเยี่ยม ประสบการณ์

การทำงานที่ฉันไม่มีทางเคยได้เห็น ถ้าไม่มีโอกาสแบบนี้

เราได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากเรือนจำกลาง ชายหนุ่มบอกพ่อว่าไม่ต้องห่วง คนไข้เข้มแข็ง เขาพยายามรวบรวมกำลังให้ดูว่าตนแข็งแรง เพื่อให้ลูกชายห่าง น่าแปลกเขาไม่มีที่ท่าของความอ่อนแอหรือแบบคนป่วยระยะสุดท้ายในขณะที่คุยกับลูกชาย พวกเราเฝ้าสังเกตการณ์อยู่นอกห้องให้ญาติได้เจอกัน คนไข้อยู่บนเปลรถนอนเครื่องย้าย วันนั้นไม่ใช่ฉันคนเดียวที่ได้เห็นภาพประทับใจ และภูมิใจ เจ้าหน้าที่เรือนจำทุกคนก็อิงไปกับการได้เจอกันของพ่อลูก และความเพียรของพวกเราทุกคนในการทำภารกิจอันใหญ่หลวงต่อคนไข้ที่มีอาการไม่ดี

ขากลับมาโรงพยาบาล ออกซิเจนหมดเป็นที่เรียบร้อย คนไข้กลับโดยไม่ใช่ออกซิเจน เราก็ต้องลุ้นระทึกว่าจะเกิดอะไรขึ้นหรือไม่ เมื่อมาถึงโรงพยาบาลคนไข้กลับมาด้วยอาการปกติ เรามาส่งคนไข้จนถึงเตียงพักตลอดทางแววตาที่มีแต่ความสุข ยิ่งเพิ่มกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงาน

ประมาณสองวันที่คนไข้กลับมา คนไข้อาการหนักขึ้น ร้องขอมอร์ฟีนบ่อยขึ้น เหนื่อยมากขึ้น ฉันขึ้นไปเยี่ยม เขายิ้ม ประทับกับความเหนื่อยเราจึงคุยกันได้ไม่นาน คนไข้ยกมือไหว้ฉันตลอดซึ่งฉันคิดว่าฉันสีต้อไหว้เขา เพราะเขาเสมือนครูที่สอนนักสังคมสงเคราะห์อย่างฉัน ฉันกราบลาครูของฉันเวลาคงเหลือน้อยให้ฉันได้ไหว้ตอบแทนคนไข้

ชาย

วรรณิ แวนาแวน

โรงพยาบาลยะลา

เหตุการณ์ ของผู้ป่วยแต่ละรายที่เราได้พบเจอ มันเป็นประสบการณ์ชีวิตที่ทำให้เราได้เรียนรู้มากขึ้น เหมือนกับข้าพเจ้าที่ทำงานเป็นพยาบาลอยู่ทุกวัน ที่คิดเสมอว่าเราทำงานดีที่สุดแล้ว เมื่อกลับบ้านเราก็กสบายใจว่าเราทำเต็มที่แล้ว ผู้ป่วยกลับบ้านได้ ไม่เคยไปนั่งคุยโดยใช้เวลานานๆ กับผู้ป่วย เพราะเรามีภาระงานอื่นอีกมากมายที่ต้องทำ จนมาวันหนึ่งข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้เป็นพยาบาลจัดการเรื่องการดูแลแบบประคับประคอง

ตอนที่ได้รับมอบหมายก็มีอารมณ์แบบ ใต้งานเพิ่มอีกแล้วจะมีเวลาทำหรือ จนเมื่อกลับบ้านข้าพเจ้าได้อ่านหนังสือเล่มหนึ่งมีใจความว่าการที่เราได้ดูแลผู้ป่วยใกล้เสียชีวิตที่มีเวลาแค่น้อยนิด และทำให้เขาได้เสียชีวิตอย่างสงบไม่ทุกข์ทรมาน มันจะเป็นสิ่งที่ดี เขาก็เอา ข้าพเจ้าตั้งใจศึกษาอย่างจริงจัง ไปอบรมมา 5 วัน ก็มีผู้ป่วยมาให้เราลองเสียแล้ว เป็นผู้หญิงคนหนึ่งเป็นมะเร็งเต้านม โรงพยาบาลแม่ข่ายส่งมาเพื่อดูแลแบบประคับประคองน้องๆ พยาบาลบอกว่า ผู้ป่วยรายนี้เอาแต่ใจตัวเองมาก เรียกหาแต่พี่สาวไม่เอาแม่ เมื่อแม่เข้าไปใกล้ก็หันไปทางอื่น ไม่พูดคุยกับแม่

ข้าพเจ้าเข้าไปพบผู้ป่วย ผู้ป่วยผอมมาก หายใจเหนื่อย ใช้แรงในการหายใจอย่างมาก ใส่ออกซิเจน 6 ลิตร/นาที่ เธอหันมามองแล้วนอนตะแคงท่าเดิม ข้าพเจ้าทักทายผู้ป่วย แนะนำตัว ผู้ป่วยมองเฉย สายตาว่างเปล่า ข้าพเจ้าจึงหันไปคุยกับแม่ผู้ป่วยที่เฝ้าอยู่ข้างเตียง และนั่งลงใกล้ๆ แม่ยิ้มบอกว่าไม่ได้นอนเต็มอิมมา 2 อาทิตย์แล้ว ผู้ป่วยก็หันมาพูดว่า “เดี๋ยวก็ได้นอนเต็มอิมแล้ว เมื่อฉันตาย” ข้าพเจ้าฟังแล้ว คิดว่า น่าจะมีอะไรระหว่างคุณนี้ ข้าพเจ้าไม่ได้ตอบ พูดคุยกับแม่ไปเรื่อยๆ และเมื่อมีโอกาส ข้าพเจ้าก็ได้คุยกับพี่สาวผู้ป่วยจึงรู้ถึงสาเหตุ

เมื่อปีที่แล้วผู้ป่วยได้รู้สึกว่ามีก้อนที่เต้านมจึงปรึกษาพี่สาว และแม่ แม่เสนอให้ไปรักษาหมอบ้านสูตรสมุนไพรมานะ แต่ผู้ป่วยอยากรักษาแผนปัจจุบัน แม่บอกว่าหลายคนที่รักษาหมอบ้านแล้วหาย ผู้ป่วยจึงเชื่อแม่ เริ่มตะเวนรักษา หมอบ้านโดยใช้ ยาหม้อบ้าง สมุนไพบบ้าง น้ำมันด่าง จนวนเวลาล่วงเลยมา ประมาณเกือบปีก็ยังไม่หาย ก้อนเริ่มบวมมากขึ้นที่สำคัญมีอาการเจ็บมากขึ้น ผู้ป่วยจึงบอกพี่สาวว่าทนไม่ไหวแล้ว ให้พาไปหาหมอแผนปัจจุบันหน่อย เมื่อผู้ป่วยมาพบแพทย์ และทำการตรวจชิ้นเนื้อปรากฏว่ามันได้ลุกลาม ไปจนถึงระยะที่ 5 และกระจายไปต่อมน้ำเหลืองและกระดูกแล้ว ผู้ป่วยรักษา แบบประคับประคองโดยใช้การผ่าตัดเอาก้อนออก และได้รับยามอร์ฟินแก้ปวด ทุก 4 ชั่วโมง หลังจากนั้นผู้ป่วยก็กล่าวโทษแม่ว่าเป็นเพราะแม่จึงทำให้อาการหนักขนาดนี้ แม่คงต้องการให้ผู้ป่วยตายจะได้อยู่กับพี่สาว โดยไม่มีผู้ป่วยเป็นตัวถ่วง และไม่พูดไม่มองหน้าแม่อีกเลย

ข้าพเจ้าไปหาผู้ป่วยทุกวัน วันละ 2 ครั้ง และทุกครั้งก็จะถามอาการ เพื่อประเมินอาการรบกวนและการได้รับยาแก้ปวด ผู้ป่วยเริ่มพูดคุยกมากขึ้น แต่เพราะอาการเหนื่อยจึงพูดออกมาไม่เต็มที่ แต่ฟังข้าพเจ้ามากขึ้น ทุกครั้งที่ผู้ป่วยพบข้าพเจ้า ผู้ป่วยจะพยายามยิ้มให้ทุกครั้ง เมื่อเราเริ่มสนิทกันมากขึ้น ข้าพเจ้าจึงเริ่มถามถึงแม่ “ทำไม ไม่เห็นแม่นั่งในห้องเลย” ผู้ป่วยบอกว่า “คงกลับบ้าน” ข้าพเจ้าบอกว่า “แต่พยาบาลเห็นแม่อยู่หน้าห้องตลอดเลย คงเมื่อยมาก ยืนเป็นชั่วโมงๆ มองเข้ามาในห้องตลอดคงเป็นห่วงลูกมาก บางครั้งก็เห็นแม่ร้องไห้ด้วยคงอยากเข้ามาดูแล น่าสงสาร” ผู้ป่วยนิ่งเงียบ ไม่ตอบ

ผู้ป่วยเริ่มใช้ยามากขึ้นและนอนได้เป็นพักๆ จะกระสับกระส่ายอยู่

บนเตียงตลอด ข้าพเจ้ารู้ว่า เวลาของผู้ป่วยเริ่มน้อยลง เมื่อเข้าเยี่ยมผู้ป่วยอีก ผู้ป่วยอ่อนเพลียอย่างมาก จับมือข้าพเจ้าขอกระดากมาเขียนคำว่า “ช่วย” แต่ไม่สามารถบอกต่อว่าช่วยอะไร พุดก็ไม่มีความเสี่ยง ข้าพเจ้าหันไปจะปลุกแม่ผู้ป่วยเพื่อจะถามแต่ก็เห็นท่าทางการนอนที่หลับลึก แม้แต่มีคนเข้ามาอยู่ใกล้ๆ ก็ไม่รู้สึกรู้สีก ข้าพเจ้าจึงบอกกับผู้ป่วยว่า “สงสารแม่จังเลยเหนื่อยกับการอยู่โรงพยาบาลและดูแลผู้ป่วยไม่ได้นอนมาหลายวันแล้ว ไม่มีแม่คนไหนไม่รักลูก ไม่มีแม่คนไหนต้องการให้ลูกปวด ถ้าเป็นอะไรแทนได้ แม่คงเป็นแทนลูก แต่บางครั้งแม่อาจทำอะไรด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่ที่ทำไมก็เพราะรัก และหวังดีกับลูกเสมอ แม่ของผู้ป่วยก็เช่นกัน คงรู้สึกไม่ดีที่ทำให้ลูกเป็นแบบนี้” ผู้ป่วยน้ำตาไหล บอกว่าผู้ป่วยทรมาณเหลือเกิน เวลาใกล้ตายช่างทรมาณนัก แม้แต่จะเขียนหรือบอกอะไรก็ยิ่งยากเหลือเกิน ข้าพเจ้าสงสารผู้ป่วยจับใจ “อยากให้ช่วยอะไรคะ บอกมาได้คะ” “ช่วยอ่านอัลกุรอานให้ฟังหน่อย” “ได้คะ” แม่ผู้ป่วยเคยบอกว่าผู้ป่วยไม่ยอมให้ใครอ่านให้ฟังเพราะรู้สึกกลัวเวลามันใกล้แล้ว

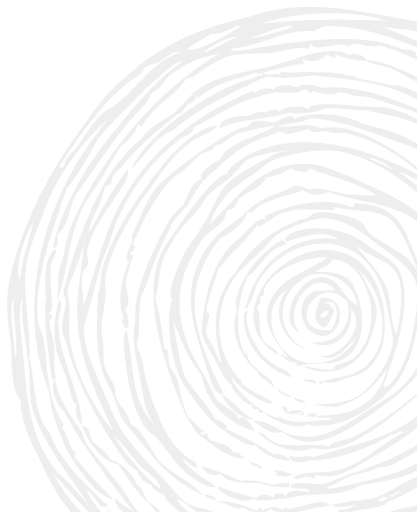
ข้าพเจ้าขอเปิดเทปให้ฟังเนื่องจากถูกเรียกประชุมด่วนแต่ผู้ป่วยส่ายหน้า บอกว่าอยากฟังเสียงและจับมือข้าพเจ้าไว้ ข้าพเจ้าจึงอ่านให้ฟังจนจบ วันต่อมาข้าพเจ้ามาเยี่ยม พบว่าผู้ป่วยนอนบนเตียงแบบปลุกตื่นยาก เริ่มไม่รับประทานอาหาร ไม่พูด และผู้ที่ดูแลใกล้ชิดคือแม่ผู้ป่วย คราวนี้ผู้ป่วยไม่ปฏิเสธการเข้าใกล้แล้ว ข้าพเจ้าไม่พูดเปิดอัลกุรอานแล้วอ่านให้ผู้ป่วยฟัง มารดาก็นั่งฟังใกล้ๆ อ่านจบผู้ป่วยหลับนิ่งไม่กระสับกระส่าย แต่ยังหายใจเหนื่อย แม่ยิ้มให้ บอกว่าลูกสาวมองแม่ด้วยสายตาที่ดีขึ้น รู้สึกว่าใจชื้นขึ้นมา

ลูกสาวคงหายโกรธแม่แล้ว “ขอบคุณ พยาบาลมากนะค่ะที่ช่วยพูดให้ ไม่งั้น แม่ลูกจากไป แม่ก็ยังรู้สึกผิดไปตลอด”

แม่กล่าวขอบคุณทุกครั้งที่พบกัน 2 วันต่อมาซึ่งตรงกับวันเสาร์ ข้าพเจ้า มาโรงพยาบาลเพื่อมาดูแลผู้ป่วยและนัดกับพี่สาวและแม่ผู้ป่วยไว้ว่าจะวางแผน อย่างเป็นไรต่อ แม่กับพี่สาวต้องการพาผู้ป่วยกลับบ้าน แต่ผู้ป่วยเคยบอกไว้ว่า ขอเสียชีวิตที่โรงพยาบาล ประกอบกับอาการผู้ป่วยตอนนี้เริ่มแยลงเรื่อยๆ แม่กับพี่สาวจึงยอมรักษาต่อที่โรงพยาบาล ทางญาติขอมานั่งอ่านอัลกุรอาน เรื่อยๆ จนเวลา 3.45 น. ผู้ป่วยก็สิ้นชีวิตอย่างสงบที่โรงพยาบาลโดยมีแม่ และพี่สาว ดูแลใกล้ชิด

ผู้ป่วยรายนั้นนอนรักษาตัวที่โรงพยาบาลเป็นเวลา 9 วัน เป็นความทรงจำ ที่ข้าพเจ้าไม่มีวันลืม และจะระลึกถึงคำว่า “ช่วย” ของผู้ป่วยที่เราต้องค้นหา และช่วยเหลือให้ถึงที่สุด เพราะวันเวลาไม่สามารถย้อนกลับมาเพื่อรอการแก้ไข ขอขอบคุณผู้ป่วยที่ทำให้ข้าพเจ้ามีประสบการณ์ในการดูแลแบบประคับประคอง เพิ่มขึ้น

พลังใจจากเธอผู้ไม่แพ้

ธนรัตน์ พรศิริรัตน์

งานการพยาบาลอายุรศาสตร์และจิตเวชศาสตร์
โรงพยาบาลศิริราช

ผู้ป่วยหญิงอายุ 35 ปี เป็นโรคมะเร็งสมองระยะแพร่กระจาย ได้รับการรักษาแบบ Palliative Care เธอรับทราบอาการของโรคดี ปฏิเสธการกระตุ้นหัวใจ ป้อนหัวใจ ขอรักษาตามอาการเท่านั้น ผู้ป่วยมารับรักษาในไอซียู ด้วยเครื่องปอดอวัยวะใส่เครื่องช่วยหายใจ 4 วัน เนื่องจากยังมีโอกาสรักษาภาวะปอดอักเสบได้ หลังถอดท่อช่วยหายใจผู้ป่วยไม่ค่อยพูด ถามคำตอบคำ ฉันรู้สึกสงสัยในคำบอกเล่าจากน้องๆ หากผู้ป่วยรู้ภาวะของโรคดี น่าจะทำให้ได้บ้าง น่าจะปรับตัวได้ในระยะสุดท้ายของชีวิต ไม่น่ามีโลกส่วนตัวสูง ฉันคิดว่าต้องหาโอกาสไปพูดคุยเพื่อประเมินความรู้สึกเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยสักหน่อย

ฉันสังเกตผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด พบว่าผู้ป่วยถามคำตอบคำ แต่ถ้าพูดคุยสักระยะก็จะตอบโต้มากขึ้น ฉันใช้เวลาในขณะช่วงเช็ดตัว สอบถามเกี่ยวกับภาวะโรคเพื่อประเมินการยอมรับ ฉันยิ้มให้และเริ่มบทสนทนาไปเรื่อยๆ ตามแบบฉบับของฉัน ผู้ป่วยหลับตาเหมือนไม่อยากจะคุย ฉันพยักหน้าเข้าใจและบอกว่าถ้ายังรู้สึกเหนื่อยมาก ก็ไม่ต้องคุยก็ได้นะคะ และอธิบายว่าการฟังเล็กใช้เครื่องช่วยหายใจในระยะแรกอาจยังมีอาการเหนื่อย รู้สึกเพลีย ร่างกายคงกำลังพยายามปรับตัวอยู่ ผู้ป่วยมองหน้าฉันและพยักหน้าตอบ ฉันยิ้มให้และเช็ดตัวให้ผู้ป่วยไปเรื่อยๆ โดยไม่ชวนคุย สักครู่ผู้ป่วยก็บอกว่าไม่ค่อยเหนื่อยแล้ว ฉันจึงเริ่มคุยเพื่อประเมินเรื่องภาวะโรค พยายามใช้คำถามแบบเสียดๆ ผู้ป่วยมองหน้าฉันและยิ้ม “เรื่องโรคมะเร็งไข่ม้อยคะ รู้มาตั้ง 6 ปีแล้วคะ เป็นมะเร็งสมองแพร่กระจายแล้วด้วย” และพูดต่อไปว่า “ก็จะใช้ชีวิตที่เหลืออยู่ให้คุ้มค่าที่สุดอยู่กับแม่ให้นานๆ ทำให้แม่มีความสุขที่สุด คนเราถ้าถึงเวลาตาย มันคงห้ามไม่ได้ จะพยายามเตรียมตัวตายให้ทั้งตนเองและให้แม่ด้วย” ฉันพยักหน้า

ตอบ และพูดชมว่า “คุณเข้มแข็งจังเลย มีหลักการคิดยังไงพอบอกได้มั๊ยคะ” เธอตอบว่า “คุณพยาบาลเชื่อมั๊ยคะ กว่า จะเข้มแข็งได้ขนาดนี้ก็ผ่านอะไรมามาก ทั้งร้องไห้ ทั้งท้อแท้ คิดสารพัดว่าเราก็ก้าวได้ไม่เคยเบียดเบียนใคร ทำไม่เรื่องแบบนี้ต้องมาเกิดขึ้นกับเรา ร้องไห้ทั้งวัน พ่อเพิ่งเสียแบบกะทันหัน หลังจากนั้น 2-3 เดือนก็มีอาการปวดหัวมาก ไม่ได้ไปหาหมอ เพราะคิดว่าเครียดเรื่องพ่อเสียและลูกงานหนัก เนื่องจากเพิ่งทำงานได้ 3 ปี เป็นช่วงที่เรียนรู้งานได้อย่างเต็มที่ สนุกกับงาน ได้งานทำเกี่ยวกับโครงการในพระราชดำริ สวนหาทรายใหญ่ อำเภอบราหารบุรีของในหลวงรัชกาลที่ 9 สนุกมากเลย พอมารู้ตัวอีกทีอาการทรุดหนักลง จนต้องหามาหาหมอ ตอนแรกก็ไปตรวจที่หัวหิน หมอบอกเป็นมะเร็ง เราบอกกับตัวเองว่า ไม่ใช่ ไม่จริง เป็นไปไม่ได้ เราจึงดันดันมาตรวจที่ศิริราช หมอทำ scan สมอง บอกเป็นมะเร็งสมอง ในระยะโรคคลุกกลมจะมีชีวิตอยู่ได้ไม่เกิน 6 เดือน ทรุดกว่าเดิมอีกหนักมาก ชีวิตช่วงนั้น เหมือนฟ้าถล่มลงตรงหน้า นี่ฉันใกล้จะตายแล้วหรือ ร้องไห้หนักมาก เครียด กังวล ใครจะดูแลแม่แทนเรา เราเพิ่งรับปากก่อนพ่อเสียว่าจะดูแลแม่แทนพ่อเอง นี่เราต้องผิดสัญญา กับพ่อหรือ นอกจากเราที่ซ็อกทุกคนในบ้านก็ซ็อกกันไปหมด เราทำอะไรไม่ถูก ฟังเพลงก็ไม่คลายเศร้า จนได้มาฟังธรรมะ เรื่องความเจ็บป่วย ของพระอาจารย์ไพศาล วิสาโล ท่านบอกว่าผู้ป่วยที่มีโรคทางกายรุนแรงอยู่แล้วนั้นนับเป็นทุกข์ หากมีแต่มานั่งทุกข์ใจว่าทำไมต้องมาเกิดกับเรา เป็นการซ้ำเติมทางใจเพิ่มให้ทุกข์ทางกายหนักขึ้นไปอีก หากเราเพียงแต่ยอมรับไม่ผลักไส จัดการอยู่ร่วมกับมันให้ได้ หากความสุขในชีวิตให้เจอ น่าจะช่วยบรรเทาภาวะทางกายได้

ไม่มากก็น้อย เราฟังแล้วก็คิดได้พอประมาณ แต่สักพักหนึ่งความเศร้า
ความคิดว่าตนเองเป็นคนโชคร้ายก็ยังวนเวียนกระหน่ำซ้ำเติมเราอยู่ เรายังคง
เก็บตัว พุดน้อย หรือที่จริงแทบจะไม่พูดกับใครเลยก็ว่าได้ เราอยู่กับตัวเอง
ไม่ได้สังเกตคนรอบข้างที่รักเราว่าเขาจะมีความรู้สึกอย่างไร จนวันหนึ่งเรา
เดินลงมาเข้าห้องน้ำ ได้ยินเสียงแม่คุยกับน้องชายว่า รู้สึกไม่สบายใจเลย
ที่เห็นเราหมดอาลัยตายอยากในชีวิต อยากให้เรากลับมาเป็นคนเดิมที่สดใส
ร่าเริง พูดแล้วแม่กับน้องก็อดคอกันร้องไห้ เรารู้สึกสะเทือนใจมาก กลับมา
นั่งคิดกับตัวเอง วนไปวนมา นี่เรากำลังจะตายวันนี้หรือเปล่า ไม่...ยังไม่ตาย
แต่เรากลับทำเวลาในวันนี้ให้หมดไป เหมือนว่าได้ตายไปแล้ว เราทำได้
อย่างไร ไหนเราลองเปลี่ยนความคิดใหม่สิ ว่าหากเราต้องตายในวันนี้แล้ว
เวลาที่เหลืออยู่เราอยากทำอะไร เราคงไม่ยกมานั่งเศร้า ไม่มีความสุข
เราคงอยากทำเวลาที่เหลืออยู่ให้ตัวเองและครอบครัวมีความสุขที่สุด
คิดได้ดังนั้น เราจึงเปลี่ยนแปลงตัวเองใหม่ เปลี่ยนวิถีคิด เปลี่ยนทัศนคติ
เปลี่ยนแผนการดำเนินชีวิต เรากลับพบว่าเราใช้ชีวิตแต่ละวันได้คุ้มค่ามากขึ้น
มีความสุขในชีวิตเพิ่มมากขึ้น และนี่คงเป็นสาเหตุที่ทำให้เรามีชีวิตอยู่รอด
มาถึง 6 ปี แทนที่จะเป็น 6 เดือน เราจะคอยให้กำลังใจกับคนรอบข้างเสมอ
เชื่อเถอะว่าทุกคนต้องตาย แต่ก่อนตาย ใช้เวลาที่เหลืออยู่ให้คุ้มค่าหรือยัง
ขอบคุณโรคมะเร็งที่ทำให้เราพบสัจธรรมของชีวิตได้เร็วขึ้น ถ้าเป็นเมื่อก่อน
เราคงใช้ชีวิตตามใจปรารถนาและใช้ร่างกายอย่างไม่ทะนุถนอม แต่บัดนี้
เราใช้ทุกอย่างในตัวเราอย่างรอบคอบ มีสติ อยากให้คุณพยาบาลช่วยถ่ายทอด
ให้คนไข้ที่เจ็บป่วย ทุกคนฟังว่า ต่อให้คุณจะป่วยขนาดไหนมีเวลาเหลือน้อย

แค่นั้น แต่หากวันนี้คุณยังมีลมหายใจอยู่ ขอให้คุณไม่หมดหวังกับชีวิต ใช้เวลาที่เหลืออยู่ให้มีความสุข แทนที่กับการทำเวลาที่เหลือในช่วงสั้นๆ ให้หมดไปเหมือนว่าได้ตายจากไปแล้ว เวลาไม่มีใครมาถาม เราก็จะบอกว่า ลุงคุณหนูดี หนูเป็นมะเร็งสมองระยะสุดท้ายนะ หมอบอกว่าอยู่ได้แค่ 6 เดือน แต่หนูอยู่มา 6 ปีแล้ว หนูยังไม่ตายเลย หนูยังมีความสุขทุกวัน” หลังจากที่ได้พูดคุยกัน ฉันรู้สึกทั้งในความเข้มแข็งของเธอ และคิดว่าคงต้องเปลี่ยนความคิดและทัศนคติในการใช้ชีวิตของตัวเองเหมือนกัน ขอขอบคุณความเข้มแข็งและพลังใจจากเธอผู้ไม่แพ้ ฉันสัญญาว่าจะนำเรื่องของเธอไปบอกเล่าให้กับคนที่รู้สึกท้อแท้ ให้มีพลังในการดำเนินชีวิตเฉกเช่นเธอ ใครจะไปคิดว่าแค่เรื่องง่ายๆ คือการยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นอย่างเข้มแข็ง ปรับทัศนคติและวิธีคิด ไม่ตีโพยตีพาย เตรียมตัวก่อนตาย แค่นี้ชีวิตก็มีความสุขได้ทุกวันแล้ว ประโยคสุดท้ายที่เราคุยกันก่อนเช็ดตัวเสร็จ เธอบอกว่า “ก็ใครจะไปรู้พรุ่งนี้อาจไม่มีจริง นั่นแหละคือสัจธรรมของชีวิต” ขอขอบคุณ เธอผู้เข้มแข็งและพลังใจจากเธอผู้ไม่แพ้ แม้ว่าเธอจะเป็นเพียงแสงเทียนที่ริบหรี่ก็ตาม

ความฝันของเด็กหญิง

กัณทิมา ไต้เมธ

ศัลยกรรมชาย

โรงพยาบาลนครนายก

ความฝันของเด็กหญิงทั่วไป คือการได้แต่งงานกับผู้ชายเหมือนนางฟ้า
คุณแม่ยอมแก่เฒ่า ในที่สุดความฝันของเด็กหญิงก็เป็นจริง วันนี้ฉันสวมชุด
นักศึกษาพยาบาลฟ้า-ขาว คุณแม่คนไข้ตามอย่างใจหวัง สิ่งที่ได้ร่ำเรียนมาตลอด
หลายปี คือความมีหัวใจความเป็นมนุษย์ การดูแลคนไข้เป็นการทำบุญ
อันยิ่งใหญ่

แต่แล้วโชคชะตาก็ใจร้ายกับครอบครัวของฉัน วันนี้ผลการตรวจ
ชิ้นเนื้อออกมาว่า “พ่อฉันเป็นมะเร็ง” เหมือนโลกทั้งใบของฉันดับลง ในใจ
คิด ทำไม ทำไมต้องเป็นครอบครัวฉัน ทำไมเรื่องร้ายต้องเกิดกับครอบครัวฉัน
เมื่อพ่อของฉันรู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็ง พ่อก็เก็บตัวเงียบ ไม่พูดไม่จากับใคร
อยู่หลายวัน อาการพ่อเริ่มไม่ดีขึ้นเลย อาการปวดเริ่มทวีคูณมากขึ้น หมอ
บอกว่าการรักษาคือต้องได้รับการฉายแสง วันนั้นเป็นวันที่ฉันเจ็บปวดมาก
หลังจากได้รู้ข่าวร้าย

ขณะพวกเราในครอบครัวกำลังรับประทานอาหาร ทุกคนต่างไม่พูด
ไม่คุยกัน จนพ่อฉันบอกว่า “พ่อไม่รักษา ถ้าพ่อจะตายก็ให้ตายไป พ่อทำดีมา
ทั้งชีวิต พ่อไม่อยากอยู่ต่อไปแล้ว” สิ้นสุดคำพูดของพ่อ พวกเรา พ่อ แม่ พี่สาว
และฉันต่างพากันร้องไห้ ไม่มีใครยอมพูดอะไร ฉันรู้ว่าภายในใจทุกคนตอนนั้น
กำลังใจสลายเหมือนกับฉัน ฉันไม่อยากเสียพ่อไป

วันนี้สวม สวมชุดฟ้า - ขาว ได้มีโอกาสขึ้นเตียงผู้ป่วยระยะสุดท้าย
ภาพที่ฉันเห็นผู้ป่วยมะเร็งมีทั้งเด็กน้อยกำลังให้ยาเคมีบำบัด โดยมีครอบครัว
ให้กำลังใจ รอยยิ้มของเด็กน้อยนั้นช่างสร้างความสุขใจกับคนรอบข้าง บางคน
ปฏิเสธการรักษาเก็บตัวในห้องไม่พูดจากับใคร ทำลายข่าวของ แม่กระทั่ง

บางคนอยู่เพื่อรอการจากไป ทุกสิ่งที่ฉันเห็น ภาพของพ่อก็ลอยมาในหัว
ของฉัน น้ำตาฉันมันก็ไหลออกมา เมื่อถึงเวลาของกลุ่มมีอาจารย์ท่านหนึ่ง
ที่เก่งและมีประสบการณ์เรื่องการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย ท่านอาจารย์เห็น
บางอย่างในตัวฉัน จนในที่สุดฉันได้เล่าเรื่องพ่อของฉันให้อาจารย์ฟัง คำพูด
หนึ่งของอาจารย์ ที่ติดอยู่ในใจของฉัน “กำลังใจจากคนที่รัก และครอบครัว
เป็นสิ่งสำคัญ อย่ายอมแพ้อะไรที่ยังไม่ได้สู้ ลองสู้กับมันสักตั้ง ผลจะเป็นอย่างไร
เราก็ทำดีที่สุดแล้ว ครูเชื่อว่าเราจะผ่านมันไปได้”

จากคำสอนวันนั้นของอาจารย์ ในที่สุดพ่อของฉันก็ยอมที่จะรักษา
โดยการฉายแสง ชีวิตครอบครัวของฉันกลับมามีความสุขอีกครั้ง พวกเรา
ก้าวผ่านเรื่องราวๆ ไปได้ด้วย รัก กำลังใจ รอยยิ้ม ของคนในครอบครัว

วันนี้เป็นวันที่ฉันจบการศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ฉันยื่นมองคน
บนท้องฟ้า พ่อจากฉันไปได้ไม่นาน และคำพูดของพ่อก่อนจากไปมันอยู่ในใจ
ฉันเสมอ “พวกเราผ่านมาถึงวันนี้ได้ มันดีที่สุดแล้ว อย่าได้เสียใจ พ่อไม่เสียตาย
ชีวิตเลย ตั้งใจเรียนให้จบ เป็นพยาบาลที่ดี” แล้วพ่อของฉันก็จากไปอย่างไม่มี
วันกลับ ... หนูเรียนจบแล้วนะพ่อ

หนังสือเล่มใหม่
ครูใหญ่ที่มีชีวิต

แพทย์หญิงศิวาพร บุรีรัมย์
โรงพยาบาลเกษตรวิสัย

“หมอคะมีคนไข้ส่งปรึกษาค่ะ” ฉันรู้สึกกังวลใจทุกครั้งที่ได้ยินคำนี้จาก
ปลายสาย ฉันเป็นแพทย์ปฏิบัติงานเวชศาสตร์ครอบครัวชั้นปีที่ 2 ที่เพิ่ง
ก้าวพ้นจากการทำงานในโรงพยาบาลจังหวัดที่มีอาจารย์หมอคอยควบคุมดูแล
และฉันเป็นหมอใหม่ของโรงพยาบาลแห่งนี้ ฉันเลือกที่จะเป็นหมอเวชศาสตร์
ครอบครัว เพราะชอบในการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวม เน้นการพูดคุย ให้ข้อมูล
ที่สำคัญคือเป็นหมอของชุมชน

โรงพยาบาลที่ฉันทำงานเป็นโรงพยาบาลชุมชนที่ห่างจากตัวจังหวัด
กว่า 100 กิโลเมตร การเดินทางเข้าไปรับการรักษาในจังหวัดจึงเป็นเรื่อง
ค่อนข้างยุ่งยากสำหรับคนในอำเภอนี้

ก๊อๆ เสียงเคาะประตูห้องพิเศษ พลังเปิดลูกบิดเข้าไปในห้อง
ด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม หญิงสูงวัยกึ่งนอนกึ่งนั่งบนเตียงผู้ป่วย พร้อมสายระโยง
ระยาง สีหน้าไม่สู้ดีนัก บ่งบอกถึงอาการเหนื่อยหอบอย่างชัดเจน ภายใน
ห้องห้อมล้อมด้วยลูกหลานที่มีสีหน้าเคร่งเครียด บรรยากาศในห้องดูอึดอัด
อึดอัด จนฉันต้องหุบยิ้มลง

คุณยายอุไร ผู้ป่วยคนแรกในชีวิตของฉันที่ฉันได้มีโอกาสเป็น
เจ้าของไข้ คุณยายมาโรงพยาบาลด้วยอาการหอบเหนื่อย นอนราบไม่ได้
หายใจไม่อิ่ม จากการสอบถามอาการ ข้อมูลการรักษาที่ผ่านทั้งจากคนไข้
และญาติ ฉันได้เพียงคำตอบว่า “ไม่ทราบค่ะหมอ รอฟลจากโรงพยาบาล
จังหวัด มีนัดอีกสองสัปดาห์ แต่วันนี้แม่ไม่ไหว เลยมาโรงพยาบาลก่อน”

ก่อนเข้ามาพบคุณยายอุไร ฉันแวะศึกษาประวัติการเจ็บป่วยของ
คุณยาย พบว่าป่วยด้วยโรคมะเร็งปอด มีอาการหายใจหอบเหนื่อย

ปัญหาสำคัญคือ ผู้ป่วยและญาติไม่ยอมให้ความร่วมมือตามแผนการรักษา ไม่ยอมเจาะปอด ไม่ยอมใส่ท่อช่วยหายใจ ไม่ยอมเจาะเลือด จากการสอบถามพยาบาล พบว่าทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “คนไข้และญาติมีความเยอะมากเลยคะ”

ฉันเปิดบทสนทนาต่อ เพราะคิดว่าจะทำให้ฉันได้รู้ปัญหาที่ผู้ป่วยและญาติกำลังเผชิญอยู่ “มีใครอยากบอกอะไร สงสัยอะไรหรืออยากสอบถามหมอเพิ่มเติมมั๊ยคะ” คำถามหลายคำถามถูกถามทั้งจากญาติและผู้ป่วย ฉันตอบได้บ้าง ไม่ได้บ้าง ฉันได้แต่รับปากว่าจะไปค้นหาเพิ่มและช่วยดูแลคุณยายให้สุขสบายมากที่สุด ความมั่นใจของฉันลดลง ฉันรู้แค่ว่าคงไม่เพียงพอสำหรับการดูแลผู้ป่วยรายนี้ เพราะชีวิตจริงต้องดูแลมากกว่าตัวโรค ฉันได้ให้กำลังใจกับครอบครัว สีหน้าของฉันตอนนั้นคงดูเป็นกังวลและดูเครียดก่อนเดินออกมาจากห้องของคุณยาย

ลูกสาวคนเล็กของยาย วิ่งตามฉันออกมานอกห้อง เธอบอกกับฉันพลางน้ำตาคลอเบาๆ “คุณหมอคะ พี่กับแม่ก็คุยกันมาบ้างแล้ว ไปโรงพยาบาลจังหวัดทั้งไกล ทั้งมีค่าใช้จ่ายเยอะ ขออยู่กับคุณหมอที่นี่ ให้หมอดูแล พี่ลองหาในเน็ตดูมาบ้างแล้ว อาการพวกนี้เหมือนโรคมะเร็ง” ฉันยอมรับกับเธอว่าฉันเป็นมือใหม่ ฉันกลัวว่าฉันจะให้การรักษาได้ไม่ดีพอ ฉันอยากให้คุณยายได้ไปโรงพยาบาลจังหวัด พบอาจารย์หมอเก่งๆ ได้ยาดีๆ คุณยายจะได้สุขสบายมากขึ้น มีคำพูดหนึ่งของเธอที่เปรียบเหมือนน้ำฝนที่รดต้นไม้ตอนกำลังเหี่ยวเฉาให้สดชื่นอีกครั้ง “ครอบครัวของเรากับคุณหมอมองจะเรียนรู้ไปด้วยกันนะ”

คืนนั้นฉันกลับมาถึงที่พัก ฉันรีบเปิดค้นหาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับโรค

และอาการที่เกิดขึ้นกับคุณยาย รวมทั้งติดต่อขอข้อมูลการรักษาจากโรงพยาบาล จังหวัด แนนอน ข้อมูลที่ได้วินิจฉัยคือ ผู้ป่วยเป็นมะเร็งปอดระยะที่ 4 มีการลุกลามมาต่อหน้าเหลือ เราพยายามหาข้อมูล แนวทางการรักษาให้ได้มากที่สุด เพื่อเป็นทางเลือกให้กับครอบครัว อย่างเต็มความสามารถ ครอบครัวเลือกที่จะสู้เต็มที่ทางการรักษา แต่ขอให้คุณยายไม่ทรมาน ฉันทจึงเป็นผู้เชื่อมประสาน ส่งต่อการรักษากับแพทย์เฉพาะทางหลายด้าน ทั้งอายุรกรรม โรคมะเร็ง รังสีวินิจฉัย รังสีรักษา พยาธิแพทย์ ฉันทได้เรียนรู้การรักษาแบบประคับประคองไปพร้อมๆ กับคุณยายและครอบครัว

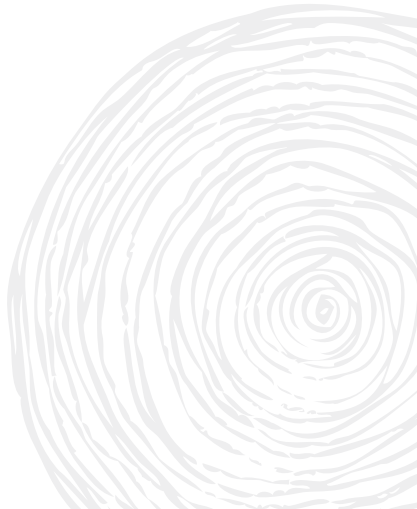
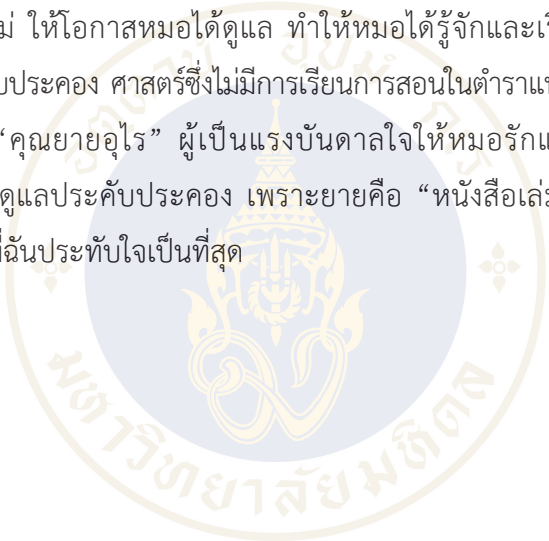
ฉันทมีความประทับใจ ในวันที่คุณยายอุโรจะกลับไปอยู่ที่บ้าน เรามีเป้าหมายร่วมกันคือให้คุณยายมีความสุข ไม่ทุกข์ทรมาน ก่อนกลับเราฝึกลูกและญาติเกี่ยวกับการดูแล ใช้เครื่องมือการให้ยาลดปวด การให้ออกซิเจน รวมทั้งการจัดบ้านให้เหมาะสม ลูกๆ ช่วยกันจัดบ้าน และบรรยากาศเพื่อต้อนรับคนที่รักกลับบ้าน ติดต่อเพื่อนๆ ของยายมารับประทานอาหาร และต้อนรับคุณยายกลับบ้าน ทุกคนตื่นเต้น พุดคุยให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

4 เดือนต่อมา อาการของคุณยายทรุดลงอย่างเห็นได้ชัด กินได้น้อย เหนื่อยมากขึ้น ช่วยตัวเองได้น้อยลง เราได้คุยกันอีกครั้งเกี่ยวกับการรักษา คุณยาย คุณยายขออยู่แบบสุขสบายที่บ้าน ไม่ขอสอดแทงสายใดๆ อีก ญาติเข้าใจอาการที่เกิดขึ้น เราได้ดูแลอาการของคุณยายตามความประสงค์ เพื่อให้คุณยายได้อยู่ที่บ้านกับครอบครัว ท่ามกลางลูก หลาน ความรัก ความอบอุ่นจนวินาทีสุดท้าย

คุณยายอุไรเป็นหนังสือเล่มใหญ่ที่ทำให้ฉันได้เรียนรู้ว่า การได้ทำงานในสิ่งที่ตัวเองรัก เป็นความสุขที่ยิ่งใหญ่ แม้คุณยายจะเสียชีวิตแต่ความสัมพันธ์ความผูกพัน ระหว่างทีมที่ดูแลคุณยายกับผู้ป่วยและญาตินั้นมีความหมาย การดูแลแบบประคับประคองต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการทำงาน การประยุกต์ใช้ความรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นสิ่งที่จำเป็น

แม้วันนี้คุณยายจะไม่อยู่แล้ว ขอขอบคุณคุณยายอุไรและครอบครัวที่ไว้วางใจมอบมือใหม่ ให้โอกาสหมอได้ดูแล ทำให้หมอได้รู้จักและเรียนรู้การดูแลแบบประคับประคอง ศาสตร์ซึ่งไม่มีการเรียนการสอนในตำราแพทย์ หมอคนนี้จะจดจำ “คุณยายอุไร” ผู้เป็นแรงบันดาลใจให้หมอรักและมีความสุขในงานการดูแลประคับประคอง เพราะยายคือ “หนังสือเล่มใหม่ ครูใหญ่ที่มีชีวิต” ที่ฉันประทับใจเป็นที่สุด

เวลาทองของชีวิต

สุริพร ดำดี

คลินิกหมอครอบครัว

โรงพยาบาลกระบี่

“เวลาคงเหลือไม่มากแล้ว ทุกวินาที ทำให้ดีที่สุด ชีวิตคนเรามันสั้น คนข้างๆ เลยสำคัญเสมอ” คำกล่าวของบ๊วที่โพสต์ไว้ในหน้าเฟสพร้อมกับ ภาพถ่ายที่ได้ตัดกับาตรกับครอบครัว ก่อนที่จะสูญเสียพ่อใน อีก 2 วันถัดมา

ตายอดชายชราวัย 68 ปี เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลด้วยอาการ เหนื่อย หอบ น้ำหนักลด เมื่อได้รับการวินิจฉัยว่าป่วยด้วยมะเร็งปอด แพทย์ ส่งตัวไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลศูนย์ เมื่ออาการดีขึ้นได้กลับไปดูแลต่อที่บ้าน ให้รักษาตามอาการ ครั้งแรกที่ทราบว่าป็นมะเร็งก็ตกใจ เสียใจ บางครั้งเอะอะ โวยวาย แต่ผ่านไปสักระยะ ก็ยอมรับได้ พร้อมทั้งจะตายเพราะเชื่อว่าคนเป็น มะเร็งไม่มีใครที่รอด

ฉันได้รับแจ้งจากทีม อสม.ว่ามีผู้สูงอายุเป็นมะเร็งปอด จึงนัดแนะกับ อสม. ลงไปเยี่ยมบ้านกัน ภายในบ้านไม้ยกสูง 2 ชั้น ตายอดนั่งอยู่บนโซฟา ตัวยาว มีหมอนวางซ้อนบนตัก 2 ใบ สีหน้าอิดโรย แหวต่าอ่อนล้า บนใบหน้า มีสายออกซิเจนคาดผ่านทางจมูก หายใจแรง มีซีโครงบานให้เห็นอยู่เล็กน้อย พูดด้วยเสียงที่แหบๆ ว่าหายใจเหนื่อย นอนไม่ค่อยได้ ต้องนั่งตลอด ถ้าถาม อาการปวดแสบบอกว่าจะปวดบริเวณลิ้นปี่ คงใกล้ตายแล้ว ฉันจึงชวนคุยว่า แก่คิดเกี่ยวกับความตายว่าอย่างไรบ้าง ถึงได้บอกว่าใกล้ตาย แก่บอกว่า “ตาพร้อมที่จะตายแล้ว เพียงแต่อยากจะตายแบบไม่ทรมาน บอกลูกไว้แล้วว่า ไม่เอาท้อ” แก่พูดไปพร้อมกับน้ำตาคลอ बै ฉันเองเมื่อฟังเรื่องความตายก็ยัง หดหู่ใจ แต่ยังไม่แอบสงสัยว่าแก่พร้อมที่จะตายแล้วหรือ ดูเหมือนยังมีอะไรอยู่ ในใจที่ยังค้างอยู่ แต่ก็ชื่นชมที่ตายอดพร้อมที่จะยอมรับความตายได้

แมวลูกสาวคนโตของตายอดเล่าว่า สมัยวัยหนุ่ม ตายอดเป็นคนใจร้อน

เอาแต่ใจ โมโหร้าย เมื่อไม่พอใจมักลงมือลงไม้กับยายเพียรผู้เป็นภรรยาเสมอ มีลูกด้วยกัน 3 คน ด้วยความเจ้าชู้จะเปลี่ยนผู้หญิงบ่อยมาก ยายเพียรทนไม่ไหวจึงเลิกรากันไปตั้งแต่ลูกยังเล็ก ลูกทั้งหมดอยู่กับยายเพียรที่ขายข้าวแกงประทังชีวิตไปวันๆ ตายอดมักพาผู้หญิงใหม่มาให้ลูกๆ และภรรยาเห็นอยู่บ่อยๆ จนเป็นที่โกรธเคืองของลูกๆ มาก พอลูกโตมีครอบครัวยายเพียรก็กลับไปทำสวนที่จังหวัดบ้านเกิดของตัวเอง จะกลับมาเยี่ยมลูกเป็นครั้งคราว เมื่อตายอดไม่สบายครั้งนี้ ลูก 2 คนคือ แมวกับบัว ผลัดกันมาดูแล และมีภรรยาคนล่าสุดที่เพิ่งมาอยู่ได้ไม่ถึง 2 ปีคอยดูแลอยู่ด้วย ซึ่งไม่ค่อยกล้าทำอะไรมาก เพราะลูกๆ จะแสดงสีหน้าว่าไม่ชอบและไม่พอใจ โดยเฉพาะมลูกคนเล็ก ซึ่งอยู่ต่างจังหวัด จะคอยสนับสนุนค่าใช้จ่ายต่างๆ แต่ไม่ชอบภรรยาใหม่ของพ่อ จึงไม่ค่อยกลับบ้าน

ฉันยังคงลงไปเยี่ยมบ้านเพื่อประเมินอาการอยู่ สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง หรือถ้าลูกๆ โทรมาก็จะแวะเข้าไปดูอยู่เรื่อยๆ ช่วงหลังแกมีอาการเหนื่อยมากขึ้น ปวดบริเวณหน้าอก กลืนได้น้อยลง กลืนยามอร์ฟีนน้ำไม่ได้ แกขอร้องให้ใส่สายอาหารเพื่อจะได้ยา ฉันจึงใส่ให้ตามคำขอ และได้คุยกับลูกๆ ถึงการเตรียมตัวเพื่อรับทราบและดูแลกับอาการต่างๆที่จะเกิดขึ้นในระยะท้ายของชีวิต

2 เดือนต่อมาตายอดมีอาการเหนื่อยมากขึ้น แต่จะให้ลูกเซ็นพาไปนั่งหน้าบ้านตอนบ่ายๆ ทุกวัน แล้วแกจะส่งสายตามองไปยังทางเดิน และชะเง้อหน้านามองอยู่บ่อยๆ พอตอนบ่ายแก่ๆ ก็จะกลับเข้าไปในบ้านด้วยใบหน้าที่เศร้าดวงตาที่อ่อนล้า

ลูกเล่าให้ฟังว่า แกคงคิดถึงแม่เพียร ฉันจึงแนะนำให้โทรศัพท์หายาย

เพียรพร้อมเล่าอาการให้ฟังและชวนแม่กลับมา ในที่สุดยายเพียรก็กลับมา วันที่ได้เห็นหน้าภรรยา แวตาดตายอดเปล่งประกายสดใส สีหน้าสดชื่น มีน้ำซึ่มออกมาจากดวงตา แต่ก็ไม่แสดงคำพูดใดออกมา ฝ่ายยายเพียรก็มีสีหน้าเฉยๆ เดินวนเวียนอยู่ใกล้ๆ

วันรุ่งขึ้นมลูกคนเล็กก็กลับบ้าน ฉันทลงไปเยี่ยม เห็นอยู่กันครบทั้งครอบครัวจึงได้โอกาสชวนคุยว่า “ตายอดอยากทำอะไรมากที่สุดบ้างมั๊ยตอนนี้” ตายอดนั่งนิ่ง ส่งสายตาที่อึดโรยมาที่ลูกทั้ง 3 พร้อมกับหันหน้าไปมองยายเพียร สักพักก็เปล่งน้ำเสียงที่เบา แหบๆ ในขณะที่หายใจถี่ๆ มีซีโครงบานตามจังหวะการเข้าออกของการหายใจ “ถ้าได้ตัดบัตรพร้อมกับลูกๆ และแม่เพียรก็ดีหรอก”

“ไม่ไหวหรอกพ่อ หนูนอนตึก ตื่นเช้าไม่ไหว เพลีย” เสียงมลูกคนเล็ก “ไม่มีใครไปจ่ายตลาด ทำกับข้าวหรอก ยุ่งยาก ลำบาก” แม่ลูกคนที่สองบอกมา ตายอดนั่งนิ่ง หลับตาลง “ก็แล้วแต่นะ ตามใจลูก” ส่วนยายเพียรก็นั่งอยู่ไม่แสดงสีหน้าและคำพูดใดๆ ออกมา

ฉันทคุยกับลูกทั้ง 3 คนและภรรยาว่า “ในความรู้สึกลูกๆ กับเวลาที่เหลืออยู่ของพ่อ ซึ่งเราก็ไม่รู้ว่าจะเหลือเวลาอีกสักเท่าไร ให้ถือว่าเป็นเวลาทอง เป็นเวลาที่มีคุณภาพของครอบครัว เรามาทำให้มันมีความสุขที่สุด น่าจะดีที่สุด ว่ามั๊ย” ทุกคนนิ่ง สักพักนิ่งก็พยักหน้า “พ่อ พรุ่งนี้หนูจะตื่นเช้าสักวัน” มลตะโกนบอกพ่อ “แม่วจะไปจ่ายตลาดเองตอนหัวรุ่ง” เสียงจากลูกคนโต “งั้นเดี๋ยวบ๊วยจะไปนิมนต์พระที่วัดมา” บ๊วยเสนอมมา ตายอดนั่งก้มหน้าสะอื้นเล็กน้อย น้ำตาของลูกผู้ชายไหลอาบสองแก้ม

ในครัวตอนรุ่งสาง ยายเพียรสาละวนช่วยแมวมเตรียมอาหาร มลเซ็น ตายอดพร้อมล้างออกซิเจนขนาดเล็กไปรอที่ถนนหน้าบ้าน ไม่นานนักพระก็เดินมาบิณฑบาต ตายอด แม่เพียร แมว มุก บัว และหลานสาวอีก 1 คนก็ได้ตักบาตรพร้อมหน้ากัน “สุขใดไหนจะเท่าได้ใส่บาตรกับครอบครัวพร้อมหน้าพ่อแม่พี่น้อง” นี่คือคำพูดของบัวที่บอกกับฉัน

3 วันต่อมา ตายอดก็สิ้นลมด้วยอาการสงบที่บ้านของแกเอง โดยรายล้อมไปด้วยลูก 3 คน ยายเพียรผู้เป็นภรรยา และญาติๆ

“พ่อเหนื่อยมากแล้ว กลับให้สบายค่ะ ขอให้พ่อไปสู่สุคติ ไปเจอภพภูมิใหม่ที่ดี...พ่อหลับในอ้อมกอดลูก พ่อหอมแก้มลูกเป็นครั้งสุดท้าย # รักพ่อนะ” บัวโพสต์ในหน้าเฟซอีกครั้งในวันที่ตายอดจากไป

จะจากไปหรือจากตาย สุดท้ายก็ต้องจาก จะรักมากหรือมากรักที่สุดก็ต้องลา ทั้งหมดนี้...ก็อยากให้คนที่เขารักมีช่วงเวลาสุดท้ายของชีวิตที่ดีที่สุดแบบได้ตายอย่างมีความสุข

ชายฉันทกลับบ้านที

ปัทมา ธิลำนันท์

ทอผู้ป่วยใน

โรงพยาบาลสามง่าม

ณ ห้องแยกโรคของผู้ป่วยใน มีผู้หญิงไทย วัย 40 ปี เราเรียกเธอว่าสมศรีป่วยเป็นภูมิคุ้มกันบกพร่องและวัณโรค แพทย์คุยกับญาติขอรักษาแบบประคับประคอง เธอรูปร่างผอมหนังหุ้มกระดูก รับประทานข้าวไม่ได้เลย ต้องใส่สายอาหารสายจุมูก จากรูปในบัตรประชาชน เธอจัดว่าเป็นผู้หญิงมีเค้าโครงหน้าว่าสวยเลยทีเดียว ซึ่งผิดกับสภาพปัจจุบันโดยสิ้นเชิง เธอเป็นโรคที่สังคมรังเกียจ มีคนเฝ้าเป็นหญิงชรา วัย 70 กว่าปี กับ น้องชายอายุ 35 ปี ที่เป็นโรคจิตเวช

เช้าวันหนึ่งขณะที่ดิฉันกำลังไปฉีดยา และให้อาหารทางสาย ผู้ป่วยพูดกับดิฉันว่า “หมอค่ะอยากกลับบ้านแต่ช่วยหนูที่แม่ไม่ยอม” คำพูดนั้นมันทำให้รู้ว่าเกิดความขัดแย้งภายในครอบครัว ดิฉันจะช่วยผู้ป่วยได้อย่างไรดี จุดเริ่มต้นดิฉันจึงสอบถามแม่ของสมศรีที่เฝ้าอยู่ว่าทำไมสมศรีถึงพูดอย่างนั้น ได้ความว่าผู้ป่วยอยากกลับไปตายบ้าน แต่เข้าบ้านไม่ได้เพราะสภาพทางเข้าบ้านเป็นป่ารกมาก ไฟฟ้าก็โดนตัด ญาติเลยไม่อยากให้สมศรีกลับบ้าน ให้อยู่ที่โรงพยาบาลสะดวกดีกว่า ถ้าไม่มีปัญหาเรื่องดังกล่าวก็จะพากลับบ้าน

วันแรกดิฉันจึงประสานไปที่ รพสต. ขอความช่วยเหลือให้ลงเยี่ยมดูสภาพบ้านว่าเป็นอย่างไร และมันก็เป็นอย่างที่ญาติสมศรีเล่ามาจริงๆ แต่ในความโศกร้ายก็มีความโชคดี ห่างจากบ้านสมศรีไปไม่กี่ร้อยเมตรเป็นบ้านผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ รพสต. จึงเล่าปัญหาให้ผู้ใหญ่บ้านฟัง

วันที่ 2 ดิฉันโทรติดตามเรื่อง หลังจากการลงเยี่ยมบ้าน ทาง รพสต. ได้เล่าถึงธารน้ำใจมากมายที่เกิดขึ้นเมื่อผู้ใหญ่บ้าน หน่วยกู้ชีพ มาช่วยกันเอารถไถ มาไถป่าทำเป็นทางเข้าให้ผู้ป่วยเข้าบ้านได้ และต่อไฟฟ้าให้ อีกทั้ง

ภรรยาของผู้ใหญ่บ้านเป็นจิตอาสา จะช่วยทำอาหารปันมาให้ผู้ป่วยทุกวัน เพื่อให้ญาติของสมศรีทั้งสูงอายุ และจิตเวช ได้ดูแลสมศรีได้สะดวก ชาวบ้านใกล้เคียงที่ทราบข่าวอยากจะช่วยเหลือ บริจาค เงิน ผ้าอ้อม เสื้อผ้ามากมาย

วันที่ 3 ทางรพศ.โทรมาแจ้งว่า บ้านพร้อมแล้ว พร้อมถ่ายรูปส่งมาให้ดู ดิฉันดีใจมากรีบหารูปที่ได้รับมาทางไลน์ เอาไปให้ผู้ป่วยดู ผู้ป่วยยิ้มพร้อมน้ำตา ยกมือไหว้ พูดว่า “ขอบคุณหมอนะที่ช่วยหนู” เชื้อใหม่คำพูดสั้นๆ แต่มั่นต้นตันจนยากจะบรรยาย ความสุขที่ได้ทำให้ผู้ป่วยมันไม่ใช่เพราะหน้าที่ แต่เราใส่ใจลงไปด้วย มันจึงเป็นความรู้สึกภูมิใจอย่างที่สุดของดิฉัน

1 สัปดาห์หลังจากผู้ป่วยได้กลับไปบ้าน ผู้ป่วยเสียชีวิตอย่างสงบนอนหลับไปเฉยๆ ไม่ทรมาณ ญาติผู้ป่วยโทรมาแจ้งข่าว ดิฉันได้ไปร่วมงานศพ ญาติเดินเข้ามากอดดิฉัน พร้อมบอกกับดิฉันว่า “ขอบคุณหมอนะคะที่ช่วยลูกฉันได้กลับบ้าน” ดิฉันก็เลยตอบแม่ของสมศรีไปว่า “หมอเป็นแค่คนช่วยประสาน แต่สมศรีโชคดีต่างหากที่มีแม่ที่เข้าใจเขา ได้อยู่ในพื้นที่ชุมชนที่เข้มแข็งและมีน้ำใจ จากเรื่องยากมันจึงเป็นเรื่องง่ายที่สมศรีจะได้กลับบ้าน สมดังที่ตั้งใจไว้”

ศูนย์บริรักษ์ ศิริราช
Siriraj Palliative Care Center

เว็บไซต์คือ <http://www1.si.mahidol.ac.th/Palliative>

เบอร์โทรศัพท์ 0 2419 9679 0 2419 9680

กองทุนศูนย์บริรักษ์ศิริราช D002918

ศูนย์บริรักษ์ ศิริราช
Shring Palliative Care Center

ศูนย์บริรักษ์ ศิริราช : 02-419-9679, 02-419-9680

<http://www.si.mahidol.ac.th/palliative>

“ผู้ออกแบบปก บริษัท ต้นไทร ศรีอชนัน จำกัด”

โทร. 02-713-6814